

ARGIA

1986 Urria 5 — XLIX urtea — 1.119. zenbakia — 130 pezeta (BEZ barne) / 7 libera

EA eta EAJ lehian

JELKIDEAK,

HAUTESKUNDEOTAKO INKOGNITA

Jokin Apalategi:
«tentsio haundiagotara
goaz»

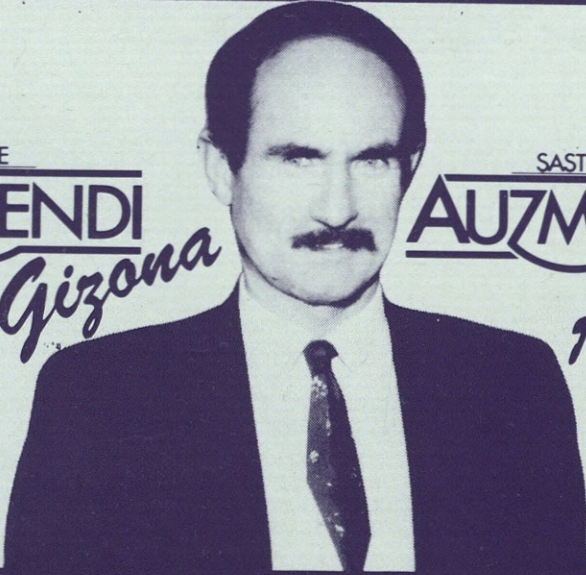
Balendin Enbeita, bizitzan joandakoak oroituz

J.A. BELLOC eta A. GARCIA,
Guatemalako
gizaeskubideez

**Donostiako
emakumeak gizasemeen pare azkenean.**

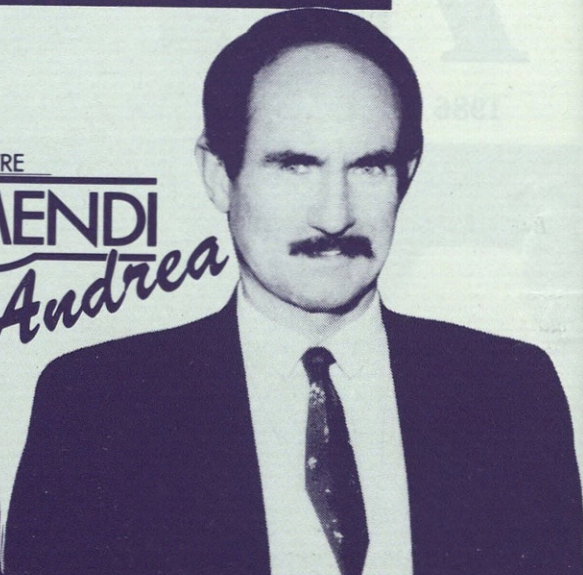
AUZMENDIK BISKIAK ORAINGOAN

SASTRE
AUZMENDI
Gizona

Avda. 11 y Vergara, 1

SASTRE
AUZMENDI
Andrea

Donostiako estiloa

ZINKUNEGI OPTIKA

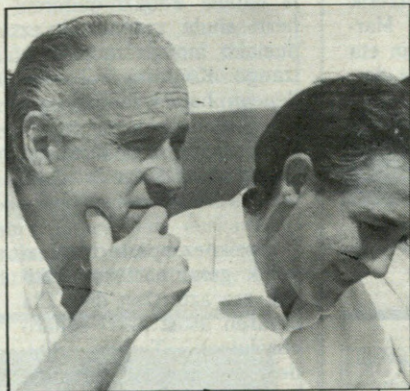
Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani, 4

donostia

t. 42 06 24

Ezin uka pil-pilean jarria dagoela hauteskunde bezperako bolada hau. Batzuk eta besteak hasiak dira labanak zorroztan eta prebisioak egiten. Joan den igandean Sailburuan eta Lizarran bantatu ziren orain arte Jelkide izandakoak. Hantxe egon zirenak baino askoz ere gehiago izango ziren haruntza begira egondako begiak. Zer egingo du Eusko Abertzaleak? Zer EAJk? Iñaki Zubiondo-ren erreportaiak emango dizu argi pittin bat. **14.orr.**

Jokin Apalategi historialariá ekarri dugu aste honetako elkarrizketako orritara. Nazionalismoa, Nazio Askapen Mugimenduak munduan zehar, Euskal Herrian jarraitu izan diren ereduak, Europa nola dagoen, gaur egungo egoera nola ikusten duen berak... galdera asko izan dira egindakoak, eta erantzunak historia hurbila patxadaz aztertu duen batenak. **27.orr.**

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzalleak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elosegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etkezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendi-guren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.

Publizitateak: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

1.118. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

13.— Ttanttaka. **E. Galar.**

14.— Jelkideak, hauteskundeota-ko inkognita. **I. Zubiondo.**

18.— Nazioartekoa.

ERREPORTAIK

22.— «Resistances», Frantziako eskuineratzearen eredu. **Agüña.**

24.— Ipar Euskadiko laborari gazteak espekulazioaren borrokan. **I. Borda.**

27.— Elkarrizketa: Jokin Apalategi «Tentsio handiagotara goaz». **J. Mollarri, A. Lanz.**

32.— Madagaskar-go abereak. **I. Irazabalbeitia.**

34.— Txernobil-go usoa iritsi dira gure herrira. **Agüña.**

KULTURA

37.— Kultur ataria. **Sabin.**

38.— Balendin Enbeita, bizitzari errepaso eginez. **J. Landa, E. Jimenez.**

41.— J. Agirre, «Hemen»eko koordinatzailearekin. **J.L.**

42.— Tapia eta Leturia txapeldunak mintzo. **I. Camino.**

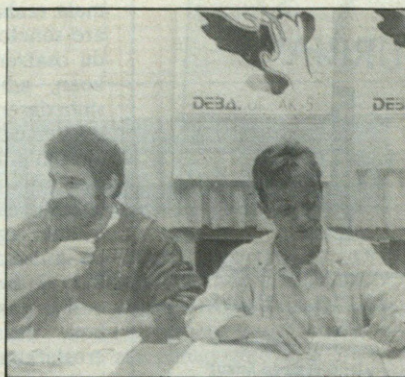
44.— «Bilintx» liburudenda, 10 urte saltzen. **P. Unzueta.**

ETA BESTE

47.— Kirola: Mikel Indurainekin hizketan. **G. Arrese.**

48.— Denborapasak.

50.— Azkena: **J. Landa.**

«Kilometroak 86» ospatuko da igande honetan Deban. Gipuzkoako Ikastolen festa honetara, euskararen egunetara, «Ibilaldira» bezala, ez du huts egiterik nahi izan ARGIAk eta 8 orrialdetako eranskin berezi bat prestatu du hori dela eta. Zirkuitoa, Antolatzaileen kezka, Ikastolako zuzendariaren hitzak, helburuak, nondik norakoak... dena aurkitu ahal izango duzu erdiko eranskin horretan.

Kultur orrialdetan Balendin Enbeita bertsolaria dakargu kontu kontari, «Bizitzari errepaso eginez» liburua argitaratu duela eta. **38. orr.** Trikitilariak nahiago dituenak Tapia eta Leturia azken txapeldunak aurkituko ditu **42.ean.** Liburuak, prentsa edota zinema maiteago duenak badauka zer aurkitua kultur orrialdeetan begiratzu gero.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 130 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1986. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	4.800 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	330 libera.
Estatu Espainola.....	4.800 pezeta.
Beste atzerriak.....	6.600 pezeta.
Airez.....	10.000 pezeta.

URRIA 5 URRIA 12

urriaren 10ean ilgora

mareak: (urriaren 5ean)
gora: 05.03 eta 17.21
behera: 11.15 eta 23.36

eguzkia: (urriaren 5ean)
irten: 07.15
sartu: 18.52

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Mikel Mendizabal

Alfonso Irigoien

ORBEL ETA ORRI

Egilea: Alfonso Irigoien.
Titulua: Orbel eta orri.
Argitaletxea: Egilea bera.
Ezaugarriak: 500 pta. 64 orrialde.

Sei urte paseak dauzkate Alfonso Irigoien Euskaltzaindiako hizkuntzalari ezagunaren soneto hauek, bigarren aldiz kalera irtenak orain. Sonetoak eta hizkuntzalari batenak, eta pizu handia dute bi zirkustantzia hauek. Batetik, oso agerian geratzen delako olerki hauen egileak hizkuntza oso gertutik segitzen duela, hainbestearino baitu hau mendearen. Sonetoaren neurriari eta errimari egokitze-ko era guztietako atzizki, izen eta aditzak bilatzen dituz idazleak Euskal Herria guztian gaindi, lokera for-

mala erabat tajatzeko. Izan ere sonetoak eragin handia du osatzen den giro poetikoan, aditzen murrizketa, sintaxiaren behartzea eta errima dela medio; zentzu bereko bi hitz sartu beharra eguneroko ogi bihurtu da poemetan. Gaietan funtsak, irudien agerpen kuantitatibo ia hutsalak eta formaren loturak berak ere egungo euskal irakurlekoa atzeraka bota dezake liburu hau erosterakoan (itxura eta zabalakunde eskasa barne), baina behin poemak astiro hausnartzen hasiz eta pazientzia hartuz, atsegin gerta litezke soneto bat baino gehiago, hain izaki Irigoien exaktoa batzutan.

Gaietan artean, joandako gerra, bertan ziprztindutako odol sortak, beste paradisu baterantz egin igokundea, aberri-mina, ibaiak daraman uraren joan etengabea, paper artean itotzea, garai bateko laminei egin omena eta klase askotako soneto ugari ditugu Alfonso soren liburu honetan. Bada nahiko gai 64 orrialdeetan astiro irakurtzeko.

jesús mari mendizabal
apexegitik gotti

Egilea: Jesus Maria Mendizabal.

Titulua: Apexegitik Gotti.
Argitaletxea: Aurrezki kultura probintziala.

Ezaugarriak: 38 orrialde.

J.M. Mendizabalen «apexegitik gotti» ipuia dugu, aurtengo aurrezki kutxa probintzialeko Irun sariaren irabazlea. Liburu mota, sariak sei eta hamar folioko bitartekoa eskatzen bai zituenez beraz edozein momentuan irakurtzekoa dugu. Bertan, gure herrian hain ugariak izan diren kontrabandista batzuren istorioa

kontakten digu. Aspertzetik ez dago Prudentzio, Martzial, Josetxo, Matxaian eta Rafaren abenturak eta desbenturak irakurtzean. Liburu trinkoa, hitz lauak eta bertsoak elkartzen dituen, lehenengoak ugariak izanik. Aipatu beharrezkoa ipuiaren bukaera ximple baina bitxia bertso batzuen bitartez.

Egilea: Niccolo Machiavelli.
Titulua: Printzea.

Argitaletxea: Elkar

Ezaugarriak: 154 orrialde.

Zer esanik liburu benetan interesgarria dela Machiavelliren Printzea. Urteetan zehar horrenbesteko edizio atera dituen liburua, azkenik euskaraz itzulita dugu. Eta uste dugu pena merezi duela hain perspektiba historiko ona duen liburua. Autorearen erretratoa ikusiz argi eta garbi agertzen zaigu gizon honek zuen izpiritua, azkar eta sarkastiko batena. Liburua Lorenzo de' Medici printzearentzat idatzi zuen eta bertan bere politika-esperientzi guztia eskeini zion.

«Printzearen» perspektiba historikoa nabargarria da lehenengoetako orrialdetik. Gauzak hotzean, zehazki eta amoralki aztertzen ditu. Adibidez liburuan nabarmen da Europako estadiak

egin gabe zirela eta hauen sortze-garapena ikus daiteke. Baina, nola lortu ohitura eta hizkuntza ezberdineko herriak lotzea? eta lurralde horien ezberdintasunak? Klasikoen esperientziak erakusten dio, bi herri gudan badira printzeak apalaren alde jarri beharko duela indartsuena erasotzeko, hone-

la bataila irabazi ondoren herri ahula zantpatzeko ez duelako inongo zailtasunik izango. Konkista irabazten denean, badira zenbait pauso egin beharrezkoak bertako bizilagunak ixiltasunean gordetzeko, arazo sozialean, erregearen heriotzean...

Klasikoez aparte Machiavellik garai hartako politikak ere aztertzen ditu. Eta beraren ustez herri zeharo absolutoak, Turkia adibidez, ez dira oso egokiak, zergaitik? Bertako agintea irabaztea ez delako bat ere erraza baina behin lortu ezker ez da inongo borroka gehiagorik sortzen. Beste zenbait estadietan, Frantziar adibidez aginte guztia ez da erregearen eskutan, zatiturik baizik. Hemen lurralde bat erasotzea askoz errazagoa dugu baina lortu ezker beste noble guztien borroka agertuko da derri-gorrez.

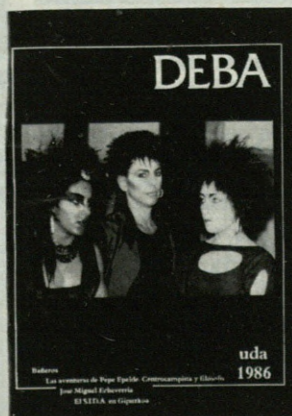
Erlijioa ere, hozkeria guztiz aztertzen du eta honen izenean egin daitezkeen astakeriak aipatzen ditu, zenbait adibide garbi esanik.

Zerrenda handia egiten du printze lanarekin zer ikusi duen guztiarekin. Ministroyen izendatzea, indarraren banatzea, jendearen psikologia, administrazioa... NabarMENGarria autoreak suete onari ematen dion garrantzia, politikan benetan beharrezkoa omen da, edo ta behintzat oso lagungarria patu onaren laguntza.

Liburua erreferentziaz joia agertzen zaigu. Honek sarritan autorearen nortasun berezia indartu besterik ez du egiten, bestetan ordea laguntza tipia ematen digu.

Zer esanik ez, liburu bikaina dela alde guztietatik begiratu eta behar bada bere alde garrantzizkoenetakoa Europako historiaren ustelkeria izan daiteke. Garbi azaltzen da nola egin eta desegiten ziren estadi ezberdinak, aginte oso minoritario batzuen kutitxiz eta noski bertako herriak ezer kontuan hartu gabe. Despotismo honek, askotan xake jokaldi bat gogora arazten digu, bertako fitxak herrialde txiki edo ez hain txiki izaki alde batetik bestera mugituak dira, erregeak partida irabaz dezan.

Liburuaren gaia bazter-tuz, oso egokia iduritzen zaigu Azkune egin duen itzulpena. kutsu klasikoa kendu gabe euskara erraza eta atsegina eskeintzen di-gu, autorearen esanahia zu-zenki jarraituz. Historia zer-bait interesatzen zaion edo-nork liburu hau euskaraz irakurtzeko aukera izango du ba hemendik aurrera.

Aldizkariaren titulua: De-ba.

Ezaugarriak: 66 orrialdeko aldizkaria.

Berriro agertu zaigu DE-BAko ale berria. Beti bezala poesia, komikiak, politika, historia... Azaltzen digula-rik, aldizkari elebidun eta trimestral honek. Aipaga-rria dugu aste honetan De-bako «kilometroak 86»ri bu-ruz artikulorik ez azaltzea, dena dela bertan sei bertso txiki agertzen dira. Aipaga-rriak hori bai, Muammar Gaddafiari buruzko artiku-loa, Pepe Epelderi egindako entrebista eta antzinako baineroen erreportaia. Ah! eta portadako argazkia ez dago gaizki.

ASTE HONETAN NABARMEN

Haurrentzako saioak bertsolaritzan

Titulua: Bertsolaritza saio-ka.

Egilea: Gipuzkoako ikasto-len elkarte.

Argitaletxea: Gipuzkoako ikastolen elkarte.

Ezaugarriak: 120 orrialde.

Bai liburu atsegina G.I.E.k eskaintzen duena aste hone-tan. Plazerra sentitzeko mo-duan liburu eskuratu eta barrendik arin arin eta pa-txadan irakurtzea nahiz eta

eskoletan lan egiteko mate-riala izan. Sarreran liburu-aren helburua garbi azaltzen zaigu, bertsolaritza gazteen artean bultzatzea. Liburuak goiko zikloko hiru urteak hartzen ditu hots 6, 7, eta 8garren O.H.O.ko kurtsoak eta bertan gai guztiak iku-tzen ditu, hau da motiba-zioa, teknika eta haurraren sorkuntza poetikoa. Orri ba-koitzean bertso zahar eza-gun eta klasiko bat agertzen zaigu eta ikasleak hamaika ataleko puntua jarraitu be-har du. Hona hemen atalak:

1.— Saioa girotzen: Ikas-leek bertsoak irakurri, abes-tu, aztertu... behar ditu.

2.— Bertsoak lantzen: Az-tertu ea zortzikoa, txikia, handia, berezia... den. Atal teknikoa dugu. Ondoren es-kema jarraituz, haurrak ber-tso berria atera beharko du.

3.— Gaia ezagutzen: Ber-tso sailari, gai eta giroari buruzko idazketa.

4.— Bertsolariak eagu-tzen: Bertsolariari buruzko biografia txiki bat azaltzen du, haurrak joku edo guru-tzegrama moduan landu de-zan.

5.— Errimaren lanketa.

6.— Neurriaren lanketa.

7.— Hiztegiaren lanketa.

8.— Sormenaren lanketa:

Gai txiki bati jarraituz hau-rrak bertso berria jarri be-har du.

9.— Bertsoak osatzen: Haurrak falta den hitz bat bete behar du liburuak jarri-tako bertso bat osatzeko.

10.— Lehengoko puntua-ren ejerizio berbera baina oraingoan hitz bakarra jarri ordez esaldi osoa jarri be-harko du.

11.— Esaera zaharra: Esaera zahar baten azterke-ta.

Orri guztietan ez dira puntu guztiak errepikatzen, aspergerriegia litzatekeela-ko, ala eta guztiz konbina-zio pedagogiko argi baten bidez puntu gehienak landu behar dira. Orri bakoitzean bertso klasiko bat agertzen zaigu, mota eta garai guztie-takoak baina herrikoiak ge-hienak izanik, Santa Ageda-ko bertsoak, Aita jainkoak egin banindu, Pello Jose-pe... Bertsolari aipatuena Txirrita dugu dudarik gabe bere zenbait bertso fama-tuekin, nagusia eta maizte-rra, ijitu jende hoiénak, Bi-lintx ere nahiko azaltzen zaigu, Txoriak udan intza bezela, behin batian Loio-lan... Iparragirre, Xenpelar eta beste zenbait bertsolari famatu bezala. Edo ta mo-dernoak, Lete, Aresti... Li-buruko azkeneko partean euskal gai famatu batzuri buruz hitz egiten du. Balea-ren arrantza dela, Olentze-ro, baserria, Santa Agedako jaia... Esplikazio nahiko sa-kona egin ondoren, gaiari buruz zenbait bertso bota-tzen ditu. Azkeneko orrial-dean ez da hiztegia eta bi-bliografirik falta. Liburu ar-katzez egindako marrazkiz beteta dago, bertsolarien erretratoak, paisaje fama-tuak, haur marrazkiak... Lortua benetan gure herri-ko literatur mota hau bul-tzatzeko.

Prezioa 800 peztakoa da, nahiko merke kontuan har-tuz liburuaren kalitatea eta Gipuzkoako ikastolen elkar-teak % 25eko laguntza es-keini beharko duela. Hitz bi-tan aste honetako libururik nabarmenena zalantzarik gabe. Atsegina izan behar du gaztetxo batzu bertso-tan jartzea liburu motibadore honekin, Euskal Herriko es-koletan hemendik aurrera faltatu beharko ez litzate-keen liburu.

zinema

Bilboko Fas

urria

6 Bilboko Fas zine klubak prestatu du hurrengo negu honetarako egitaraua. Honako duzue hurrengo emanaldian eskainiko duten filma: «La ley de la calle» Francis Ford Coppola zinegile amerikarrarena, hain zuzen ere. Filma honetako argumentoa gutxienezkoa bada ere, auzo batetako kuadrila baten historia kontatzen da, gaia orokorrean harturik gaztedia bera bada ere. Kuadrilen arteko borrokak, historia amodioak eta batez ere, kuadrilako buru den mutilaren historia dira filma hau betetzen dutenak. Gai hau beste zenbait filmatan ere ikusteko aukera izan badugu ere, benetan ikusgarria da Coppolaren filma hau. Emanaldia urriaren 6an izango da arratsaldeko 7,30tan, San Vicente 2-4. Albiako lorategien ondoan.

Euskal Herriko Zinemagintza Amateurraren IV. Lehiaketa

Arabako Diputazioaren Kultur Batzordeko Zinema Sekzioak antolatutako urtarrian ospatuko da Euskal Herriko Zinemagintza Amateurraren IV. Lehiaketa. Lehiaketan parte hartzeko onartzen diren formatoak Super 8 eta Single 8koak izan go dira. Beste formato batzuen murrizteak ez dira onartuko, baina bai kopiak, egileek lehen aipatutako formatoetan egina dagoela ziurtatzen badute. Filmen iraupena hogeitamar minututako izango da gutxienez, eta gaia libre utzi badute ere, bi sail hauek bereiziko dira: «A» taldean gai argumentala duten filmeentzat eta «B» atalan erreportaia eta dokumental gisako filmeentzat, Euskal Herriari buruzkoak izan behar dutela kontutan izanik. Filmen igorpena honako zuzenbidera egin beharko da: Arabako Foru Aldundiaren Kultur Kontseiluaren Kultur Sekzioa, 1672 posta kutxatila, 01080 posta barrutia. Filmak bidaltzeko epea abenduaren 5ean amaituko da.

filma

Yankee kutsuko errerealismoa

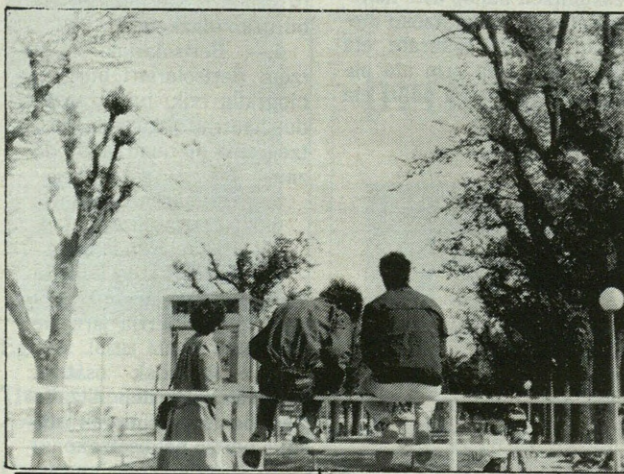
Salvador
Zuz: O. Stone

Eskrupulorik eta dirurik gabeko kazetari amerikar intrepido bati El Salvadorren erreportai bat egitea bururatzen zaio. Lagun drogazale miserable batekin elkartzen da. Amerikarrak dira, Iparraldeko Inperiokoak. Berak dituzu —ebitaezina zen— zintaren protagonistak, eta ez edozein salvadoreño. Horrek, beti bezala, nahiko baldintzatzen du zintaren kalitatea. Zeren kalitatea, egon, badago. Dokumentazio lan interesgarri bat egin du Stonek, eta bertako jendearen tratamentua aski errealista iruditu zait.

Enfokea, beraz, nahiz eta okerra izan, eta nahiz eta protagonisten jarrera batzuek higuina ematen diguten, estilo eta nazionalitate horretako filme batean esperote litekeen baino ikusgarriagoa da. Rambotik urrutit gabilta. Egia da, «inpartzial» azaldu nahi zaigun kazetaria, beste deus baino lehenago, amerikarra dela, eta zerri moduz jokatzeko du, ikusi dituenak ikusi eta gero, koronel yankeari gerrilaren argazkiak ematen dizkiola, bide batez Estatu Batuetako konstituzioan daukan fedea gogoratzen duelarik. Baina, Stoneri berari buruz, nik neuk, duda egiten dut, «inpartzial» izan nahi ote duen. Zeren pelikulak, nahiz eta nolabait salbatu amerikarrak (ai, enbaxadore despistatu hori...), batipat egiten duena hango errepresioa salatzea bait da.

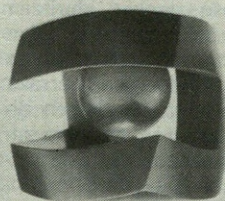
Horrek erakartzen dizkio filmeari jende progresista askoren txaloak, halaber Donostiako zinemaldiko «gazteen saria» edo horrelako zerbait. Gainerantzean, toke amerikano horrek, mundua ekonomiaz ez-ezik armen indarrez ere, eta armen indarrez ez-ezik kulturaz ere jaun-eta-jabe dena dakienaren tokeak, nik ez dakit zuei, baina neri, geroz eta nazka biolentoagoa sorteraizten dit.

MARTIN IRAZGOITI

Ikusi Makusi zine erakusketa

Irungo udaleko kultur kontseiluak antolatutako zinegile amateurren seigarren erakustaldi honetara hogeitabat filma aurkeztu dira jadanik. Urriaren 1etik 8ra bitartea filmen aukeraketa egingo da eta erakustaldia berez, urriaren 13tik 19ra arte. Aukeratutako filmen emanaldiak Irungo Amaia zinematokian izango dira arratsaldeko 7,30tan. Aurkeztutako filmen egileak amateurrak izango dira eta filmen iraupena ordu erdi bateko izango da gutxienez.

arte

«Emakumeen

botoa»

erakusketa

Gasteizen

Urriaren 5era arte Trapagaranen eta 6tik 15era Santurtzin emakumeen botari buruzko erakusketa bat ikusteko aukera izango da. Ibiltari gisara dabilen erakusketa honek hirurogeitabat panel ditu eta lau ataletan zatiturik dago. Batetik, emakumeek orokorrean boto eskubidea lortzeko aurrera eramane behar izan duten borrokari buruzko atala; bigarrenik, estatu espainoleko egoera aztertzen da; hirugarrenik, estatuan egin behar izan diren borrokak, eta bukatzeko, emakumearen eskubide politikoa agertzen da. Erakusketa honetako argazkiak Kultura Ministeritzak eta Mugimendu Feministak utzitako argazkiak dira. Borroka honen garapena ikusteko aukera eskaintzen duen erakusketa interesgarria.

Astronomiari buruzko erakusketa

Angelun ikus daiteke Aitzpeak antolatutako erakusketa berezi hau. Astronomia gai nagusitzat harturik garai batetako tresna zaharrak, eta abar ikuteko aukera dago. Erakusketa honekin batera urriaren 12 bitartean berriz, bost artistek zeruaren irakurketa imaginarioa egingo dute.

Eskolari buruzko erakusketa Zarautzen

Eskolaren alorrari buruzko erakustea bat ikus daiteke Zarautzko Sanz Enea erakustokian aurtengo azken hiru hilabeteetan. «Lurra izarrartetik» eta «Osasuna et kirola» gaiei buruzko erakusketak dira antolatutako bi hauek.

Amnistia Internazionalaren 25. urteurrena

Amnistia Internazionalaren Donostiako taldeak erakunde honek azken 25 orotetan munduan zehar egindako lanaren erakusketa bat aurkezten du. Erakusketak Udaletxeko erakusketak aretoan dago urriaren 4a arte. Bertan argazkiak, mundu osoko artisten posterak, filminak eta bideo proiektzioak ikusteko aukera izango da. Toki beran ere pintura eta eskultura erakusketak interesgarri bat ikusgai aurkitzen da bestak

beste honoko arteisten lanak bertan ikus ahalko direlarik: Jose Miguel Zumalabe, Gonzalo Txillida, Marta Cardenas, Alejandro Tapia, Rafael Ruiz Balerdi, Irene Laffite, Carlos Sanz, Ricardo Ugarte, Nestor Barrenetxea, Pedro Txillida.

Bidasoako margolarien erakusketa

Bidasoako inguruak margotu izan dituzten pintoreei buruzko erakusketa bat ireki da Gasteizen. Urriaren 15a arte egongo da zabalik eta Euskal Herri osoan ibiltari gisara ibiltzeko antolatua dago. Bertan benren lanak aurkezten dituzten margolari gehienak hilask dira dagoeneko: Dario Regoyo, Jose Salis Camino, Ricardo Baroja Nessi, Bixente Berrueta Iturralde, Francisco Etxenike Antxorena, Daniel Vazquez Diaz, Bernardino Bienabe Artia, Juan Larramendi Arburua, mentxu Gal Orendain eta Enrique Albizu Perurena. Irun, Eliuzondo, Bera, Hondarribia eta beste zenbait herritako margoak ikus ahalko dira Euskal Herri osoan ibiliko den erakusketak ibiltari honetan.

kantaldiak

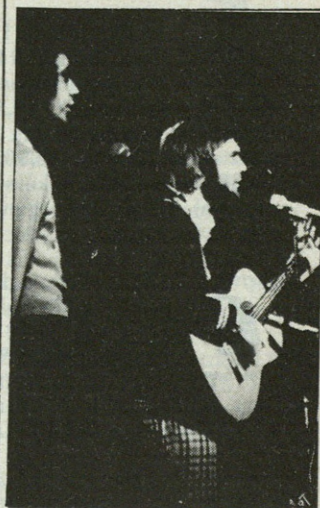
■ Urriaren 4an «Kilometroak 86»ko emanaldien barnean Folk jaialdi bat ospatuko da gaueko 9etan hasi eta goizeko 4ak arte, Itziarko Poligonoan. Estatu osko taldeek hartuko dute parte: «Almadra» Andaluziatik,

«NA Lua» Galiziatik, «Cormac» Gaztelerritik, eta azkenik Euskal Herriko ordezkaririk bezala «Ganbara», «Oskorri», eta «Akelarre», azken hau jaialdia burutuko duen gau dantza alaitzeko.

□ Urriaren 3an Jotakie eta Zarama taldeen jaialdia izango da San Migel de Basaurin.

□ Urriaren 4an Zornotzan Gontzal Mendibilen kantaldi bat ospatuko da, gaueko 9, tan.

□ Urriaren 11ean Zallako polikiroldegian «Ganbara» taldeak kantaldi bat eskainiko du gaueko 9,30tan.

Jazz Eskola Donostian

«Studio 4» izeneko musika eskolak antolaturik Donostiako Jazz eskola bat izango du. Euskal Herrian lehenengo Jazz eskola izango den Donostiako honetan sei irakasleek emango dituzte klaseak, honakoak izango dira irakasleak beraz: Iñaki Salvador (Konbo eta pianoa), Patri Goialde (Kite eta armonia), Paco Diaz (bateria), Josetxo Silguero eta Iñaki Aristimuño (saxofoia) eta Txema Garces (bajoa). Ikasturtea urriaren 10ean hasiko da eta berrogeitamar bat ikasleek izena emana du jadanik.

dantzaldiak

Kiev-eko Operaren Balleta

Urriaren 3 eta 4an Donostiako Victoria Eugenia Antzokian Kiev-eko Operaren Balletak bi dantza emanaldi eskainiko ditu. Urriaren 3an gaueko 10,30tan «Loti ederra» eta 4an arratsaldeko 7, tan «Beltxargen lakua» izeneko lanak izango dira ikusgai Donostian ospatuko diren emanaldietan. Donostikoen ondoren urriaren 5ean Gasteizen eskainiko dituzte eta 6, 7 eta 8an Bilbon. Urriaren 6 eta 7an Bilbon «Loti ederra» izeneko lanaren emanaldia izango da eta 8an «Beltxargen lakua» izenekoarena. Kiev-eko ballet honetan 150 dantzari hartzen dute parte, eta barruan lehen mailako dantzariak aurkitzen dira. Zuzendari lana Valeri Kovtun-en esku dago.

Donostiako emanaldietarako sarrera aldeztu aurretik nahi izanez gero, honokoa da takila ordutegia: 11,45etatik 1,30etara eta arratsaldeko 4etatik 8,30etara.

«Amalur» taldeak bere eguna prestatu

urria

18 Datorren urriaren 18an hasiko diat Eibarren «Amalur» folklore taldeak antolatu dituen egunak. Txiztu eta gaita kontzertuak, kantaldiak eta dantzaldiak antolatu ditu «Amalur»ek. Hurrengo egunetako ekitaldien berri datorren astean emango dizuegu.

ETB

urriak

5

igandea

11,02: Meza. 12,00: Klasikoen txokoa. 13,00: Haur Kirolak. 14,40: Herkuloideak. 15,00: Pottokiak (m. bizidunak). 15,30: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 16,30: Simon eta Simon (telesaila). 17,30: «Kenny Everett show» (umorea). 18,00: Txoria dut maite. 18,30: Emakume bionikoa (telesaila). 19,30: Basabizitza (dokumentala). 20,00: «Annapurna» (luzemetraia). 21,30: Gaur egun. 21,50: Ikuska. 22,15: Kirolez Kirol. 23,45: Kaixo.

urriak

6

astelehena

13,00: Pottokiak (m. bizidunak). 13,30: Kirolez Kirol. 14,25: Kaixo. 14,30: Teleberri. 15,00: Kaixo. 15,05: Pearl (telenobela). 16,00: «Annapurna» (luzemetraia). 18,30: Haur Kirolak. 20,00: Plastikozko gizona (telesaila). 21,25: Kaixo. 21,30: Gaur egun. 22,00: «Etsipenak jotako jendea» (luzemetraia). 23,30: Gaur egun. 23,45: Kaixo.

urriak

7

asteartea

14,00: Plastikozko gizona (m. bizidunak). 14,25: Kaixo. 14,30: Teleberri. 15,00: Kaixo. 15,05: Pearl (telenobela). 16,00: «Etsipenak jotako jendea» (luzemetraia). 19,30: Barazki sorta (m. bizidunak). 20,00: «Cowboy-ak» (luzemetraia). 21,25: Kaixo. 21,30: Gaur egun. 22,00: Aurrez aurre. 22,30: Tenko (telesaila). 23,45: Kaixo.

urriak

8

asteazkena

14,00: Barazki sorta (m. bizidunak). 14,25: Kaixo. 14,30: Teleberri. 15,00: Kaixo. 15,05: Pearl (telenobela). 16,00: «Eguraldia kaleetan» (luzemetraia). 19,30: Dotakon (m. bizidunak). 20,00: Ransay gaztea (telesaila). 21,00: Lapikoka. 21,25: Kaixo. 21,30: Gaur egun. 22,00: Mahai Ingurua. 23,30: Gaur egun. 23,45: Kaixo. 23,50: Kirolez Kirol.

urriak

9

osteguna

14,00: Dotakon (m. bizidunak). 14,25: Kaixo. 14,30: Teleberri. 15,00: Kaixo. 15,05: Pearl (telenobela). 16,00: «Euritarrak» (luzemetraia). 19,32: Xagu ausarta (m. bizidunak). 20,00: Emakume bionikoa (telesaila). 21,00: Kafe ordua. 21,25: Kaixo. 21,30: Gaur egun. 22,45: Barku espia (telesaila). 23,45: Gaur egun. 24,00: Kaixo.

urriak

10

ostirala

14,00: Xagu ausarta (m. bizidunak). 14,25: Kaixo. 14,30: Teleberri. 15,00: Kaixo. 15,05: Bella Otero (telenobela). 16,00: «Rio Lobo» (luzemetraia). 19,32: Hartzaren irakaspenak (m. bizidunak). 20,00: Hit parade. 21,00: Trikitilariak. 21,25: Kaixo. 21,30: Gaur egun. 21,30: Gaur egun. 22,00: «Companys» (luzemetraia). 23,45: Gaur egun. 23,45: Kaixo. 23,50: Fede Giroan.

urriak

11

larunbata

9,30: Superman (m. bizidunak). 10,00: Herkuloideak (m. bizidunak). 10,30: Crash (telesaila). 11,00: Magnum (polizakoa). 12,00: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 13,00: Gogo ibiltariak (telesaila). 13,30: Hit Parade. 14,00: Lapikoka. 14,30: Teleberri. 15,00: Hartzaren irakaspenak (m. bizidunak). 15,30: Kirolak. 17,00: Ramsay gaztea (telesaila). 18,00: Borroka librea. 18,30: Hardy'tar mutilak (telesaila). 19,30: Traste zaharren kutxa (zinema komikoa). 20,00: Kaixo. 20,30: Gazteak. 21,00: Traste zaharren kutxa. 21,30: Gaur Egun. 21,50: «Eguraldia kaleetan» (luzemetraia). 23,30: Ilunabar alde (telesaila).

Oharra: programazio honetan egon daitekeen edozein huts edota azken orduko aldaketaren erantzukizuna ETBrena berarena da, halaber zehaztu gabeko programena.

aste honetako luzemetraiak

Luzemetraiak ugaritzen

Aste honetan egunero filmeak ikusteko aukera izango gara, hala ere aurreko astetan errepikatutako filmeak ikustea ez zaigu atsegina.

Ikusiko ditugun filme berrien artean aukera desberdinak izango ditugu gidoiari begiratu gero: amodiozko egoerak, bakeroak...eskertzekoa benetan.

Hala ere noizbehinka izenburu erakargarriekin topo egingen dugu, aste honetako «Companys» filmea bezalakoekin. Aukera ederra izango dugu errepublika garaiko azken aztar-nak ikusteko, horrek suposatzen digun guztiarekin. Pelikula sarituak ere gurekin izango ditugu: Berlingo zinemaldian «Zilarrezko Hartza» lortu zuen «Etsipenak jotako jendea». Shirley MacLainek ere, pelikula honetan egin zuen lanagatik aktore-sa hoberenari emandako saria lortu zuen.

urria

6 Etsipenak jotako jendea.

Pelikula honetako produktorea ohiturik dago sariak jasotzen. 1968an Pulitzerra irabazi zuen. Pelikula honek berak Berlingo zinemaldian «Zilarrezko Hartza» lortu zuen eta honekin batera filme honetako antzesle den Shirley MacLainek ere saria bereganatu zuen.

Aktorea on honekin batera Kenneth Mars eta Gerard O'Loughlin ditugu antzesle gisa. Filme honek, Sophie eta Otto bikotearen bizitzaren 48 ordu kontatzen ditu. Bikote honek bizitzen duen egoera itolarria ingurunean gertatzen den ispilu zehatza bilakatuko da. Egunerokotasunean murgildurik bikote honi, eta batez ere, Sophieri gertatutako guztia jasanezina egingo zaio. Katu batek koska egingo dio emazteari, hospitalera iritsi eta katua amorrutako jota dagoela esango diote, horrek pentsakizun latzak bururatuko dizkio eta katuaren bizitza ezin salbatzeak senarrarekin dituen erlazioak ahultzea ekarriko du eztabaidak gehiagotuz. Zenbait gertakizun arraro gertatuko da: harri batek etxeko kristala apurtuko du, telefonoz deialdi ezezagunak jasoko dituzte, ezezagunak etxera sartu eta dena suntsituko dute inolako arrazoirik gabe.

Shirley MacLaineren lana aipatu beharko dugu luzemetrai honetan.

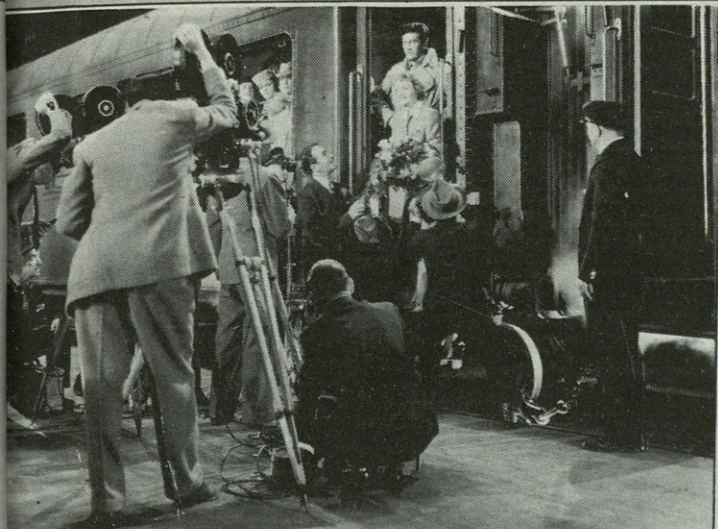
urria

7 Cowboy-ak

Luzemetrai honen zuzendaria Mark Rydell dugu eta «western» tipikoetan falta ezina, John Wayne antzesle nagusi bezala. Esan beharra dago filme hau John Wayne-ren zerbizturako eginik dagoela, beste asko bezala. Bigarren mailako antzesleak Roscoe Lee Browns, Bruce Dern eta Colleen Dwhurst direlarik.

Kontaketak urrearekin zerbizturak izango du: Ruby ibaian aurkitutako urreak inguruko gizon guztiak erakarririko ditu eta horren ondorioz Will Andersenek, berak dituen 1200 ganadu buru Belle Fourch-era eramateko herriko ikastetxeko mutikoak kontratu beharko ditu. Bidaian zehar, mutil hauek garai hartako inguruneak eskeintzen dituen pasadizo latzekin topo egingo dute, whiskia eta emakumeak ere aurkitzen dituztelarik eta guzti hau Will Andersen—en (John Wayne) ardurapean. Cabellos Largos eta honelako lapur jendearekin topo egiterakoan Will Andersenek bere «aita» babesa eskeini beharko die «mutiko» hauei.

Mark Ridell zuzendari honek telebistarako joera handia du, telebistarako egin bait ditu bere lan gehientsuenak hala nola (The Fox, 1968) eta (The Reivers, 1969). Zuzendari honen filme ezagunenak «Arrosa» eta «En el estanque dorado» ditugu.

urria

10 **Company's** Antzeslari katalandar eta euskaldunetz osatutako pelikula honek Errepublikaren beheakada garratza azalduko digu. Errepublikarrak guda galtzen ari direlarik Company's Kataluniako Generalitateko presidentea eta Jose Antonio Agirre lehendakaria Frantziara doaz. Company's-ek euskal lehendakariak baino suerte txarragoa izango du,

bere herbesteraldia bortizki amaituko da tropa alemandarrek Frantzia bereganatzen baitute. Gestapok bere lana eginez Francoren Gobernuaren eskuetan utziko du katalandar presidentea. Mayaldeko Konte traidorearen eskutik poliziaren tortura jasango du. Asiauiz itxuradun dotore bat egin ondoren zigor-heriotzera kondenatua izango da.

Pelikula honen zuzendaria

Josep Maria Forn dugu eta gure artean oso ezagun den Xabier Elorriaga dugu antzesle. Honekin batera Marta Angelat, Montserrat Carulla eta Luis Iriondo dira antzesle. EITB-k Catalunya-ko telebista autonomikoarekin dituen harreman ugari eta onuragarrien beste seinaleetako dugu filme interesgarri hau gure artean ematea.

urria

11 Eguraldia kaleetan

Mende honen hasierako garaitan gertatzen da filme honek kontatzen digun istorioa. Olivia Curtis 17 urtetako neskatxa eta bere ahizpa gonbidatu ditu Lady Spencerrek bere jaialdira, luxua alde guztietatik sobran den etxalde batera. Gure Olivia Rollo Spencer—ez maite mintzen da. Hamar urte beranduago, ezkondu eta dibortziatu ondoren, Oliviak Londreseko argazki-denda batean lan egiten du. Aitararen gaisoaldia dela medio, etxera itzultzera egin behar du bidean jai hartako Rollo Spencer xaloarekin topo eginez. Rollo berebat, ezkondu dago ordea. Trenean

garai gozo haietako zorioneko jaialdiak dituzte jardungai, eta berriz ere elkar ikustekotan agurtzen diote alkarrari.

Londresera lanera itzultzerakoan, Rollo eta Olivia maiztasunezko harremanetan hasten dira, baina Lady Spencer—ek azkar asko jakingo du guztiaren berri.

Gabin Millar zuzendari ospetsuaren agintepean aritu ziren errodaia lanetan Michael York, Lisa Eichhorn eta Joanna Lumley.

botoia sakatu aurretik

«Kaixo» bost minutuka euskalduntzeko programa

KAIXO izeneko programa berri bat jarriko digu txori-txikiaren telebistak datorren asteleheneetik aurrera. Bost minututako lau saio izango ditu egunean euskararen irakaskuntzari eskainitako saio berri honek, astean behin, larunbatean, orduerdiko saio batetan eskainiko delarik halako bilduma bat.

Produzio hau HABEren video sailak egin du eta dauzkagun erreferentzien arauera oso garesti atera da, nahiz eta emaitzak nahiko kaxkarrak izan. Dena dela gure begiekin ikusi arte ez dugu epai definitiborik eman- go honetaz. Gauza bat gogorarazi besterik ez: programa honek duela urte bete hasi beharra zeukan emittitzen, baina egileen atzerapenak direla medio orain arte ez du lortu telebistak saio hau antenatara eramaterik.

«Lapikoka», saio gastronomiko berria

EZAGUNA dugu Hasier Etxeberria «Zopa Haundi» eta «Plaza Berri» programak direla medio. Azken aldi honetan telebistan ikusi ez badugu ere prest daukagu programa berri batekin gure etxeetara sartzeko.

Oraingo honetan programa «gastronomiko-turistikoa» bat egiteko asmatan dago. Zehaztasunak laister izango ditugu, irakurle, jakin dezazun nondik nora ibili botoia sakatzerakoan.

Oraingo honetan abisu txiki bat baino ez dizugu emango. Nahiz eta programazioan aste honetako asteazkenean hasiko dela iragarri, oso posible da programa honen lehen emisioa atzeratzea. Zergatik? Lerro hauek idazten ari garen orduan prestatuturik gabe daude oraindik dekoratuak eta beharrezko beste zenbait gauza.

XIV. Trikitilari Txapelketa ostiralean

IRAILAREN 21ean ospatu zen Donostiako Anoeta pilotalekuan XIV. Trikitilari Txapelketa. Jakina den bezala Tapia eta Leturia bikotea suertatu zen bertan irabazle, eta kronikek diotenez, benetan saio historikoa izan da Txapelketaren aurtengo edizio hau.

Bertsolari Txapelketarekin bezala laburpen bat eskainiko du Euskal Telebistak ostiralean gaueko bederatzitan.

Hogeiabost minututako saioa izango da eta espero dugu hanka arin, soinu zale eta pandero jole guztiak pozik geratuko zaretela saioarekin.

antzerkia

Nazioarteko Antzerki jaialdia Gasteizen

urriaren 11a bitarterarte luzatuko dira Gasteizen ospatzen ari diren ihardunaldi hauek. Hauetxan dira beraz, azken egun hauetarako pretsaturik dauden emanaldiak: urriaren 4an Teatro Nucleo izeneko talde italiarraren «A media luz» Genet-en lana ikus ahaliko da. Urriaren 6 eta 8an Paolo eta Lucia Poli «Perro y gato» izenekoak. Hilaren 8an Corral del Principe izeneko taldeak «Las galas del difunto» eta «La enamorada del rey» Valle Inclanen lanak, eta 9an Magui Mira eta Pedro Mari Sanchez-en Konpainiak «Fedra: una tragedia española» izeneko lana antzeztuko du. Bestalde, Palacio de Villa Suso izeneko tokian urriaren 4an Teatro Nucleo taldeak «Claro de Luna» Cora Herrendorf-ena eta «El mal que hace el tabaco» Anton Chejov-ena. Hilaren 6 eta 7an Teatro Potlach taldeak «Giovanna degli Spiriti» izeneko lana eskainiko du. 8 eta 9an Amaranto izeneko talde kanadiarrak «Segundo tiempo» izeneko antzezlan eskainiko du eta 10 eta 11ean Pep Bou taldeak «Bufaplanetes». Urriaren 7 eta 8an Landazuri Polikiroldegian «Doña Elvira, imagínate Euskadi» izeneko lana Geroa taldeak antzeztuko du.

Azpeitiako IV.
Euskal Antzerki
Topaketak

Abenduan zehar ospatuko diren topaketa hauetan parte hartzeko baldintzak aspaldi jakin arazi zituzten antolatzaileek. Honakoak dira, hain zuzen ere: aurkeztutako lanek euskaraz idatzia egon beharko dute, helduei nahiz haurrei zuzendutako lanak izan daitezke, Azpeitiako Udaleko Kultur Batzordeari zenbait datu bidali beharko zaio (antzerki lanaren testua, taldea eta zuzendariaren izena, antzerki lanaren irau-

pena, itzulpena bada itzulpena izena, montajearen zenbait datu, etab.). Azpeitiako Udalak partadie izango deiren taldeen izenak urriaren 27rako erabakita izango duela agindu du.

ihardunaldiak

Europako Idazle Elkartearen I.
Ihardunaldiak

Dagoeneko hasiak dira Euskal Idazle Elkartean urriaren lehenengo asterako Europako Kontseiluko Idazkariaren babesaz eratu dituen Europako Idazleen arteko I. Topaketak. Bertan parte hartuko duten herrialdeak honako hauek dira: Suedia, Noruega, Finlandia, Dinamarka, Bretania, Yugoslavia, Georgia, Katalunia, Galizia eta Belgika. Eta gonbidatuen artean berriz, Kathelen Mac Neen (Virginia East-eko Unibertsitateko literatura irakaslea), Danilo Manera ('Ehun Metro'-ren itzultzaile italiarra), Itxaro Borda (Maiatz aldizkari-koa) eta Bayonako Kultur Etxea izango dira. Ihardunaldi hauetarako egitarauaren barruan, hilaren 4ean, goizeko 10etan, Eusko Jaurilaritzaren Lehendakariaren agurra izan-

-diskoa

Xurrumurru
ausartak

Saz le bolo
Xurrumurruak
IZ

Badarama bi urte martxan Oñati aldean sortutako talde gazte honek dagoeneko. Iaz, Tsunamin egin zuten maketa polit batez erabat sorpresaz harrapatu gintuzten. Teju bitxiak zerizkion zinta hura oraindik ere gustokoa dugu. Hasera batean Jon eta Imanolen barra-baskeria batzu besterik ez zirenak tinkotu eta "Saz le bolo"-ren gaurko itxura hartu dute. Zuzenean ere ari zaizkigu gero eta zihurrago. Lehen Oñati aldean ezagunak ziren hauek gehiagora jo asmoz datozkigu plastiko eta guzti. Jauzi kualitatiboa deitu ohi dena eman dute eta bere modura, apal eta ixilka beste kolore tanta bat itsatsi diote gaurko euskal musikaren panoramari.

Diskoak modu eta aire berriak dakartzkigu. Arraroak batzutan, eranskorak bestetan, argiak azaltzen zaizkigu bereziki gustokoa ditugun kanta zenbaitzutan. Udako azken eulia, Scyns eta kajoi berezia azpimarratzen ditugu, argi edota aztitasun horren lekuko. Lpik bestalde baditu bere beheakadaxtoak, aipatu kantez lortzen duten maila ez bait da lpan zehar mantentzen. Hor dago ordea "Sazlebolo"-ren desapio ausarta, bere musikan gauzatzen dena alegia. Diferentea, definiezina, ezertarako ere ez pretentziosoa, gaurregungo dehiadar eta aienen pareko xurrumurrua.

KAKI

go da, gero Gasteizen beste toki batzu ere bisitatuko dituztelarik. Arratsaldeko 4etan, Gernikarantz irtengo dira, bertako Junta Etxea ere bisitatu. Afaria berriz, Bizkaiko Foru Aldundiak eskainitakoa izango dute. Urriaren 5ean, 10etan lan saioari ekingo die. 2etan, bazkari batez amaiera emango zaio ihardunaldi hauei.

Ihardunaldien egunetan Miramar Jauregiko Aretoan bertan parte hartuko duten hizkuntz desberdinen argitalpenez eta euskal antzerkiaren historiaren erakusketak egongo dira.

ikastaroak**Mendi norabide
ikastaroa**

Gipuzkoako Mendigoizale Eskolak urriaren 18-19 eta 25-26 asteburuetarako mendian ibiltzeko norabide ikastaro bat iragarri du. Ikastaro hau Aizgorriko San Adran refugioan izango da. Bertan parte hartu nahi dutenek urriaren 10a bitartean eman dezakete izena, ikastaroaren zenbatekoa 1.500 pezeta (ikastarora bakarrik apuntatuz gero) edo ta 5.000 pezeta (pentsio osoa refugioan) izango delarik. Ikastaro honi buruzko xehetasun gehiago nahi bada Antxon Burcien eskatu informazioa. 730614 edo 733357 telefono zenbakietara dei daiteke.

**Labayru
Ikastegiaren
Euskal Eskolak eta
Ikasturteak**

Labayru ikastegiak 1.986-87 kurtsorako berririo bidean ipini nahi ditu bere euskara ikastaldiak, Bizkaian zehar horretarako eraturik dituen Euskal Eskola eta Ikasturteen bidez. Ikasturtearen hasiera urriaren 13an izango da (lekurik lekura alda daitekeelarik). Matrikularen balioa berriz, 12.000 pezetatakoa izango da. Ikastaro hauen barruan maila guztiak emango dira eta tokiei dagokienez toki ugari dago ikastaro hauek egin nahi izanez gero. Argibide gehiago jakin nahi bazenu, tokian tokiko ikasturteetako arduradunengana jo dezakezu; edo bestela dei Labayru Ikastegiko telefono zenbaki honetara: 4437684.

lehiaketak**Literatur lehiaketa**

Gizabidea elkarteak Jose Maria Arizmendiarrietari buruzko literatur lehiaketa bat antolatu du. Lehiaketa honetan parte hartzeko bere lanak eta idatziak aztertu beharko dira, eta Deba Garaian ikasten duten ikasleek bakarrik har dezakete parte. Lanak aurkezteko epea urriaren 31a izango da, eta berauek Gizabidea elkarteak, 25 aptd, Arrasate helbidera bidali behar dira.

**Ipuin eta kartelen
lehiaketa Oreretan**

Oreretako 'King Kong' taldeak ipuin eta kartel lehiaketa bat antolatu du 'Beldurrezko gau bat' gaiaren inguruan. Lanak orijinalak eta argitaragabeak behar dute izan. Gero ez dira bueltatuko. Lanak aurkezteko epea abenduaren 4ean amaitzen da, eta lanak bidaltzeko helbidea honoko hau duzue: Jose Manuel Bernardo Galan, Elias Salaberria kalea, 10 lehenegoa, Orereta. Argibide gehiago nahi baduzu dei 516571 telefono zenbakira.

**Txuri Urdin elkarteak mus txapelketa
antolatu**

Txuri Urdin elkarteak aurtengo urterako ere mus txapelketa bat antolatu du urriaren 14rako. Izen ematea urriaren 11ean amaitzen da eta bikoitzak 1.000 pezeta ordaindu beharko du. Mus partiduak lau erregetara izango dira, lau hamarrek eta hiru ustel osatu arte. Sariak honako hauek dira: 1. saria, 15.000 pezeta, kopa eta afaria. 2. saria, 10.000 pezeta, kopa eta afaria. 3. saria, 7.000 pezeta kopa eta afaria. 4. saria 5.000 pezeta eta afaria.

**Fandango eta
ariñ-ariñ txistu
musika lehiaketa**

Segurako Udalak fandango eta ariñ-ariñ txistu musika lehiaketa bat antolatu du. Konposizioan ohizko txistu familiarako tresnak erabiliko dira, hau da, bi txistu, silbotea, danbolina eta danborra. Lanak argitaragabeak eta jendurrean jo gabeak behar dute izan. Lanak 1.987ko urtarriaren 31rako Segurako Udaletxera bidali behar dira. Ez dute egilearen izenik eraman behar, izen burua bakarrik baizik. Aparteko zorrotxo itxi batean jarriko dira izenburu horri dagokion izena eta zuzenbidea.

kirolak**Segalari****probak****Aginagan**

Urriaren 29an hasi ziren Aginagan segalari probak. Urriaren 5ean, jokatu da bigarren saioa. Bertan Urretxuko Belarretak, lurretako Adorrixak, Lasarteko Telleriak, Oreretako Madalenak, Elgoibarko Artazok eta Berritxuko Artadiak hartuko dute parte.

**Gipuzkoako
Trontza txapelketa**

urria

4 Gipuzkoan urriaren 4erako dago iragarrita Gipuzkoako Trontza Txapelketa. Txapelketa honetan nahi duen edonork parte har dezake, adinean ez dute mugarik ipini. Txapelketa hau Urrietako herrian jokatu da, eta honako lan hau egin beharko dute parte hartzen dutenak: hogeienor kanaerdikoak. Irabazleak 35.000 pezetatoko saria jasoko omen du, eta honetaz gain honelakoetan ohi izaten den txapela. Izena emateko Gipuzkoako Herri Kirolen Federazioa deitu behar da.

URRIAK 5

DEBA

KILOMETROAK 86

Julian Gorosperi omenaldia

urria

4 Hernaniko «Julian Gorospe» Elkarteak datorren urriaren 4ean Donostiako Costa Vasca hotelean Julian Gorospe txirrindulariari egingo zaion omenaldiaren berri eman du. Elkarrekin dioenez bazkari herrikoi bat ospatuko da eta 3.700 pezeta balioko du. Gonbiteak Hernaniko «Txema», «Ongi Etorri», «El Kixkal» eta «Garin» tabernetan eta «Guria» kafetegien aurki daitezke salgai. Gipuzkoako beste hiri edo herrietan Aurreaki Kutxa Munizipalaren bulegoetan ordain daiteke bazkaria, 0/117414.3 zenbakia duen kontu korrontean. Ordainketa egitean jasotzen den agiria aurkeztu behar da bazkariara sartzeko.

bertsolaritza

Ugarten bertsolariak

urria

11 Amezketako Ugarte auzoan, hilaren 11era-ko bertso saio bikain bat dago iragarrita. Bertan sei bertsolari izango dira parte hartzaile eta beren izenak hauek dira: Amuriza, Lopategi, Mañukorta, Lizaso, Murrutia eta Telleria.

jaiak

■ Urriaren 4erako Bilbon "Euskaldunen 19. Afaria" dago antolatuturik. Albia restaurantean izango da berau, eta 1.000 pezeta balio izango du. Txartelak erosteko liburu denda hauek dira: Kirikiño, Verdes, Herriak eta Galeria del Libro. Afaloste-ean, Andolin Eguzkitzaren hitzaldia izango da, honako gai honekin: "Amerikaren ikuspegi pertsonal bat".

Bizkaia:

- Basauri, 13an.
- Durango, 13an.
- Lemoiz, 17an.

Araba:

- Bujanda, 13an.
- Fontetxa, 11ean.
- Igai, 11ean.
- Agurain, 9an.

Nafarroa:

- Antzina, 13an.
- Belzunze, 13an.
- Otiñano, 13an.

Lapurtarren

Biltzarra

Ustaritzen

Urriaren 5ean urtero bezala Ustaritzen 'Lapurtarren biltzarra' eguna ospatuko da. Goizeko 11etan, karrozen ibilaldia izango da Ustaritzeko kaleetan zehar, bertan hogeiren bat karrozek parte hartuko duelarik. Ibilaldi hau Udaletxearen aurrean amaituko da eta bertan herriko alkateak eta antolatzaileetako batek hitzaldi bat emango dute. Honen ondoren, herri bazkari handi bat izango da Bilgun izeneko tokian. Bazkari honetan kantuak, trikitixa, bertsolariak...e.a. ez dira faltako alaigarri bezala. Festa egun handi hau arratsalderarte luzatuko da, bertan dantzaldi bat iragarrita bait dago. Ustaritzera joaten direnentzako egun oparoa benetan.

mendi ibilaldiak

urriaren 12rako

- Bortukariak** (Zuberoa): Kakuetakako arroilaren itzulia.
- Ostadar** (Zumarraga): Middi D'Ossau.
- Antiguoko mendizaleak** (Donostia): Santa Engrazia, Bardanes, Arette.
- Gallarta**: Somo, (Paul, Arreo). Hilaren 17an, Martxa erregularreri buruzko txarria eta berauetan nola elikatu.
- Ganerantza** (Portugalete): Hirutontorreta, Kanpantzarreko partutik.
- Fabril**: Somo, Añanako Paul Salinas.
- Aitzarte** (Donostia): Agilar Kodes - Ior - Kanpezu.
- Anaitasuna**: Zuriza - Linza.
- Pagoeta** (Zarautz): Urbia.
- Lagun Onak** (Azpeitia): Larrun.
- Anaitasuna** (Azkoitia): Helduen ibilaldi neurtua Oñatin. Eta haurrentzako, Zumarraga - Izazpi - Elosua.
- Gasteiz**: Sabadellen Nagusien Martxa.
- Tabira** (Durango): Sabadellen Nagusien Martxa.

XVIII. Durangaldeko Mendi Gailurretako Martxa

urria

5 **Tabira** mendizale taldeak antolatuturik, urriaren 5ean igandean, XVIII. Durangaldeko Mendi Gailurretako Martxa osoatuko da. Errekorradoa, Urkuletan hasten da. Gero, Saibigain, Iturrioz, Arrietabaso, Leugane, Katatza eta Durendotik pasako da. Irteera goizeko 8etan izango da, Durangotik autobusa irteerako tokira goizeko 7,30tan aterako delarik. Martxa bukatu ondoren, parte hartu dutenen artean bazkari bat izango da. Martxa honetan parte hartu nahi dutenek izena Tabira elkartearen eman beharko dute izena edo telefono zenbaki honetara deitu: (94)6813432.

Fraga, emakume rubia eta opustar baten esku dago

ESPERO baino askoz krisi larriagoa lehertu da Alianza Popular alderdi eskuindarrean. PDPko demokristauek aldegitearekin CP eten bazen, APko buruzagitza Fraga egiten ari den garbiketaz bazterrak astindu ditu. Emilio Romero berekin dauka Fragak, baina beste sektore asko dira gainean dituenak. «Epoca» aste-karia bera kontra atera zaio Verstrynge bota zutenetik. Olarrari alde guztietatik haizea ematen zaio. Eta bi errudun perfilatuz doaz. Herrero de Miñon diputatua da bata, eta Isabel Tocino da bestea. Honen kontrako kanpaina errukigabea da. Alfonso Ussiak idatzia du: «Don Manuel Fraga no está para excesos, se atiborra, empacha y atraganta de Tocino. Demasiado tocino para su salud. Le va a salir el colesterol por los tirantes. (...) Tantos años de de autoridad, y llega un melena rubia con laca del Opus, y don Manuel se nos pone como un merengue». Jaime Campmany komentariak berriz, APko diputatuei alpilea, janaria, dirua, urritu zaiela argitu du.

Ehiza galerazi da Pirinio Atlantikoetako 18 kantonamendutan

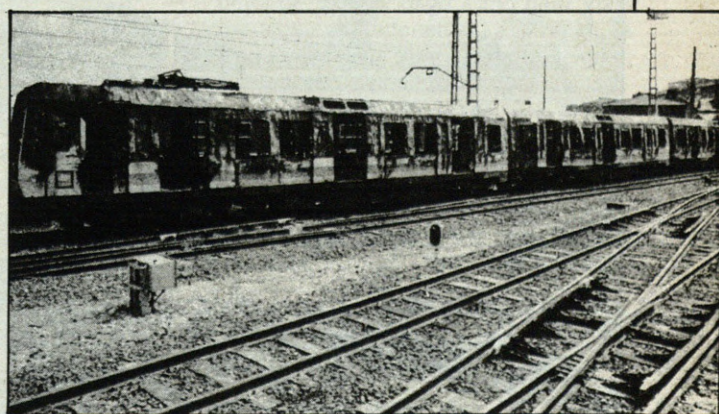
ARGIA honetako barne orrietan Agiñak izkribatutako erreportai batean jorratzen da Txernobilgo zentrale nuklearraren leherketak usoengan eta ondorioz ehizarengan erakarri dituen ondorioak. Zenbaki hau prentsan sartzen hasiz geroztik jakin ahal izan dugu Iparralde eta Biarnoa hartzen dituen departamenduko 18 kantonamendutan hegan dagoen ehiza debekatua dela, irail honen hasieretan argitaratutako dekretu bat dela medio. Aurreneko aldiz 1984ean arauzkatu zen ehiza mota hau, batik bat usoen kasuan inportantea dena, eta 1985ean berririo desagertu zen. Oraingo legea 84ekoa baino gogorragoa da eta ehiza galerazten ez duen lekuetan ere zorrotz erregulatzen du. Estatu Espainolean ez da holakorik gertatzen. Honen aurrean ehiztariek hasieratik agertu duten haserreak irakurketa politikoa ere izanen du.

Mayor Orejaren alderdiaren atzetik Marcelino Oreja bera zegoen

EZ du harrera goxoegirik jaso Jaime Mayor Orejak Partido Popular Vasco alderdi berria antolatzeke egindako proposamenak. Juxtu Komunitate Autonomoko PDPkoak dira kontra gogorrenik egin dietenak. PDPko buruak, Julen Guimon eta beste, Alianza Popularrara pasatzekotan omen dabil-tza. Alianza Popularrean ere ez da oso ongi ikusten projektua, zuzendaritzan. Baina Luis Olarra eta besteak aldarrikatzen ari diren eskuin berri eta dinamikoago baten bidetik lihoake. Euskal Herriko finantz munduan begi onez ikusi da ideia berria, eta «El Correo Español»en bezala «El Diario Vasco» egunkarietan projektua bultzako dute. Atzean Marcelino Oreja baldin badago...

PSOEko lehendakariagaia, Aitzol zenaren idazkariaren semea

TXIKI Benegas aurkezten du PSOEko Gasteizko Gobernua-ren lehendakariartzarako. Bere arreba Doris Gaztelakó «Unidad Popular Castellano-Leonesa»ko burua bada, bien aita, oraindik bizirik dena, PNVko gizon inportante bat izana da, gerra garaian eta baita geroztik ere Hain zuzen, urri honetan omenduko da Aitzol idazlearen afusilaketaren 50. urte-hurre-na, eta bere idazkaria izan zen Benegas aita.

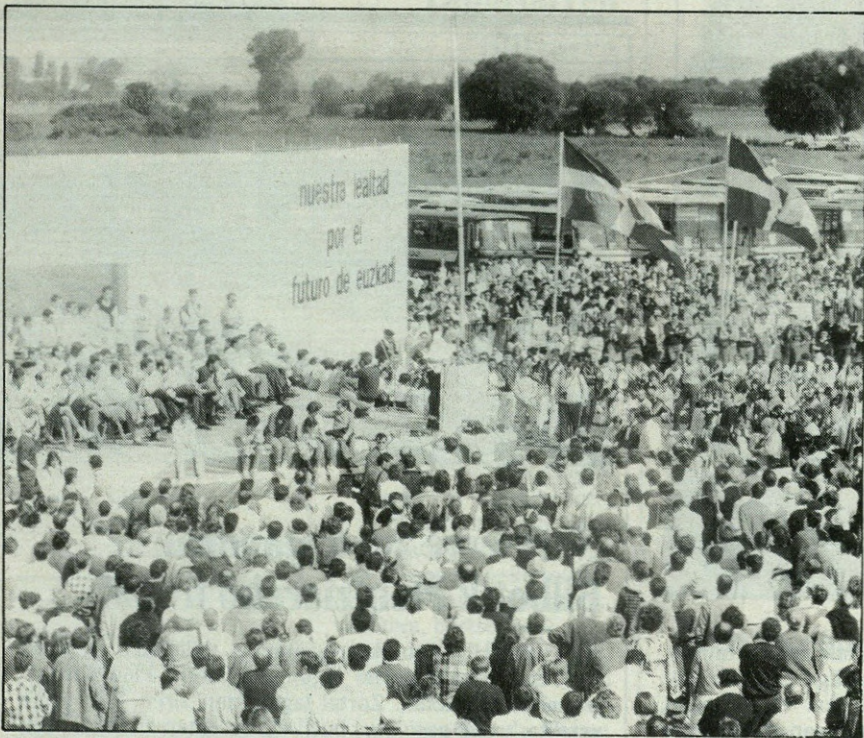

Nork erre zuen igandean Bilbotik Plentziarako trena?

BERREHUN eta berrogeitamar milioitako galerak egin zituen zortzi lagunek Bilbotik Plentziarako trenaren erreketak. Zortzi lagun izan ziren, aurpegiak estalita, trena gasolinaz busti eta su eman ziotenak. Eta erabat erre zen Urdulizko estazioan. Eusko Trenbideeta-ko kontseilari ordezkariak errezaleak UGTko kideen artean bilatzeko sujeritu zuen, edo Danboreneari galde-tzeko. Urte luze batean zehar borroka biziak izan dira Eusko Trenbideetan. Zortzi lagunak gazteak izanik eta beren artean bi emakume izatean, beste iturri batzuen arabera erretzaileak UGTtik aparte aurkitu beharko lira-teke.

Jelkideak dira azaroko hauteskundeotako inkognita

Jelkideek eman diote hasiera hauteskunde kanpainari joan den igandean Gasteizen eta Lizarran egindako ekitaldi politikoekin. Berak dira, zatiketaren ondotik, azaroaren 30eko inkognitarik handiena. EAJren eta EAJren arteko diferentziek haina garrantzia hartzen dute batari bezala besteari egiten zaizkien boto eta parlamentari kalkuluek. Gasteiz eta Lizarran pista batzuk argitu ziren.

Euforia zen nagusi Salburuan bildu ziren milaka nazionalisten artean.

Zuhaitzari adar oker eta gaitzak jota-koak joan eta enborra sekula baino sendago dagoenaren poza agertzen dute PNVko jelkideek beren euforian. Krisia bukatu dela, deus ez dela aldatu, alderdiak beti bezala gobernabilitatea eskaintzen duela. NVren aldetik, alderdi zaharraren aparatoak nordea galdu

duela argudiatzen da eta sakonean abertzale, demokratiko eta aurrerazale izango den itxaropena eskaintzen zaio hautesleari.

Lehendabiziko aldiz Eusko Alderdi Jeltzalea eta Eusko Abertzaleak bi aukera politiko berezitan aurkeztu dira, azaroaren 30erako lasterketari ekinaz.

«Sekula baino gehiago gara»

«Pasa da krisia, sekula baino jende gehiago biltzen dugu eta galdutugun afiliatuen kontra beste asko datozkigu afiliatzera». Hala laburtu daiteke Arzalluzek bezala Ardanzak Salburuan barreiatu zuten mezua. Goiz hotz baten ondotik goxo eta berogarri agertzen zen eguzkiak borobiltzen zuen sinboloa.

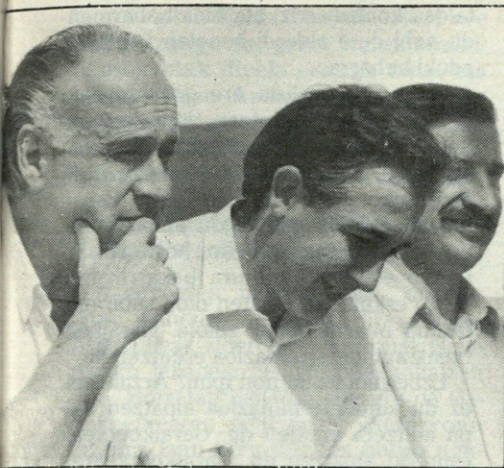
Joan den urteko tentsiorik ez zen nabari, dena euforia eta baita harrokeria ere. Arzalluzek kazetarioi alai komentatzen zigun «**talde berri hori nola egituratzen den ikustea benetan polita izango da**». Irrifarrak edonon. Prentsaurrekoan Ardanzak aipatuko du oraindik ez dela ofiziala baina alderdiko burukide batzuek berriro lehendakartzara aurkeztea proposatu diotela; Arzalluzek aldamenetik, lehendakariari bere modestia zuzenduz, irrifartsu erantsiko dio «**EBBk, EBBk proposatu dizu**».

Mitinean zehar, zelaian dauden militanteen artean ere euforia zen nabarmen. Zelaia beteta dago. Mitina aurkeztu denak abisatuko du sekula ez dela Alderdi Egun batean hainbeste jende bildu. Ez da egia, ziurrenik joan den urtean bertan jende gehiago zen, eta autobus gehiago zela seguru dakigu. Baina konparazioak ez dira inportantea: asuntua da askok iragartzen zuten Alderdi Egun triste eta jende gutxi hori ez dela gertatu.

Kazetari madrildar bati entzun diogu. «**Jende hau la hostia duk. Gauzak gaizki daudenean orduan eta gehiago eta gogorrago biltzen dituk**».

«Euskal Herrian ez da arbolarik adar batetik itsasten denik»

Burukide guztien hitzetan lelo bera: ekaizta pasa dela, eta errekupeazioa

Arzalluzek beren anbigutasuna aurpegiatzen die gipuzkoarrei; aldamenean Joseba Arregi, atzean zegoen Labaien.

gainean dela. 1977ko izpiritua. Azkoi-
tiarrak esango duen bezala, pistolak ka-
lean nagusi ziren urte haietan inork ez
zuen gure alde sos bateko aposturik
egiten, eta begira nola atera ginen. Or-
duan afiliatu zirenek meritua bazuten,
orain afiliatzen direnek beste hainbeste
dute.

Eta afiliazioak alde guztietatik omen
datoz. Arzalluzi unibertitateko irakasle
batek eta industrigizon batzuek adiera-
zi diote alderdian sartzeko asmoa. **Ar-
danzari** mitinean askok esan diote se-
kula ez zirela etorriak, eta asko gainera
ez direla hemengoak, baina jeltxideekin

Aldapa-gora egingo zaizkio hauteskundeak sortu berria den eta antolatze-
ko denbora gutxi duen EA-NVri.

Gipuzkoanoen txiste maliziatsua

Salburuako Alderdi Egunean txiste
bat ere kontatu zuen Xabier Arzallu-
zek. Euskaldunon artean **«denok ongi
dakizuen nonbaitetik»** haserreak sor-
tu nahi dituztela salatzen ari zen Arza-
lluz: gipuzkoarra bizkaitarren kontra
xaxatzen dutela, bizkaitarra nafartarra-
ren kontra, edo arabarra bizkaitarra-
ren kontra. Probintziakeria gutxiago
eta euskaldun gehiago behar dela adie-
razten zuen. **«Ez zaitezte trampa
horretan erori»**, aholkatu zien jelki-
deei. **«Zeren eta gauza bat bait da
asmo onezko txistek kontatzea...
Nahi al duzue bat kontatzea?»** mo-
ztu zuen berak, eta txistea kontatzen
hasi.

**«Ene aitagiarrebak, Galdakaota-
rra bera, kontatu zidan. Garai har-
tan gipuzkoar bat ba omen zen Gal-
dakaon, dinamitarekin lanean. Eta
Bazkoazkoa egiteko apaizarenga-
na joan behar izaten zen; txartela
behar zenuen komunioa hartzeko,
eta txartelik gabe ezer ez.**

**Gipuzkoar hori joan da txartel
eske eta horretarako dotrina etsa-
minatza. Apaizak begiratu dio
eta: «Ea, bada, zenbat Jangoiko dira?».
Gipuzkoarrek errezeloz begiratzen
dio eta: «Nobedaderik dago, ala».
Apaizak orduan: «Ez, ez, ez dago no-
bedaderik». Eta Gipuzkoarrek erant-
zuten dio: «Nobedaderik ez badago,
lehengoan egongo gara, ala?».**

Salburuan bildutakoen algaren ar-
tean Arzalluzek berak esplikatu zuen
txistearen zentzua: **«Osea ke, gipuz-
koarrek ez zion argitu ez Jainko
bakar bat zen edo hiru ziren, baina
apaizak ere ezin egin izan zion
kontrarik»**. Probintziakeriak salatze-
ko adibidea ala edonork ulertzeko kla-
bean gipuzkoarrei botatako abisoa?
Atzean serio zegoen Ramon Labaien
Donostiako alkatea, Garaikoetxearen
aldekorik sutsuenetako bat izana eta
azkenean PNVn geratua. Urtero beza-
la, «Deia» egunkariarekin egindako ka-
pelu bat zuen buruan buruan.

egon nahi dutela egun txar hauetan.

Arzalluzek garbi dauka Euskal He-
rrian ez dela zuhaitzik adar ebaki bate-
tik itsasten denik, eta **Garaikoetxea**
«kaudilloak» eraman dituenak ere ez di-
ra erneko. Retolazak berriz azpimarra-
tzen dizu arbola sendotu egiten duela
garaz egindako kimaketak. Alderdia,

bestalde, zabalik dago asmo onez joka-
tuz alde egin dutenentzako. Areago, ia
guztiak itzuliko dira, denbora lekuko,
Arzalluzen uestez.

Sesio bukatu da, beraz. Eta mundu
guztiak jakin behar du alderdia sekula
baino sendoago dagoela. Norbait ingo-
bernabilitatearen beldur baldin bada,
Ardanzak gogoratzen du gobernu ho-
nen ezaugarrietako bat estabilitatea
izan dela.

Nafarroa, Iparraldea eta munduan barreiatutako diaspora

Lizarrako zezenplazan Otik hasten
den indarraren itxura gehiago zen.
Zezenplaza leporaino beteta, Gara-
ikoetxearekiko erabateko identifika-
zioa. Nafartarrak esaten duen esaldi go-
gor bakoitzak dauka publikoko norbai-
ten erantzun azpimarratzailea. **«Inde-
pendentzia»** oihukatzen du gure aurre-
ko gizon adinekoak. Bizkaiko sabinia-
noek argitaratzen duten **«Ikatz bizi»** al-
dizkaria ikusten da askoren eskuetan.
Hitzaldia sarritan eteten dute txaloeak.

Euskal nazioa instantzia internazio-
naletan ordezkatzeko agintzen du Karlos
Garaikoetxeak. Gutxiago mintzatuko
dela probintziez eta gehiago Euskal na-
zioaz. Alderdi berriaren programa aur-
kezteko enkargua zuen **Jose Angel
Cuerdak** bezala, lehendakari ohiak ere
barne funtzionamendu demokratikoa
agintzen du. Eta gobernu berriak eus-

Garaikoetxea Fortunato Agirreren erretratoaren gainean; Nafarroa egonen da hauteskundeetako eztabaida askoren erdian.

kaldun guztiena izan behar duela, ez batzuenak bakarrik. Entxufismoa salatzeari txaloak izugarriak dira. Baina politika gizonek egiten dute, eta gizon berrien talante berria eskaintzen du.

Euskal nazioa **Nafarroa** eta **Iparraldearekin** defenditzea agintzen da NVTik, eta inork gutxi azpimarratu badu ere, espreski egiten da munduan zehar barreiatuak den euskal diasporaren

aipamena. Euskaldun asko dira munduan zehar, eta diru asko dute.

Autodeterminazioa, subiranotasuna, kaudillismoa...

J.L. Minondo komentariak seinaltatu duen bezala, elkarri erasotzen berdintzen da Arzalluzen eta Garaikoetxearen diskurtsoa. Elkarri kaudillo deitzen diote, alderdi demokratikoa eta ar-

taldea kontrajarritik, eta biek nabarmendu nahi dute alderdi benetan kritikoa eduki beharra.

Mezu nazionalista ere gogortu egin da. Arzalluzek agintzen du sekula ez duela euskal subiranotasuna onartzen ez duen Estaturik eta Konstituziorik ametituko; gure Herriak Estatu Espainolean eta Europan egon behar badu egitura horietan egoteko, horietatik irteerako eta bere kontura bakarrik ibiltzeko eskubidea ematen dion subiranotasuna onartu behar zaiola. Garaikoetxeak autodeterminazioa eskatzen du.

Ezberdintasuna non ipini? Arzalluzek ez du autodeterminazioa aipatzen baina aditzera ematen du; Garaikoetxeak espreski aipatzen du. Garaikoetxearen hizkuntza horretan gogorrakoa da: **«Guk ez dugu sekula esango XXI. menderako ez dutela balio autodeterminazio eta independentzia kontzeptuek»**, erasoko dio Ardanzari, eta Arzalluz ere gogor kolpatuko du **«nazionalista batek ez du sekula esango horrek oraintsu esan duen bezala 'País Vasco-Francés' Iparralde edo Ipar Euskadiri deitzeko»**.

Baina Arzalluzek ere Herri Batasunaren hizkerara hurbilketa egiten du: **«Marco satisfactorio de soberania»** lortu beharra daukagu. Eta Alderdi Egunetan beti **«Gora Euzkadi Askatuta!»** bakarrik oihukatzen bazen, Salburuan Leizaolari omenaldia egin zuten haurrek **«Gora Euskadi Euskalduna eta Askatuta!»** oihukatu zuten. Eta azkoitiarrak EGLkoei hiru urtetan euskaraz ikasteko agindu die.

Ezberdintasun ideologikorik bala da?

Arzalluzek garbi adierazi du behin eta berriro: PNV eta NVren artean ezberdintasun ideologikorik ez dela. **«Horrekin ez dut esan nahi programa berdina aurkeztuko ditugunik. Zeren beraiek nahi dituzten bezain programa politikak egin bait ditzakete. Baina ezberdintasun ideologikorik ez da. Denborak erakutsiko du»**. Garaikoetxeak arrapostu egingen dio ezberdintasun ideologikoak garbiak direla, eta alderdi berrian minorien gaitasuna errespetoa eta funtzionamendu demokratikoa datatzela horiek.

Alderdia ala kaudilloa? Arzalluzentzako, kaudilloari segitu nahi diotak PNVtik alde egin besterik ez du. Garaikoetxearentzako, kaudilloa ez da bera; bera, ideia baten mesedetan dimititzeko prest egon da, eta bestea berriz atzeko atetik sartu da berriro buruzagitzan.

Demokristauak eta sozialdemokratik? Nafartarrak azpimarratzen du euskaldun guztiak aukera berdina edukitzearen alde lehiatu dela beti eta hala lehiatuko dela berriro ere. Arzalluzek

irri egiten du hasieran eta gero ia errieta ere egiten dio kazetariari. «Hori ere polita izango da, gero. Haiek sozialdemokratik direla esango dute, eta hemen duzu Ardanza, bizi guztian kooperatibismoan aritu dena. Eta abertzaletasunaz ari badira, ea nor ipintzen duten Uzturreren aurrean».

Nork laguntzen du Nafarroa Euskadin integratzera?

Nafarroaren inguruan bai, diferentziak handiago egiten dira. Eusko Abertzaleak alderdiaren sustraiak Nafarroako jeltokien espultsioan kokatzen dira. Horretan benetan gogorra da Garaikoetxearen salakuntza: «Nafarroan ez dira izan hiru dozena baino ugariagoak Fortunato Agirre hil zuen eskuin harekin tratua egiteko prest egon zirenak».

Xabier Arzalluzek alderantzizkoa adierazten du. Nafarroa Euskadin integratzeari oztopo jartzen diotenak lurralde bakoitzaren nortasuna onartzen ez dutenak dira. «Nola nahi dute Nafarroaren integrazioa lortzea Euskadiren antolakuntza zentralista batean?».

Gobernu sendoa eta neoforalismoa ere eztabaidagai dira. Bi buruzagien leitmotiv bat da euskaltasuna probintziariaren aurrean defenditzea. Arzalluz federalista agertzen da, «baina ez neoforalismoz, baizik eta hori izan zelako 1977ko erabakia. Eta han erabakirik dago argi eta garbi: Araba eta Nafarroak beren sistema instituzional eta ekonomikoa gordeko dituzela, Gipuzkoa eta Bizkaia lehena

Garaikoetxeak Arzalluzen hamarrena ala laurdena?

Joan den urtean ARGIAko erreportariek kontatu zituzten Salburuan bildutako autobus eta autoak, eta baita han bildutako kazetariekin komentatu ere. Gero, gehienek nahiago izan zuten antolatzaileen xifrak bakarrik ematea.

Aurtengoan «Egin» egunkariko kolegak izan dira kontaktetan aritu direnak. 220 autobus zeuzkaten kontatuak, eta 3.700 auto. Autobus eta kotxe guztiak beteta jarririk ere, eta okerrer bat baldin badago ere bada ezpadan beste autobus mordoxka bat erantsita, denetara 30.000 baino gehiago ez da ateratzen. Urrun geratzen dira antolatzaileek emandako 468 autobusak eta 24.460 autoak zer esanik ez, azken xifra hau sekulako erorekia da. Salburuako zelaietan autoak kontatzea oso erreza egiten zaio nahi duen edonori.

Lizarran EA-NVn Fortunato Agirreren omenez deitutako mitinean antolatzaile-

leen hitzetan 15.000 lagun bildu omen ziren. Zezen plazan berriz autorik kontatu beharrik ez da, oso erreza egiten da eta kalkulua. Zezenplaza barruan

7.000 lagun egongo ziren, geuk kontatu genituenek, eta kanpoan mordoxka bat, baina ez inondik ere milako batera inguratzeko haina.

Zifrak puztutzea usadio bat da politikarien artean, baina kasu honetan oso inportantea da hauteskunde kanpainaren aurrean kopuru xuxenekin hasia. Izan ere, nola daude indarrak EAren eta Earen artean? Bi ekitaldien antolatzaileei kasu egitekotan, Arzalluzen jarraitzaile masa Garaikoetxearen hamar halakoa da, 1-10. Zifra errealetan, EAjk EAren lau halako bildu zuen, 1-4. Beste era batera esanda: Lizarran ez zen Salburuan bildutakoaren hamarrena elkar-tu, laurdena baizik. Hauteskundeei begira, zuzenketa inportantea da.

galdutakoen aldera igo beharko dutelarik».

Hauteskunde kanpaina honetako gai nagusietako bat suerta daiteke Nafarroarena. Eta bestalde, datorren urterako iragartzen da PNVren kongresoa.

Lider bat alderdi berri batekin ala jerente bat makineriarekin?

Abertzaletasun moderatuaren indarra nondik joango da? Igandean antolatzaileen zifrei kasu egitekotan, PNVn espero da 10-1 irabaztea NVri. Zifra errealek berriz 4-1 baten pista emango luke.

Kazetarien artean komentarioa ia unanimea zen: edonola ere espero ez bezalako jendetza bildu du PNVk. Jende asko, ongi engrasatutako aparatoa, Gipuzkoako ahultasunarekin. Instituzioak eskuetan, oraindik behintzat, eta agintzen duenaren xarma guztia: eskolta pila bat. Ardanzak pila bat aurreratu du oratoriaren bidean.

Lizarran zerotik hasten den indarraren itxura zen nagusi. Zezenplazatik jendea lasai irten ezinik, ate batzuk ireki gabe zeudelako, horra presaka gorpuztu nahian datorren indar baten sinboloa. Baina bere jarraitzaileak sutan jartzen dituen lider bat ere badute.

Arzalluzek berak aitortu du kalean beste batzuk nagusi zirenean irabazi zutela lehena aldiz. Hori da hain zuzen Garaikoetxearen itxaropena. Ardanza ilunagoa da, baina makineria oso bat du atzean. «Eta Txiki Benegasek irabaziko balu?», galdetzen zuen serio agure batek Salburuan.

«Bukatu da krisia» da PNVkoen leloa. Bi taldeen mitinak «Euzko Abendaren Ereserkia» rekin burutzen dira.

Iñaki ZUBIONDO

Ifrane-tik, Harare-n gain, Togoko kolperaino

Beste estatu kolpe saio bat ezagutu du Togok. Oraingoa behintzat, benetakoa, dudarik ez da. Lomé-ko gobernuak, bestela, fantasma ugari ikusten bait ditu. Hala dabilta, errepublika hartan, esamesak: inork ez daki, nonbait, justu-justu, zer gertatzen den. Gobernuan daudenek bai, zer-edo-zer dakiteke. Kpotivi Tevi Djidjogbe barne ministrariak, pasa den uztailaren 23an poliziak bederatzi lagun atxilotu zituela eta, prentsurre batetan esan zuenez, detenitutakoak "nazioarteko terrorismoak" eragindako konplotistak ziren. Libia gogoan, hark ere. Burkina ere, nahiz eta bestela (auzo-lagunak dira). Ghana ere bai, apika. Togo —hauxe bai dago zenbakietan argi— ekonomiaz larri ahuldu da, azkeneko urteetan. Afrikako estaturik "biabilenetakoa" izatetik (70.enetan) munduko "Gutxién Bilakatutako" en klubaren partaidea izatera iritsi da orain. Halaz ere, "nazioaren lemazain argitsu"ak, Eyadema-k alegia, F.M.I.ren babesa du beti bilatzen, eta "liberalismo"aren, pribatizazioaren bidean insitutuko du.

Lasaialdi baten ondotik (ekonomiazko arazoez hartu bait zuten lehentasuna, eta Hegoafrikako arrazismoari buruz nola-halako adostasuna ageri zen), Afrikako eszena asaldatu da berriro. Harare-ko alineatu gabekoen bileraren gainetik, dinamika ezberdinak antzematen ditugu. Hots, indar atzerakoiaren ofentsiba nabarmentzen ari da. Eta Pretoria ahuldu dadin oztopo nagusia Afrikatik kanpo dagoela ematen badu (EEBBetan, European), Tel-Aviv-ek kontinentea beregantzazeko oso urrats konkretu eta garrantzitsuak ematen ditu. Luzeena, orain artekoan, Ifrane-n eman du, Peres-ek eta Marokoko Hassan-ek hitz egin bait zuten. Hassanek horixe bakarrik (eta Libiaren akordioa haustea, segidan egin zuena) falta zuen, amerikarren eskualdeko estrategian ongi koadratzeko. Hassani ondo etorriko zaizkio, israelarren armamentu sofistikatu eta sionisten edozertariko laguntza. Peresi ere bai, isolamentua apurtzekotan, Rabatekiko lokarria. Bien arteko akordio politiko-militar estrategiko baten posibilitateak ardatz horretan aurkitzen diren gainerako estatuak arrazoiz beldurtzen ditu.

Pablo SASTRE

"Hirugarren mundua",
zulotik atera ezinik

Lehengaien prezioak goitik behera heldu

Krisis latz baten ondotik, mendebaldeko estatuak ari dira, azkeneko bi-hiru urtetan barrena, poliki bada poliki, beren ekonomiak sendotzen eta berrindartzen.

Berrindartze hau ez da "hirugarren mundu"ko estatuetan zerikusirik gabea. Aitzitik, estatu pobreek pairatzen dituzten arazorik gaitzenek horretan dute sorburua. Nazio desarroilatuek, berriz ere, beren legea inposatu dute.

Lehengaien prezioen jeistea mundu kapitalista desarroilatutako "hirugarren mundu"tik jaso duen "opari"rik hobere-netakoa da.

"The economist" aldizkariaren arabera, munduko merkatuan, 1984ko abendutik 1985eko abendura bitartean, jangaien prezioak (garia eta kakaoa bezalako lehengaienak, ez ogia edo-ta txokolatearenak) %10ean jeitsi ziren; eta metalenak, %15ean.

Pasa den urtean, nazio aberatsek, lehengai-kopuru berdinarekin trukean, 1984ean baino 65.000 milioi dolar gutxiago ordaindu zuten. Etekin horrekin, beren inflazio-tasak baxarazi ahal izan dituzte; mendebaldeko ekonomi-buruzagiek antzematen dutenez, kontsumo-prezioen igoera urteko %2koa edo gutxiagokoa izan dadin lor dezakete. (Alemaniak eta Japonen, kasu, hortik behera jo dute jadanik). Juan Behrend espezialistak ongi dioenez, "aberatsak ez ziren 1961etik horren ondo bizi".

Komertzializatutako bolumenak gutxitu dira

Prezioak jeistearekin batera, munduko "hegoalde" eta "iparralde"aren artean komertzializatu diren produktuen bolumena ere jeitsi da izugarri. 1985ean zehar Londreseko metal-merkatuaren bilakaerak ez du beste komentariorik behar: nikelaren sal-erosketak, aurreko urtearen aldean, %50ean gutxitu ziren; beruna eta estai-nuarenak, %40an; eta zink eta alumi-niorenak, %25ean.

Arazo-gakoa zera da: "hirugarren mundu" gehiena lehengaien esportake-

tatik bizi da batipat. Eta batez ere (%60) lehengai ez-energetikoak esportatzen ditu: petrolioaren erantsiz gero, %80a iristen gara (eta badakigu, petrolioarekin aurten zer komediak ibili diren). Dependentsia zifra batzuk aipatuz gero, Gambiaz gogora gaitzeko, bere esportaketan %90a kobreak osatzen bait du; Cubaz, %80a azukreaz; Gambiaz, %80a olioaz...

Egitura produktiboaren iraultza

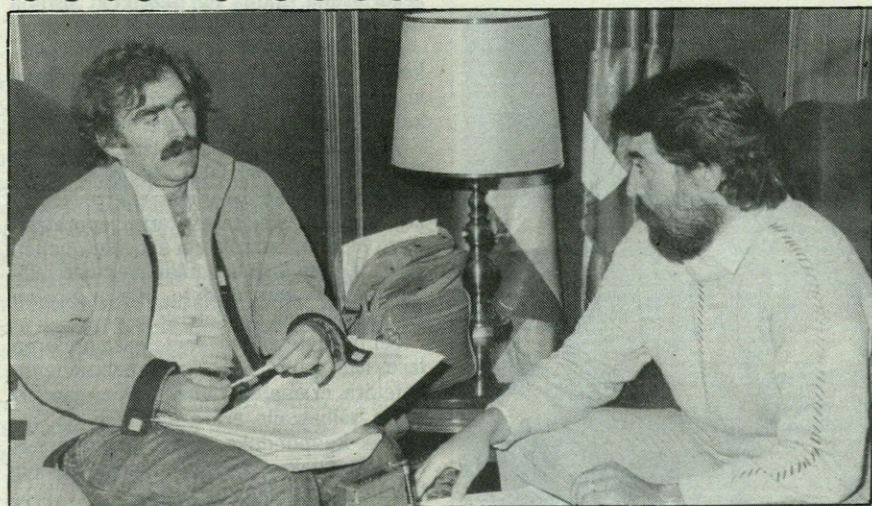
Egitura produktiboaren iraultza da lehengaien eskaera jeitsiarazi duen faktoreetako bat. Izan ere, oinarriko produktuek gehien galdegiten dituzten enpresak industria tradizionalak dira: konstruktzioa, siderurgia, automobilakoa... Azken urteotan, berriz, inbertsioak lehentasunez beste bideetara dira: mikroelektronika, informatika, robotika, industria aeroespaziala, komunikazioak... Industria gisa hauek, ordea, zera bat dute komunean: lehengaien erabilpen urria.

Lehengaiak kontsumitzen dituzten industriak mundu kapitalista desarroilatuan baino askoz dinamikoagoak agertzen dira gaur "hirugarren mundu"an. Hots, zakurrak buztanari kozka: kanpoko zorrari buru ematearren, "hirugarren mundu"ko herri inportatzaile hauek, lehenbiziko neurrietako bat, hain zuzen ere, inportaketan murriztea hartu behar izaten dute... Horixe izaten da "Hegoalde"ak "Hegoalde"arekin modu zuzenez hitz egin dezan topatzen dituen zailtasunik txarrenetakoa.

P. S.

Estatu espainoleko juristen Batzordekoak "Argia"ri mintzo

«Guatemalan, botere militarrek betetzen du ia botere osoa»

Irailak 16an itzuli berri da Guatemala eta El Salvadorretik estatuko espainoleko juristen batzordea. Batzorde honen helburu nagusia bi herri horietan giza eskubideen egoera aztertzea izan da. Bertara joandakoak honako hauek dituzu: Jose Maria Mena, Bartzelonako lurraldeko fiskala, Jose Manuel Castells, Zuzenbide administratiboko katedratikoa, unibertsitateko irakaslea; Juan Alberto Belloc, Demokrazia eta Askatasun Publikoetarako Epaileen Europar Elkartearen lehendakari ordea, eta estatuko Demokraziarako Epaileak (Jueces para la democracia) elkartearen bozeramailea; eta Amalio Garcia Nazioarteko Elkartasun Batzordeko eta Gizaeskubideen aldeko Batzordeko. Belloc eta Garciarekin izan gara, eta berekiko solasaz osatzen dugu Guatemalako egungo egoerari eskaini gura dizkiogun bi kapituluetarik lehenengoa.

BELLOC: Oraindik ez daukagu batzordearen informea, eta beraz ni pertsonalki ari naiz hitz egiten. Hasteko esan behar dugu ez dela egoera bera Guatemala eta El Salvadorren dagoena. El Salvadorren guda zibila dago, eta noski, giza eskubideek guda egoera batetan ezaugarri bereziak dituzte. Bereiztu beharko genuke guda eskualdeak, eta hemen guda legeen suntsiketa, eta bestalde alde zibila, ekin-tza militarrik gabea.

Guatemalako egoera erabat ezberdina, bertan izan genuen tentsioa izan zen Petén eta antzeko eskualde batzuen kudenta gerrilak ez daukala gaur egun bizitasun handirik. Gerrilaren bozeramaile batzuren ustez parentesisa besterik ez da, amore emateko aro bat da. Parentesis hitza maiz errepikatzen zen elkarrizketetan, baina egia esan gaur egun ez daukate ekin-tza kontrastagarriak. 1981-82an izan zuen gerrilak indar berezirik, baina

gaur egun ez dago gizaeskubideak hondatzeko indar bat bakarra baino: Boterea, eta zehatzago botere militarra. Guatemalan, botere militarrek betetzen du ia botere osoa.

Amaliok beti kontatzen du anekdota bera, eta oso adierazgarria da, prentsan eman zen eztabaida batena. Elizako Apezpiku nagusiak akusazioa egin zion Cerezi esanez boterearen %30a besterik ez zuela. Presidenteak erantzun zuen oso haserre esanez berak ez zuela %30a, %35a baizik. Hauxe duzu egoeraren laburpen txiki bat. Bertan, botere militarrek oso osoki kontrolatzen du sortzen ari den botere zibila. Itxuraz demokrazia bat da, sendotu nahi duena, baina gobernuak ez du benetan egoera kontrolatzen.

AMALIO: Botere zibila botere militarrek uzten dizkion mugen barruan dabil. Milaka bizitza galerazi zuen diktadura militarren ostean —baserritarrenak batez ere— demokrazia hau dator.

Kontutan hartu behar dugu populazio erdia baino gehiago (guztira 8 miloi) indigenak direla, eta beraz gutxiengoa ladinok. Populazioa indigena izan da azken urteotan zapalkuntza gogorrena nozitu duena.

Errepresioa neurtzeko datu bat ikus dezakegu: Parlamentuak berak aitortzen duenez Lautadan 100.000 umezurtz dago. Auzitegi Gorenak 65.000 izen zeukan, beraz 100.000 horiena nahiko sineskorra da.

BELLOC: Lehenengo eta behin aipatu beharko genuke juristen nazioarteko batzorde bat sortzearen beharra. Hau da GAM —Grupo de Apoyo Mutuo— gizaeskubideen aldeko taldeak daukan helburu prioritarioa. Jakin behar da zer gertatu den. Haien hil eta desagertuekin gertatu dena. Gure datuak aztertuz, esan ahal dugu zihurtasun osoz gehienak hilda daudela. Gaur egun funtsezkoa da garai horiek aztertzea, arduradunak garbitzea, hau bait da bide bakarra sarraskiak eta gizaeskubideen suntsiketak bideratu zituzten egiturak desagertu daitezela.

Nazioarteko batzorde bat sortu beharra dago, ez bait dago instituzio zibilik hori egiteko ahalmena daukanik, eta zeini herritarrek beldurrik gabe laguntza emango diotenik. GAMEk berak, laguntza ukatu dio gai honen gainean dabilen epaile bereziari errepresalien beldur. Horretaz gain, Auzitegi horrek —ikusteko aukera izan genuenez— ez dauka gutxienezko egituratarik ere zer baiten jakitun izango direla bermatzeko.

AMALIO: Oso garrantzitsua da Cobango Apezpikuaren eritzia ONUko errektoreari dagokion alorrean. ONUko errektore hori, Apezpikuarekiko bileran, zi-

bilez jantzitako gizon batzuekin azaldu zen, Flores jaunak —Apezpikuak— zeukan desagertuei buruzko informazioa jasotzera. Apezpikuak informazioz beteriko karpeta bat eraman zuen bilerara, baina orduan errelatoreak aurkeztu egin zizkion laguntzaileak: Inteligentzia zerbitzuko koronelak ziren.

BELLOC: Bere burua aurkeztu zutenak koronelak heurak izan ziren...

AMALIO: Bai, inteligentzia militarreko koronel moduan aurkeztu zituzten beren buruak. Apezpikuak itxurazko elkarriketa burutu zuen, mahai gaineko paperak batu eta berriro eraman zituen etxera. Ez zizkion armadako inteligentzia zerbitzuari emango!

BELLOC: Hutsune handi bat izan zen ONUko errelatorea joatea, eta gure txostenean berriz itzul dadin eskatuko dugu. Errelatorearen alde egitea arrakasta handia izan zen demokrazia kristauarentzat. Horiek diotenez demokrazia bat dago

Guatemalan, eta ez dute behar inork kanpotik gainbegira dezan.

AMALIO: Izan ditugun elkarriketetan gure lana gizaeskubideen egoera aztertzea izan da, batez ere demokrazia kristaua boterera heldu denetik, eta zehazki Vinicio Cerezo dagoenetik.

Aurretik, badaukagu 1985eko ONUren batzar orokorraren erabakia. Horretan Guatemalako gizaeskubideen behin eta berriroko zapalketak salatzen ziren. Agiri horretan Guatemalako Gobernuari desagertu guztien kasuak ikertzea eta argitzea eskatzen zaio, eta batzorde tripartitoaren txosteneko zehaztasun guztiak ematea. Agiri horretan bertan Guatemalako Gobernuari agintzen zaio batzorde independente eta inpartzial baten funtzionamendua ez oztopatze, gizaeskubideen zapalketa salaketak aditu ditzan. Baita eskatzen zaio indigenek eta mendi eskualdeetako biztanleek nahi duten lekuan bizitzeko eskubidea berma dezan.

prestatzen ari ziren. Hitz egiten hasi, eta herritarrei galdetu genien ea zer zen patruilen kopia hura. Denak salbuespenik gabe aitortu ziguten derrigorrezkoak zirela, inortxok ez zeukan zalantzarik derrigorrezkoak zirenentz. Konstituzioak dioenez nahi duenak egitekoak dira, baina benetan derrigorrezkoak egin dituzte.

Patruila hauek bizitza zibilaren militarizazioa dakarte, populazioaren kontrol militarreko bidea bait dira. Honetaz gain oztopatu, eta ia ezinezkoa bilakatzen dute mendietan galdurik diren baserritar eta talde indigenak beraien etxeetara bueltatzea. Cobán-en 90 inguruko talde bat ikusi genuen, mendietatik itzuli berria zena, Apezpikuaren tartekatze zuzena egon zelako zona horretako Gobernadore zibilaren aurrean. Baina Apezpikuak zioenez baziren beste talde batzu mendian itzuli ezinean, itzultzekotan autodefentsako patruilek tirokatuko lituzketelako. Ezin zekazeten bermatu jende horren segurtasuna, nahiz eta teorikoki sistema demokratikoa ezarri den.

Gai hau "Polos de desarrollo" izenekoekin loturik doa. Armadak mendieta-koak jaisterakoan bizitza sozialean berkoatzea nahi luke Polo hauen bidez.

AMALIO: Hiru fase dituzte. Militarrek lehenik kontzientziatze kanpamentuak dituzte, horietan baserritarrei erru sentazioa sartzen zaie. Baserritarrei leporatzen diete hilketa, sarraski eta ezbehar guztien errua. Lehen fase hau militarrek edo militar ohiek zuzentzen dute, inguru guztian gizon armatuak daudelarik.

Sei hilabete edo urtebete pasa ondoren fase hau gaindituta, beste kanpamentu batetara eramaten dituzte. Horretan armada salbatzaile erara agertzen da, armadak konponduko dizkio baserritarrari arazo guztiak: etxe bat emango dio, lur batzuk agindu, jana...

Eta azkenik hirugarren fasea, jendeak sistema ideologiko eta bizimodu berria onartzen dituela uste denean. Baserritarrak nolabaiteko autonomia dauka, baina egia da sistema paramilitar baten menpe dagoela, militar eta armada barik. Baserritarrek heurrek onartzen dute disziplina-tuki konpartea molde hori, egunean zehar hiru ekitaldi paramilitar eginez. Bandera igo eta jaitsi, eta hiru himnoen kantatze sistematikoa: Armadaren himnoa, Guatemalako, eta patruilariena.

BELLOC: Flores Apezpikuak esan zigunez, bere eskualdean soilik 50 herrixka oso desagertu da.

Patruilek baserritarrak hiltzen dituzte, beldur direlako. Bestela armadak garbituko ditu berak.

Tarte handia dago Auzitegi Gorena, berzitatua, pertsona zibilizatu eta prestaketa juridiko ona dutenez osatua, eta bestalde aparato judizial arruntaren artean, useldu eta inkompetentz betea. Desagertuen kasua ikertu behar duen epaile berezia makineria judizialean oinarritu behar da, baina makineria hori ez da existitzen.

Derrigorrez bizilekua aldatu behar izan dutenak edo zokoratuak izan direnak mi-

Errepresioaren ondorioetarik tristenetakoa, Lautadan aurkitzen diren 100.000 umezurtzak.

“Cobán-en Purulá izeneko herri batetan izan ginen, eta bertan ikusi genuen zibilez jantzitako pertsona mordo bat desfilatzen, eskupetak zeramatzatena eginez baina eskupetarik gabe

Eta berriz egiten dio dei, 1980.ean Guatemalatik kanporatua izan zen nazioarteko Gurutze Gorriko batzordea onar dezan.

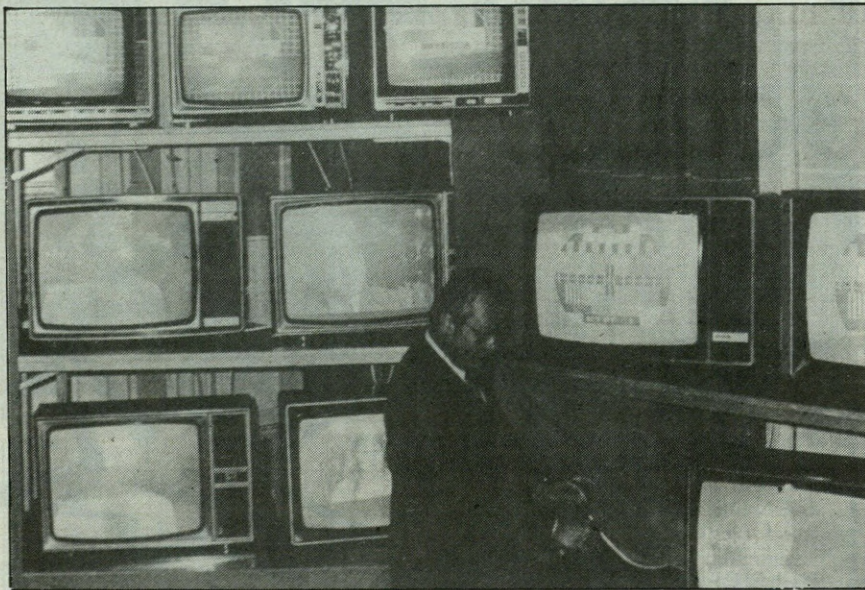
BELLOC: Esandakoaz gain badaude beste alor batzuk aztertu ditugunak: *Patrullas de Autodefensa* direlako horiena, *Polos de desarrollo*-ena, botere judiziala-rena, eliza fundamentalista protestante eta sekten inzidentzia eta abar... Azkenik, bazterreratu eta errefuxiatuen kasua ere hortxe dago.

Guk badugu *Patrullas de Autodefensa* horiek ihardunetan ikustearen esperientzia. Cobán-en Purulá izeneko herri batetan izan ginen, eta bertan ikusi genuen zibilez jantziriko pertsona mordo bat desfilatzen, eskopetak zeramaten egiten baina eskopetarik gabe, batzuk egurrezko tresna batekin, eta besteak ezer gabe. Denak patxada militarraz eta desfilatzen. Esan zigutenez irailaren 15ean izateko zen independentzia nazionalako eguna

Telebista frantsesetako haize berriak

«Résistances», Frantziaren eskubitaratzearen ikur

Telebista frantsesean azken urteotan kazetaritza aurrerazalearen eredu izan da «Résistances» emankizuna. Antenne-2 edo bigarren katearen teleaio hori hainbat interesez segitu da Ipar Euskadin eta baita Hegoaldeko muga inguru eta kostaldean ere. Bere zuzendariaren dimisioa izan daiteke Estatu Frantsesean —gizarte osoaren ispilu— komunikabideetan gertatzen den eskubitaratze erabatekoaren ikur.

Gobernu eskuindarrarekin, aldaketa handiak iritsi dira frantses telebistetara.

Telebista frantsesaren hiru kate publikoetatik Antenne-2 izango da ikusleen artean betidanik aurrerazaleena izatearen fama duena. Euskaldunoi dagokigunez, gure arazoak erarik ausartean bertan tratatu dira. Joan den udaberrian «Magazine» saioan GALi buruzko erreportai polemiko hark bazterrak astindu zituen. Eta «Résistances» emankizunetik pasatu zen Euskadiri buruzko beste hainbat erreportai, famatuena behar bada ETA Militarrarekin egindako elkarriketa jo daitekeelarik.

Azken ekainean Pasqua ministrariak

poliziari emandako ahalmen berriei buruz eskaini zen editorialak erreazionatu erazi zion gobernuan sartu berria zen ekipoari. Saio hura zela medio berriro pantailan agertzea galerazi zion Antenne-2eko zuzendaritzak «Résistances»en zuzendari Bernard Langlois-i.

Saioaren zuzendari izaten segitzen zuen hala ere Langloisek, baina oportunitatik itzuli denean «Résistances»en etorkizuna kolokan dagoela aurkitu du. Justu Antenne-2eko bere bulegora heldu garenean, dimisio gutuna mahai gainean zeukan idatzia eta bidaltzeko.

Ekialdetik Mendebaldera, giza eskubideen atzetik

Irail eta urri hauetarako saioak programatuak zituen «Résistances» emankizunak, baina ia segurua da udazken honenkin bukatzen dela. Antenne-2eko magazine programak goitik behera birmoldatzeko asmoa da urte bukaera honetarako, eta hau lotuta dago Jacques Chirac-en gobernuak komunikabideetarako dakarren politika berriarekin.

Telebista publikoaren hiru kateetatik sendoena, TF1, pribatizatzea erabakita dago. «Tour de France» telebistaz segitu duenak hainbat pintaketa ikusi du bide bazterretan, pribatizazioaren kontra, bertako langileen sindikatuek sinatuak asko. Publiko jarraituko lukete Antenne-2 eta FR3 kateek. Bata esku pribatuetara, eta besteak administrazio eskuindar batek kontrolatuak.

Beren muga guztien erdian, hiru urtetan zehar hainbat arazo haizatu dute «Résistances»etik, eta Langloisek argitzen digunez «guk han agertzen genituen gauzak ez zeuden beti Frantziako diplomaziak dituen norabideekin ados. Magreb-ek mintzatu gara, edo Gabon-eko arazoei buruz bezala Euskal Herriaz, eta Quai d'Orsay-en bizi den ministrariaren ikuspegia ez zen guk defenditzen genuena. Esan dezakegu giza eskubideen inguruko aferra guztiak nahi genituela puntualki ekarri pantailetara».

Grace Kellyri Gemayel alderatzearen ausardia

Istilu eta dimisioarekin bukatu da «Résistances», eta honen zuzendaritza hartu zuenerako beste kalapita batzuetatik zetorren Bernard Langlois. Eguerdiko informatiboaren aurkezlea zen Monacoko printzesa Grace Kelly hil zenean. «Ez dakit oroitzen zareten, bai-

na Grace Kelly hil zen egun berean hil zuten Gemayel Libanon, eta gutxi gora behera esan nuen printzesaren heriotzea tristeia izan bazen ere ez zuela munduko bakea arriskutan jartzen, Gemayelen hilketak sekulako ondorioak ekarriko zituen bitartean».

Sekulako protestak eta polemikak biztu ziren, Langloisek Monacoko familiari iseka egin ziola eta. Telegunkaririk kanporatu zuen zuzendaritzak, eta prentsa guztiak haizatu zuen injustizia, Langloisen aldeko sostengu batzorde bat ere antolatu zelarik. Lehenez gain fama eman zion horrek kazetariari, eta magazine programazio berria egiterakoan bera hautatu zuten sail baterako.

Hainbat titulu aztertu ondoren «Résistances» izena ipini zioten, eta gauza ongi borobiltzeko Giacometti eskultore ezagunaren alargunari irudi bat eskatu zioten. «Saio guztietan zehar platoko mahaiaren gainean eduki dugu Giacomettiren irudi hori, haragi guztiak zartatuak erakusten dituen brontzezko gizon luze atormentatu hori».

Chirac eta bere ekipoa ari dira lanean

Gobernu sozialistaren aldean distantzia batzuk gorderik ere, Mitterrand agintera iristea ikusten du Langloisek «Résistances» bezalako programak egin ahal izatearen sustrai bezala. «Aurreko gobernu eskuindarrekin ez zegoen irekitasun bat heldu zen, eta holako gauzak egiteko indar harreman egokiak zeuden. Orain gauzak okertu egin dira, aginte berriarekin».

Langloisek bere emankizuna ezker-tiartzat dauka, antiinperialista, hirugarrenmunduzalea, eta berak argitu digu erresuma komunistetako basakeriak ere berdin salatu zituztela. Orain alderantzizko mugimendua ikusten da, eta Bernardek berak aitortzen du eskubitaratzea ez dela agente politikokoan bakarrik gertatu, gizarte osoan bizi dela eskubitaratze olatu hori. «Gure saioa Antenne-2en ohorea zela zioen gure zuzendariak duela hilabete batzuk; orain, bidea moztu digute. Nahiko esanguratsua da».

Telebista pribatua iritsi da Estatu Frantsesera, eta hori gutxi bazen, telebista publikoetako bat ere esku pribatuetara pasako da. Europa mailan komunikabideen kontzentrazio prozesok sekulako abiada hartu du, eta horren aurrean oztoporik ez dela dirudi. Pribatuen jabe naturala eskuina delarik, publikoak ere gobernu eskuindarren eskuetan, masa komunikabideetan disidentzia usainik ere geratuko ez dela dirudi.

Langlois, kazetari ezkertiar frantses bat

Bernard Langlois da «Résistances»eko zuzendari-ohia, telebista frantseseko hizlari ezagunetako bat. Zenbaiten ustez, PSek kazetaritza munduan dituen gizonik baliatsuenetako bat da.

ARGIA.— Harrituta geratu gara prentsa frantsesa irakurrita. «Libération» bera, bere mintzaira postmoderno eta guzti, ez dabil batere ezkertiar.

Bernard Langlois.— Gizarte frantsesaren eskubitaratze bat dago, neurri batean modernitate hitzean ezkututzen delarik, eta horren errudun ezkerre bada. Egia da ezkerre ez dela gauza izan gizarte eredu berri bat proposatzeko eta eskubitik datorren ofentsibari, arrazismoan, intsegritatean etabar zehazten denari, aurre egiteko.

Giro horretan «Résistances» bezalako gauzak arkaiko antzera geratu dira. Beste asko errazegi pasa dira, aipatu duzun egunkaria bezala, 68ko maiatzeko ezker muturretik oraingo komoditatera. Horiek ikur bat badute: oraingo gobernuan giza eskubideen idazkari dena, 68ko PSUtik iritsi da Chirac-en gobernura.

A.— Euskaldunok eraman gaituzu zure emanaldietara.

B.L.— Euskal Herriari buruzko programak eginak ditugu, eta saiatu gara sustraiko arazoak azaleratzen. Ez dut biolentzia egoera horretan baten aldeko jokabidea hartu, ETA Militarren alde eta gora bortizkeria. Euskal Herria zer den esplikatzen saiatu naiz, Espainiako herriaren ezberdina dela, berezia dela.

Hori zen ene diskurtsoaren mamia: bat, Euskal Herria bada, ez da Espainia; bi, ez ditugu jumatuko ETArek atentatuak baina garbi dago base soziala baduela, bestela honez gero bukatua izango zen, ezin da arazoa prolema polizial batera erreduzitu; hiru, ebidentea da arazoa bukatzeko ETA Militararekin eta Herri Batasunarekin hitzegin behar dela.

Beti pentsatu dut hori, eta termino horietan idatzi nuen artikulu luze bat duela bederatzi urte «Le Matin» egunkarian ere.

A.— Errefuxiatu euskaldunek hemen dituzten arazoak gainerako inmigranteen egoerarekin parekatu al daitezke?

B.L.— Atzeritarren kontrako jarrera orokor horrek euskaldunak ere harrapatzen ditu, baina garbi dago euskaldunena gauza espezifiko bat dela. Europako Ekonomi Elkartean sartzearekin lotua dago, Espainia erresuma demokratiko bat dela aitortzearekin. Hori hola dela, «raison d'Etat», Estatuaren interesa, edozein modutara pasatzen da, eta euskaldunen kasuan modurik zinikoenean.

A.— Euskal errefuxiatuak jasaten ari diren estradizio ofentsiba hori al datu al daiteke ala irrebertsiblea da?

B.L.— Nere ustez irrebertsiblea da. Pentsatu behar duzu ezkerre bera izan dela lehen estradizioak hain errezki eman dituenak. Eskuina horretan aurrerago doa. Eta hori bezain nabarmena da bide horretatik euskal arazoaren konponketarik ez datorrela. Ulsterizazioa da beste posibilitatea, eta jadanik zuen gerra zibil batean zaudetela esan daiteke. Irtenbidea negoziaketa da, bixtan dago. Frantsesok Aljeriako kasua dugu gogoan. Orain, ez dakit noiz sortuko den Espainian De Gaulle-ren tankerako norbait.

«Lurraren Festa» ospatu da Bastidan

Iparraldeko laborari gazteak, espekulazioarekin borrokan

Turistifikazioaren eraginez lurra espekulazio gai huts bat bihurtu den Ipar Euskal Herrian, nekazari gazteek beren bizibidea defenditu nahi dute. Euskal Herriko Laborarien Batasuna (ELB) sindikatutik hasi eta Gazte ta Laborari mugimendura, baserritar gazteek mugimendu sendo bat daramate aurrera. Lurraren Festa antolatuta dute aurtengoan, elkar topatzeko eta zenbait proiektu itxaropentsuz mintzatzeko.

Urteak daramatzate mogitzen larorariak Bidasoaz goiti; Bastidan kantari zen Etxamendik badaki horren berri.

Irailaren 21ean, Bastidako Kapera izeneko auzoan, bilduak ziren GFAM (Groupement Foncier Agricole Mutuel) batasunekoak, eta haien laguntzaleak. Berrehun bat jendeak, orotara, goizean eskaini bi bideoak ikusi eta eguerdian, Amikuzeko ikastolako burrasoek apailatu bazkarian parte hartu zuten.

Bi bideoek laborantza zuten gaitzat. Lehenean, Iparrameriketako nekazal sistema agertzen eta kritikatzan zen. Hiperproduktibismoaren ildotik nola badoan, azkenean, zorrez gainditurik,

inkanta edo subastetan desegituratua izateko. Bigarrenean erakustera ematen zen, Frantzia erditsu horretan, laborari gazte baten plantatzearen prozesoa, beste filosofia batekin, ibestizamendu pentsatuekin. Bi laborantza mota, beraz, agertu ziren gure begien aintzinean.

Xalbat Cachenaute, bera Kaperakoa, lurraren pesta hori eta gehiago aipatzen dauku, gaur egun Iparraldeko nekazaritzak dituen prolema kruzial batzu azpimarratuz. Berekin zen Tele Leiza-

goien, lurra nahi duen eta eskuratu ezin duen artzaintsa.

Laborantza amerikanoaren produktibismoa

ARGIA.— Zein dira aztertu dituzuen prolemak?

XALBAT CACJENAUT.— Lurraren pesta hau, lehen urtea da egiten dugula, GFaren ezagutarazteko. GFA muntatua da duela sei urte, laborari gazteen laborantzan plantatzen laguntzeko. Eta festa honetan aipatuak izan diren gaiak dira guztiz laborari gazteen instalazioaren prolemak. Alde batetik, lurraren erosteko dituzten arazoak, SAFERarekin eta beste gisan, bai eta ere Credit Agricole banketxearekin edo administrazioarekin...

A.— Hemen erran direnetan, nabaritzen da laborantza bizitzeko beste eredu berri baten eraikitzearen xedea, hain produktibista ez dena.

X.C.— Bi filma pasatu ditugu horretaz, bata Loires herrietako MRJC delakoak (Gazteria Katolikoaren Nekazal Mugimendua) egina, laborari gazteen instalazioneaz eta bestea Ameriketako laborantzari buruzkoa. Ikusten ditugu hor laborantzan badirela bi garapen molde edo mota. Lehenik, Ameriketako, hemen sar arazi nahi dutena, gero eta gehiago produziaraziz laborariei; eta bigarrenik, hemen zenbait gaztek egin nahi dutena, instalatzean kasu emanez, eta untsa pentsatuz zer egin nahi duten...

A.— Bi garapen mota horien arteko borrokan lekuko edo seinale dira, beraz, orain agertzen diren prolemak?

X.C.— Bai, hain segur ere. Alde batetik, izan dadin SAFERak, haren nahikundea da, hark ere bere gestione pro-

Nekazaritzaren etorkizuna eztabaidatu nahi da Iparraldean, baina horretarako nekazariak behar.

lemak baditu eta, lurra egin ahala kario saltzea, agentzia inmobiliario bat bezala funtzionatuz. Eta bestaldetik, Credit Agricolak prestatzen du, garantiak frogatzen dituztenei, eta garantiarik edo aitamen kozione edo abal finkorik ez duen laborari gazteari ez.

Nork lagunduko dio nekazariari?

A.— Alta, Credit Agricolak badu laborariak laguntzen dituelako fama.

X.C.— Fama hori bazuen orain arte, baina galtzen ari du. Hemengo kanpamentan entzuten den gauza da, bada aintz laborari gazte instalatzen direnak, eta PAM (Plan de Developement) hori egin nahi dutenak, baina badute asko zailtasun dirua maileguz lortzeko. Credit Agricola, arras beste edozein banko bat bezala bilakatzen ari da.

A.— Erran nahi du, prestatzen duen diruaren gainean, ahal duen bezainbat interes kobratzen duela?

X.C.— Bai, hori dudarik gabe. Ez du irriskurik hartu nahi orain, zeren eta laborantza gero eta nekeagoa bihurtua bait da. Zendako hori? Gaur arte, garen horrek ekarri bait du neurri batetara heltzea. Surproduzioa badago, eta produktoen prezioa gero eta apalagoa da. Arribatuak gara maila batetara, non

ez bait da gehiago produktibismo soilaren gainean kondatzen ahal, baina kasu eman behar da dirua nola inbestitzen den, zertan inbestitzen den. Laborantza prolema ari da, arrun kanbiatzen zenbait urte hauetan...

A.— Esplikatu beharko zenuke zer den SAFER inkriminatu hori.

X.C.— 1960. urtean sortuak dira delako «Société d'Aménagement Foncier et d'Etablissement Rural» horiek (Antolakuntza Inmobiliario eta Nekazal Kokapenerako Elkartek). Gero haietan, Europako Ekonomi Elkartek bere oraingo itxura hartzen zuelarik, erabaki zen frantses nekazaritza bide modernista batean sartzea, Iparramerikar modelo barruan. Orduan, mekanizazioa emendatzeko eta laborantza gaztetuz dinamizatzeko, 1960ko norabide legearekin, frantses gobernuak nekazal estrukturen politika bat hasi zuen.

Etxalde bat libratzen zenean, beste edozein agentzia pribatu baino lehen, SAFER zen esku. Gero, lurak saltzen zituen instalatu nahi zuten laborari gazteei, edo handitu nahi zuten auzako nekazariei. Hauen helburua, lurraren inguruko espekulazioa menderatzea zen. Baina SAFERaren ekintzak arras urriak egoten dira, eta gaurkoan interes partikular batzuren arabera nahiago ditu lurak saldu jadanik nahiko eremu landu duten laborariei.

A.— Lurraren Festa hau, dena den GFAM erakundeak sortu du.

X.C.— GFAM hauen eginbidea hemen sartzen da, bai. GFak dira, SAFER guztiz kapitalista horren eta plantatu nahi duten laborari gazteen arartekoa. Hona nola prozedatzen duen. Eman dezagun badela etxalde bat salgai, SAFERaren eskutik 40 milioi xaharretan. GFak erraten du hartzale dela, eta adibidez 400 libera berrikako (8.000 pezetan) 1.000 parte salgai jartzen ditu publikoan. Etxaldea GFaren meneko gertatzen da, eta laborari gazte bat han instalatzen ahal dute.

Aurten parteak erosiak dira, eta SAFERa pagatua. Euskal Herriko GFak jadanik, modu horretan, lau laborari plantatu ditu, eta beste bi instalatzen ari da: bat, Kaperan, ahuntzen hazkuntzan, Philippe Prud'homme. Eta bestea Tele Leizagoinen, artzaintsa; baina hobe litzateke berak kontatzea aurkitu dituen oztopoak.

Lurrari lotua bizi nahi eta lurrik ez

A.— Zuk, Aminduzen lur batzuk erosi nahi zenituela esan digute. Zer pasatu da SAFERarekin?

T.L.— Ez nituen baitezpada nik erosi nahi, baina GFari galdegina nuen lur horien erostea, laborantzan jartzeko, artzaintzan. Eta gertatu da, ez naizela hautatua izan. Bi puskatan ziren lur horiek, parte bat Unason eta beste parte bat Aminduzen, partekatu dituzte. Una-

Philippe Prud'homme-k askoren laguntza beharko du ahuntz-gazta eta antxu-meetatik bizitzen hasteko.

soko partea, Aminduzeko laborari gazte bati eman diote, normal zen bezala; Aminduzeko lurra berriz, zatitua izan da, hiru laborariren artean. Hiru laborari horiek jadanik nahiko lur bazuten, eta hala ere hautatuak izan dira, eta ni fitsik gabe gelditu naiz.

Erran dute ez nintzela hor jartzen ahal, ez zelakoz arditegirik, lur hutsak zirelako. Nik erran dut lur hutsak izanagatik lurrak GFAk erosten zituenez geroz, nere gain bakarrik arditegi baten altxatzea zela, eta ikusiz orain arditegiak merke bazirela, tunel mota horiek, hori bederen nere gain hartzen ahal

nuela. Baina ez dute fitsik entzun...

A.— Hor ikusten da, SAFERaren politika beti handiei doala..

T.L.— Bai, bistan da, handienari joaten da, eta edozein gisaz erraiten dute preferentzia jadanik dutenei, ikusten dutelako, horiek aisa pagatzen ahal dutela. Gainera, gertatzen da SAFERari izena ematen duzularik, galdetzen dizutela diru parte bat aurreratzea, ehuneko eztakit zenbat. GFAk betidanik errefusatu du hori ematea, zeren eta GFAk eta SAFERak helburu berdina dute, gazteak laborantzian plantatzen laguntzea. Ez dute GFAkoek dirurik eman,

eta lurrak dirua eman zutenei saldu dituzte, pentsatzen dutelako SAFERean horiek gero ere aisago emanen dutela.

A.— Eta orain zer egingo duzu?

T.L.— Orain arte bezala segituko dut artzaintzan, maite dudalako eta aldatzeko gogorik ez dudalako. Lurrik gabe...

A.— Beste dei bat SAFERari?

T.L.— Edozein gisaz hor, segur da ixtorio hori bururatua dela, zeren hain untsa egiten dituzte gauzak, ez dira nehondik hunkitzen ahal, ez auzi mailan, ez nehone ere. Egiten dituzte gauzak beren ustez garbi, eta hor Aminduze-Unasonez da gehiago esperantzarik, baina bertze nonbait beti esperantza gelditzen da...

Elkarrizketa grabatzen ari ginenean, Etxamendik «Aitarek lurra» kantatzen zuen. GUK taldekoak bere abesti ezagunenak publikoari eskaintzen ari zen. Festa giroa. Euskal lur honen gainean, arrano gosetiak hegan dabiltzalako sentimendu batekin. Baina SAFERaren jokamoldea, errez ulertzen da, dakigularik hemen gauzak ez direla oraindik finkatuak. Laborantza handiak eremu behar dira, nekazari enpresaburuak, bankoekin eta furnitzaileekin minitelez mintzatzen direnak bilatzen dira, laborantza ttipi desagerraraziaren orde, turismako egiturak bermatzeko, gero eta gehiago, eta herri hau, kanpotik heldu diren erretiratuen pausaleku lasaia bihurtzeko. Hori oro eskualde mailan, Bordelen, pentsatua da. Ordea, erresistentzia azkarra (esperantza?) bada laborari gazteen partetik.

Itxaro BORDA

Lau baserritar lanean GFARI esker

Orain artean GFAM edo GFA erakundea dela medio lau nekazarik segitzen dute lurretik bizitzen, laguntza horregatik izan ez balitz langabeziara edo Ipar Euskadin turismoak sortzen dituen enpleguetara jo beharko zuketarik.

Bitinan, Mixel eta Anne Marie Barneixek zazpi urte daramate beren aferma edo baserrian. 150.000 libera berri behar zituzten etxe eta lurrak erosteko, eta laurehun kidek lagundu zieten erosketa egiten, bakoitzak 360 libera ezarritz.

Ahurtin, Annette eta Victor Manriquek, jatorriz laborariak ez izanik, horretan aritzeko zuten irrika GFA mugimenduari esker erdietsi dute. Estalpeko nekazaritza egiten dute. Ehun eta berrogeitamar nekazariren laguntza jaso zuten.

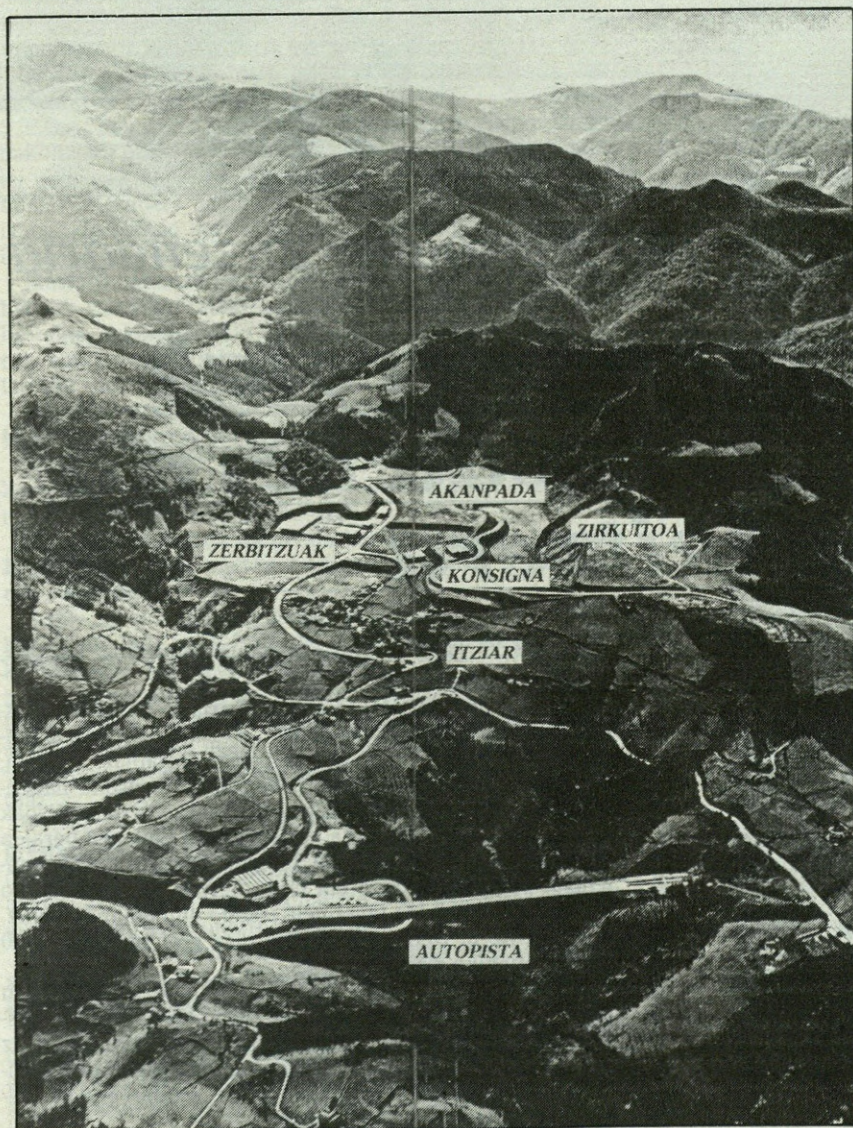
Arruta-Sarrikotan abereetara emana bizi da **Bernard Dufau**, eta honen baserria erosteko ere beste 150 nekazarik jarri zuen dirua. **Arrosan**, aldiz, emazte bati lagundu zaió: **Maite Tipik** ia bi ziento ardirentzako lekuak eraiki eta «Jarlekua» etxalde zaharra

berriro zutitzeko laguntza 131 nekazari kidek eman diote.

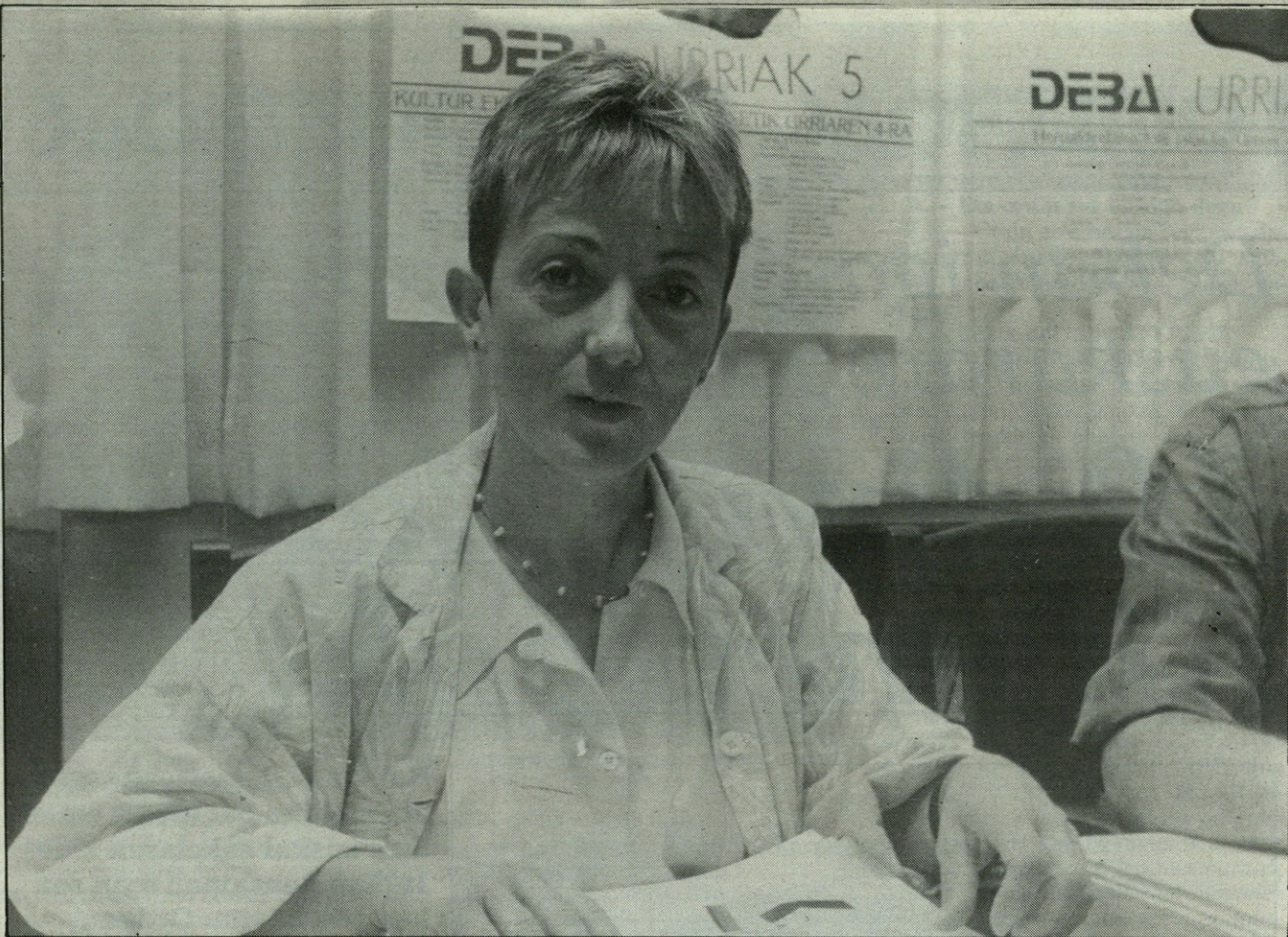
Bastidan dago martxan hurrengo proiektua: Euskal Herriarekin muga egiten duen Aspe bailaratik Euskadira bizitzera etorri nahi duen **Philippe Prud'homek** ahuntzetatik bizi nahi luke, eta Oragarren egindako beste aha-lerin baten ondotik, Bastidan espero du «Barrandegi» baserria erostea.

*Deban igande honetan
euskararen indarra*

10 dira jadanik Kilometroak

Hamar «Kilometroak» saio eta makina bat urrats eman dira euskal eskolaren alde 1976an Beasainen egin zen hartatik hasita. Orduan arazo ikaragarriak ziren batzuk goxatu dira geroztik, eta artean doi-doi usaintzen ziren arazo berriak sortu dira, aldiz. Gipuzkoako Itziarren milaka euskaldun bilduko dituen «Kilometroak 86» hau, beste eskola guztietan bezala ikastoletan ere kezka larria den porrot edo frakasoa gainditzearen ildotik dator. Hemendik eta zortzi orritan barna, Debako ikastolak antolatzen duen «Kilometroak» honen hainbat xehetasun aurkituko duzu. Arazoak, konponbideak... eta ororen gainetik euskararen festa bat den «Kilometroak» ekitaldiaren zehaztasunak. Itziarren nagusitu dadin euskaren indarra, gure indarra.

Fatima Beristain, Debako ikastolako zuzendaria

«Ikastolako porrotak gainditzeko eredu berria eraikitza

Arrigorriagako Ibilaldiak Ipar Euskadiko Seaska laguntzea bazuen helburu, Itziarko Kilometroetan ikastola guztietako prolema latza den bat jarri nahi da konponbidean. Asko dira, izan ere, eskolan frakasatzen duten haur eia gaztetxoak, eta sarritan horientzako eskema akademikoez ez dute irtenbiderik eskaintzen. Itziarren bilduko diren xoxekin dituzten asmoen galdezka Debako «Itziarko Ama» ikastolako zuzendari den Fatima Beristainengana jo dugu.

ARGIA.— Zein helburu dituzue aurtengo Kilometroak ospatzerakoan?

FATIMA BERISTAIN.— Gauza nabaria da neska-mutil askok Lanbide Heziketa, Oinarrizko Heziketa Orokorra, eta barretan porrota izaten dutela kalean geratuaz. Orduan, aurtengo Kilometroak-erako helburua da pertsona hauen- tzako eskola berezi bat zabaltzea hementxe bertan ofizioak ikasteko eta, gero, ikasketa horietaz balia daitezen beraien ofizioetan. Eskola hau 16 eta 18 urte bitarteko neska-muti- lentzat pentsaturik dago eta Deba bertan kokatu beharko litzateke. Eskolak lau tailer-gela izango ditu eta momentuz, garbi garbi, bi Deban zabalduko dira gela bakoitzean 20 ikasle banatuko direlarik.

Bestetik, bost irakasle beharko lirateke proiektu hau aurrera eramateko. Hauetatik lau ofizio konkretuak irakas- ten saiatuko lirateke, bostgarrena heziera humanistikoaz arduratuko litzatekeelarik. Azkenengo irakasle honek hezi- keta humanistikoaz arduratzeaz gain zuzendari edo koordi- natzaile funtzioak beteko litzuke.

Gela bakoitzaren aurrekontua bost milioietan kalkulatu ta dago: materiala, irakasleen soldatak, lokala... Honen finantziaketarako harremanetan jarriak gara Eusko Jaurlaritza, Foru Aldundia eta Deba balarako udalekin, oraingoz erantzun zehatzik jaso ez dugularik. «Kilometroak» festan ateratako irabaziak ere projektu honen finantziaketan inbertituko dugu.

A.— Ze bereizgarri izango ditu «jardun-heziera» deituriko eskola honek?

F.B.— Lehenengo esan beharra dago euskal eskola izango dela, hots, emango diren asignatura guztiak euskaraz izango direla. Gehienbat heziketa praktikoa izango da, asignatura normalak edo tradizionalak alde batetara utziz, laneko munduarekin lotuta joango direnak. Euskal eskola publikoa izan beharko luke, Deba balarako udalen babesean joan beharko luke bertako eskakizunen erantzun modura.

Eskola honetan ohizko eskolaren ereduak alde batera utzi nahi ditugu. Pentsatu behar duzu 16tik 18 urte bitarteko neska-mutilei ofizioak irakasteko eraiki nahi dela, eta horien beharrei ondo erantzuteko eredu berri bat sortu behar da. Oinarritzko ikasketak praktikoa izanen dira, lan munduarekin estuki loturik egongo direnak.

A.— Ereditu berri hori, gutxi gora behera bada ere, diseinatua al daukazu?

F.B.— Lau tailer-gela izango dituela garbi dago. Tailer bakoitzean ofizio berezi bat irakatsiko zaie 20 neska-mutilei. Ofizioak zeintzuk izango diren erabakitzea inguruko beharren arabera egingo da, eta urtetik urtera aldatu ahal izango dira ofizio horiek. Ikusten duzunez, eskolak 80 ikasle izango ditu.

Ikastaro bakoitza 11 hilabetetako delarik, urtero ikasle berriak sartuko lirateke eskolan. Azpimarratu nahi nuke, bestalde, eskola-modulo hau bailaran bi lekutan erdibantuta egongo dela: Deban bi tailer-gela egongo dira, 40 ikaslerekin, eta beste 40 Eibarko beste bi getetan bilduko dira.

A.— Gero nora joanik aurkituko al dute gaztetxo horiek, ikastaroa burutakoan.

F.B.— Bi irtenbide eman nahi lizkioke eskola honek ikasleari. Bata, ikasitako ofizioan lanpostu bat lortzea, edo bestea, Lanbide Heziketara zuzentzea.

A.— Begibixtakoa da eredu berezia asmatu duzuela. Eta Kilometroak aurten hemen ospatzeko ideia nondik sortu da?

F.B.— Ideia hau Deba bertatik sortu da. Betiko kezkarekin egiten dugu topo, izan ere, iraila iristean: ikasleen arteko frakasoa zein neurritaraino iristen den. Irakasleen eta batzordearen kezkak zirela medio, planteatu zen Kilometroak Debara ekartzeko ze posibilitate zeuden ikustea. Posibilitate oso onak agertu ziren eta balarako ikastola guztietako batzordeekin bilera bat egin zen projektua aurkeztuaz.

Projektua onartu eta berehala informe edo dossier bat prestatzeari ekin genion Gipuzkoako Ikastolen Federazioak onar zezan eta Kilometroak 86 ospatzeko Deba herria aukera zezan. Horrela joan da, gutxi gora-behera, prozesu guztia federazioak onartu duen arte.

A.— Eskola berrian ere irakaskuntza euskaraz izango dela aipatu duzu. Honek D ereduan irakasteko asmoa duzuela esan nahi al du?

F.B.— Debako ikastolan D ereduan ematen dela esan daiteke, nahiz eta goi mailatan B ereduko gela batzuk ere eduki. Dena dela, hemengo eskolari buruz falta dira gauza asko zehazteko, horietako bat hizkuntzarena da. Arazo hauetaz erantzuteko batzorde bat beharrezkoa da, bertan De-

ba balarako udaletako ordezkariak parte hartu beharko dutelarik. Horrela, Kilometroak pasa ondoren denok bildu beharko gara eta, poliki-poliki arazo hauei irtenbide bat ematen saiatu beharko dugu.

Eskola martxan jarri behar da berehala, prolema horiei agertzen diren neurrian irtenbide bat emango zaielarik. Ni partikularki irakaskuntza euskara hutsez izatearen alde agertzen naiz baina adostasun batera iritsi beharko dugu.

Euskararen indarra, gure indarra

Askatasun haizeak
garamatza hegan,
aurten Kilometroak
ospatzera Deban

Izarrak diz-diz daude
zerutik begira,
nola ematen dugun
Itziartik jira.

Pozik mendiak eta
pozik itsasoa,
eskola bat sortzeko
da hemen jasoa.

Gu herriaren alde
arima ta gorputz,
testigu hor dauzkagu
Arno eta Andutz.

Euskararen eguna
ospatzeko asmoz,
Euskal Herri guztitik
lagun asko datoz.

Kilometroak pozik
gara ibiliko,
jakinikan Euskara
ez zaigula hilko

Hitzak: Jesus Mari Etchezarreta «Izazpi».
Musika: «Ganbara» taldea.

«Kilometroak»: 10 urtetako historia

Lehen «Kilometroak» ospatu zenetik hamar urte luze iraganak dira jadanik. Nork pentsa zezakeen ideia atera zenean horrelako arrakasta eta jarraipena lortuko zuenik? Aurtengo Kilometroak Deban ospatuko da baina, aurretik beste hamar herritan ospatu da.

Beasaingo ikastolako batzordekide bati bururatu zitzaion ideia orijinal hau, ibilaldi nagusi eta berezi bat antola zitekeela alegia. 1.977. urtea zen eta ordutik hona urtero Urriaren lehenengo igandean ospatzen joan da herri eta bailara ezberdinetan.

1.978. urtean Zubietan ospatu zen bigarren aldiz «Kilometroak», urteen poderioz ikastolen festa bilakatu dena. Eguraldi txarra suertatu arren milaka lagun, adin eta era guztietakoak, bildu zen ibilbide zoragarri baten inguruan.

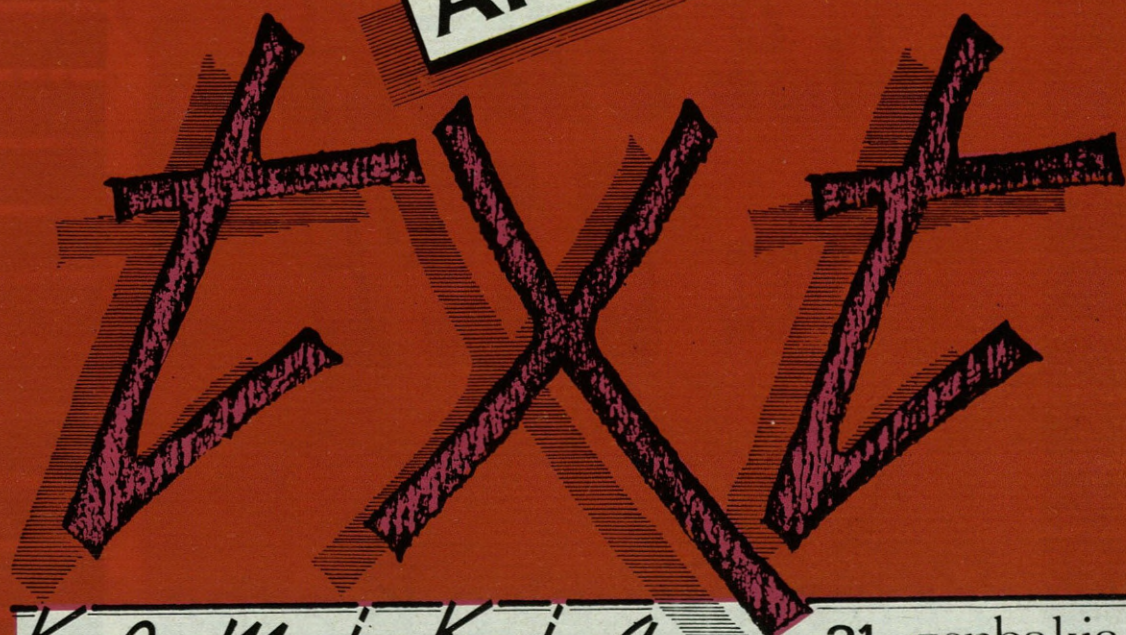
Beasain eta Zubietakoen segidan Loiola, Tolosa, Arrasate, Hernani, Donostia, Orereta eta Urretxun ospaturiko «Kilometroak» etorri dira. Deban ospatuko dena beraz, hamargarrena izango da.

Hasiera batetan ikastolek jasaten zuten diru prolemari aurre egiteko modu bezala sortu bazen ere, «Kilometroak» gaur egun euskaldun guztion festa bilakatu da. «Kilometroak» ikastolentzat dirua biltzeko ez ezik, ikastolen jai na-

gusia bihurtu da. Eta nolako jaia gainera: ekintza kulturalak, kirol emanaldiak, aukeratutako ibilbidearen edertasunak, dantzaldiak, giro paregabea,...

Halere, hainbat eta hainbat jende «Kilometroak»-en inguruan mobilizatzeak ez du lortu ikastolen sakoneko prolematika gainditzea. Ikastolen dohantasuna eta publikotasuna lortzea denon ahotan egon da azken urteotan baina oraindik, zoritxarrez, prolema aidean dago. Orain dela urte batzuk Gipuzkoako Ikastolen Federazioko partaide den Paulo Agirrek honela zion: «...ikastolek gaur egunarte ibili diren eran ezin dezakete jarraitu. Horregatik azken urte hauetan, babes instituzionalizatu eta bide publikoaren bila dabilta ikastolak. Oraintsu lortu diren diru laguntza ofizialak direla eta ikastolak gratuidaderuntz abiatu dira; eta honen markoa instituzio-publikoak bakarrik eskaini diezaioke»...«Hala ere ikastolak ez dira oraindik dohan izango, baina dohan izate hori publikoruntz daraman bidearekin estu estu lotua dago. Eskola publiko bihurtzeko ekin diogun bideari jarraitu behar gatzazkio inguru politiko berrian, lehen hasitako euskalduntze lan handia gerora ere betetzeko».

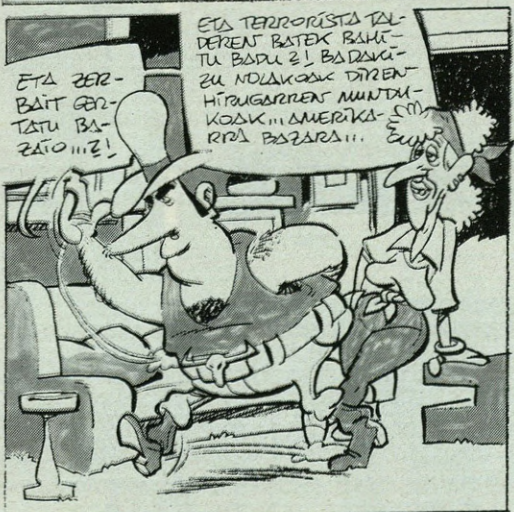
Nahiz ekintza honen eta antzekoen balioa, lortutakoaren arabera, dudan jartzen duena bat baino gehiago izan, «Kilometroak» ibilaldiak izugarrizko eragina du jendearen artean. Hotz hotzean, pentsa daiteke zertan ari garen, beti horrelako partxeetara jo behar ote dugun oinarri oinarritzailekoak diren beharrak, euskarazko irakaskuntzarena kasu honetan, betetzeko.

K O M I K I A 31. zenbakia

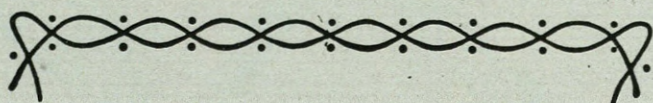
WALTER GARMENDIA JR.

Lokotege & Vatel 86

Lokotege & Vatel 86

LA CASA DEL CAFE

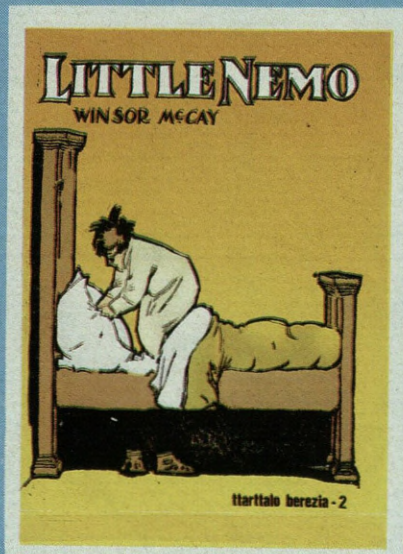
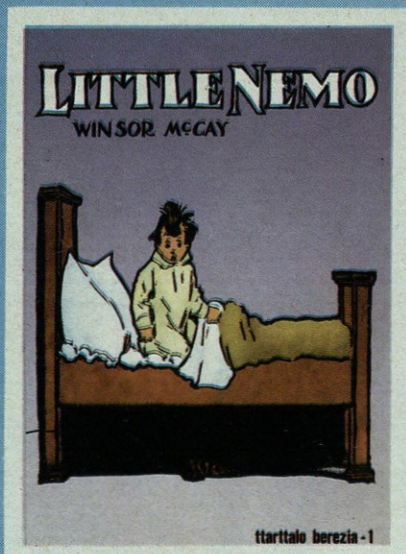

Zure Etxeko Kafea

San Martzial 19 Telf. 424512

DONOSTIA

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

CORTO MALTESE: ITSAS GAZIKO BALADA (31. kapitulua)

Aurrekoaren laburpena: Corto eta Rasputin ingelesen eskutan preso daude, eta ezkutuan zegoen Slütter tenienteak ingelesen itsasuntzi bat hondoratu egin du. Uretan bertan harrapatu dute.

BAI, ARRAZOLA DUGU!
LAGUNDU BEHARRA
DAGO ORDEA! LAGUNA
DUGU ETA EZ DUT
ATSEGIN HAIN
EGOERA ZAILEAN
IKUSTEA.

NEUK ERE EZ DUT GOGOKO, CAIN.
BERAGATIK EGIN DEZAKEGUNA...
EGIN EGINGO DUGU.

EROTUTA
ZAUDETE! EDERTO
DAKIZUE BOK EZ
DAGOELA EZER
EGITERIK.

BAI, TARAO...
BAINA INORK EZ
DU BERE ALDE
HITZIK ATERAKO...
GEU IZAN
EZIK!

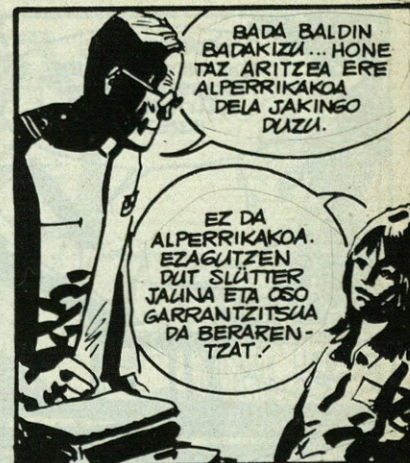
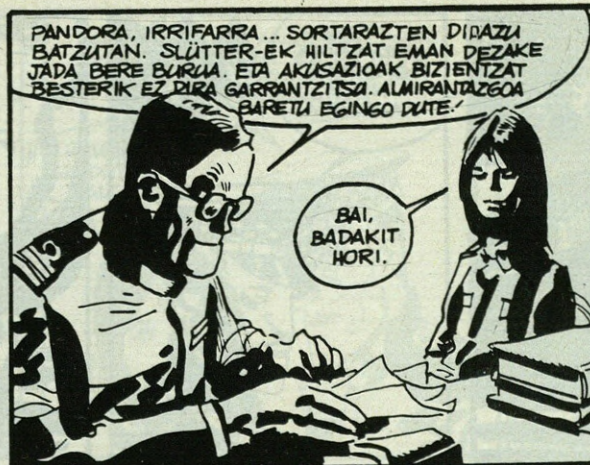
GAUR, 1915 EKO URTARRILAK 18, EPAI-
TEGI MILITAR HONEK, BATZARRALDI
BEREZIA OSOTU DELARIK, ETA NAZIONA-
LITATE ALEMANEKO CHRISTIAN SLÜTTER
IZENEKO PRISIONEROA

SALDUKERIA, PIRATE-
RIA, HILKETA, SABOTAIA
ETA ESPIOITZA DELITUEN
ERRUDUN KAUTSITU
DUELARIK ETA EKINTZA
HORIETARAKO UNIFORME
NEOZELANDARRA JANTZI
DUELARIK... FUSILATURIK
HILTZERA KONDENATZEN
DU, BIHAR, 1915 EKO
URTARRILAREN 19AN,
GOIZEKO 6 RETAN
BETEKO DEN SEN-
TENTZIAZ.

CHRISTIAN SLÜTTER,
ESATEKORIK
BAI?

BAI... ZOAZTE
PIKUTARA.

150

(datorren astean jarraituko da)

LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND

TRISTURAZ
HILKO
ZAIT ABALA
NEMO
EKARTZEN
EZ BADIOZIE.

POKOKORI
ESANGO
DIOT BILA-
TZEKO, GO-
REN HORI.

HARA,
OHEA
MUGITZEN
HASI DA.

ENE'U-
RREAN
HONDORAT-
ZEN ARI DA.

ZER GERTA-
TZEN DA?
O, BAI FOLITA!
NOR DA
GIZON ARRA-
RO HAU?

1 LO HARTU BERRIA ZEN NEMO OHEA MUGITZEN SENTITU ZUENEAN.

2 OHEA ETA BERA ERE HONDORATZEN ZIRELA KONTURATU ZEN. ETA BERE BETIKO GELA...

3 ALDATZEN ZIHOALA. HALA ERE, EZ KEZKATZEA ERABAKI ZUEN, BADAETZADA.

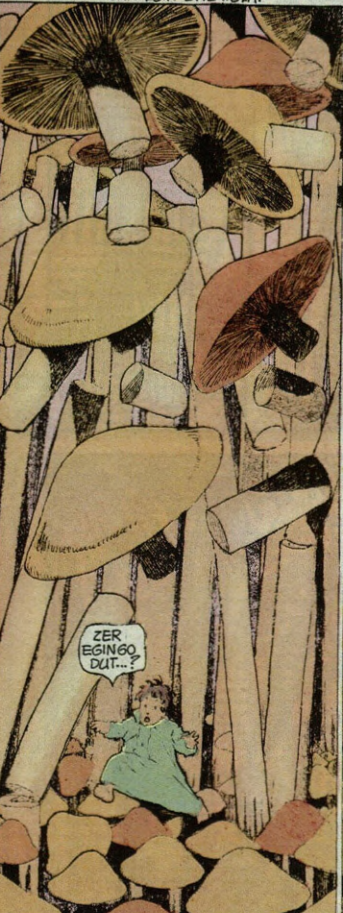

NEMO, ZATOZ
AMETSEN
HERRIRA.
PRINTEZA
NEGARRER
DAGO.

BIDE HONEK
JAUREGIRAINO
ERAMANGO
ZAITU.
EZ FERRE-
TXIKOAK IKU-
TU, APUZTAKO
DIRA ETA.

HAIN ATSEGIN MINTZATU ZITZAION POKOKO BELDURRA JOAN EGIN ZITZAIOLA.

5 POZEZ HARTU ZUEN NEMOK MORFEO ERREGEAREN MEZUA.

LAGUNTZA!
ETXERA
ITZULI
NAHI DAT!

1.111
KILOMETRO
DIRA.
ERNE,
EZ EZER
IKUTU.

BIDE HO-
NETATIK
EZTA?

6 JAUREGIRA ZERAMAN BIDETXIDORRA HARTU ZUEN NEMOK.

AITA!
ZAPALDUTA
NAGO!
AITATXO!!!

ATX!
BAT
IKUTU
DUT!

7 KILOMETRO ASKO ETA GERO, FERRETIXKO BAT IKUTU ZUEN.

AMAK EZ
AL DITU
ESAN GAUEZ
PASTELIK
EZ JATEKO?

8 HANDIK IHES EGITEA ZEN BERE IDEIA BAKARRA. FERRETIXKOA...

9 ...BESTEEN GAINEAN ERORI ZEN, BASO OSOA ERORI ARTE.

10 NEMOK OIHUKATZEN BESTERIK EZ ZUEN PENTSATU.

11 ETA OIHUKATZEARI EGIN ZION, AITAK ESNATU ZUEN ARTE.

Egitaraua

SARRERA NAGUSIA

Goizeko 9-etan: ZIRKUITOAREN IREKITZE OFIZIALA. Txalapartariak, Adarra, Agurra, Trikitilariak, Dultzainariak, Ttuntturroak... Guzti hauek zirkuitoari itzulita ematen joango dira.

ITZIARREN

Goizeko 11-etan: HERRI MEZA.

Egun osoan: ARTISAUEN ETA LAN DESBERDINEN ERAKUSKETA.

NORMAN

HAUR MAILAKO EKINTZAK: Pottokak, Tren Majikoa, Globoak, Balea, Marrazkiak etabar...

11,30-etan: HAURREN JAIALDIA. Trikitilariak, Dantzariak, Txistulariak, Txotxongiloak eta Erraldoiak.

NORMAKO KARPAN

Arratsaldeko 4-etan: FESTA JAIALDIA. Kantariak, Sari banaketa eta Trikitilariak.

7-retan: FANFARRIEN IRTEERA. Txarangak eta Bandak.

ITURRONDO

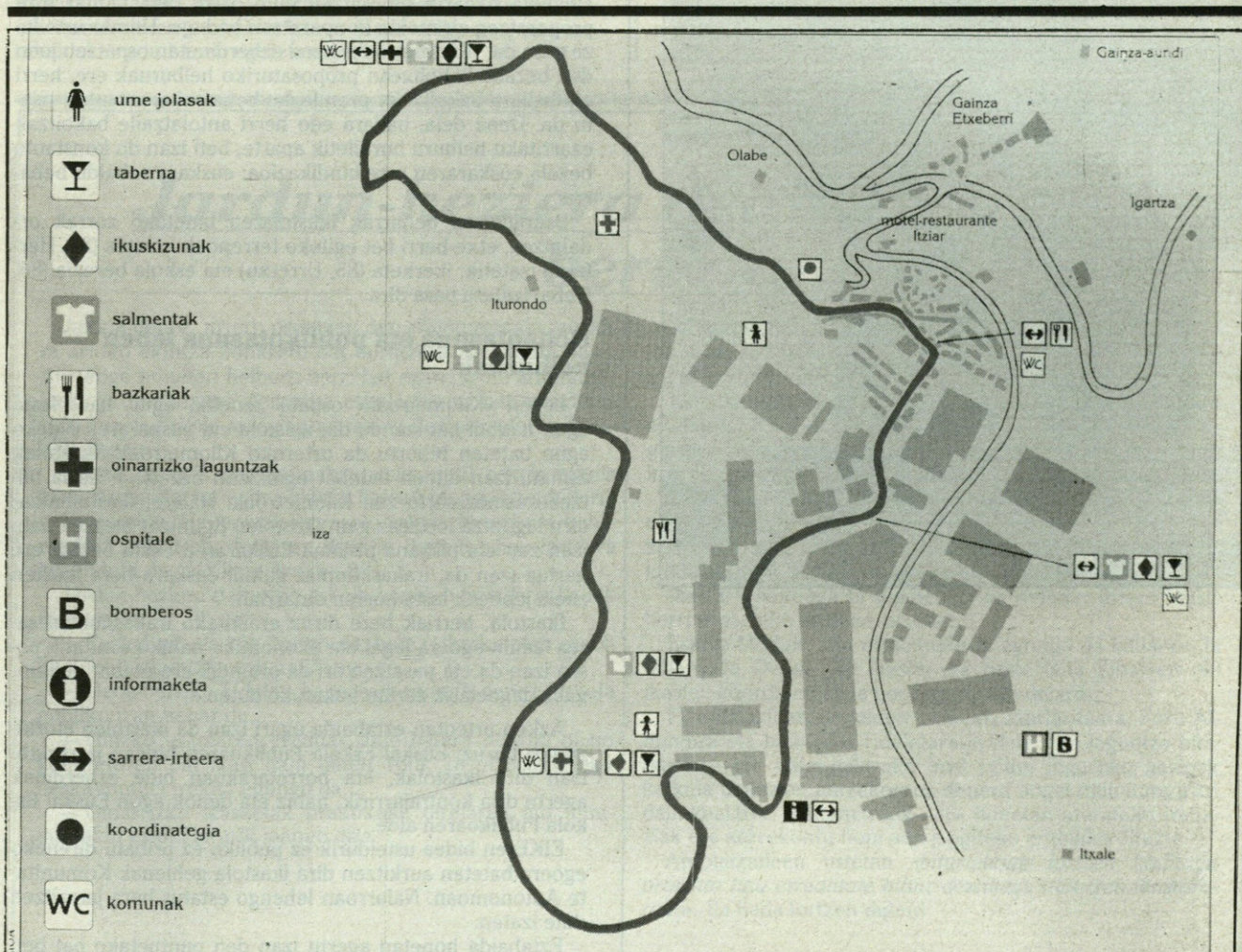
Goizeko 12,30-etan: ZAZPI HERRIALDEETAKO BERTSOLARIEN JAIALDIA.

Arratsaldeko 5-etan: HERRI KIROLAK JAIALDIA: Itziar Lasturren aurka lau akzioetara.

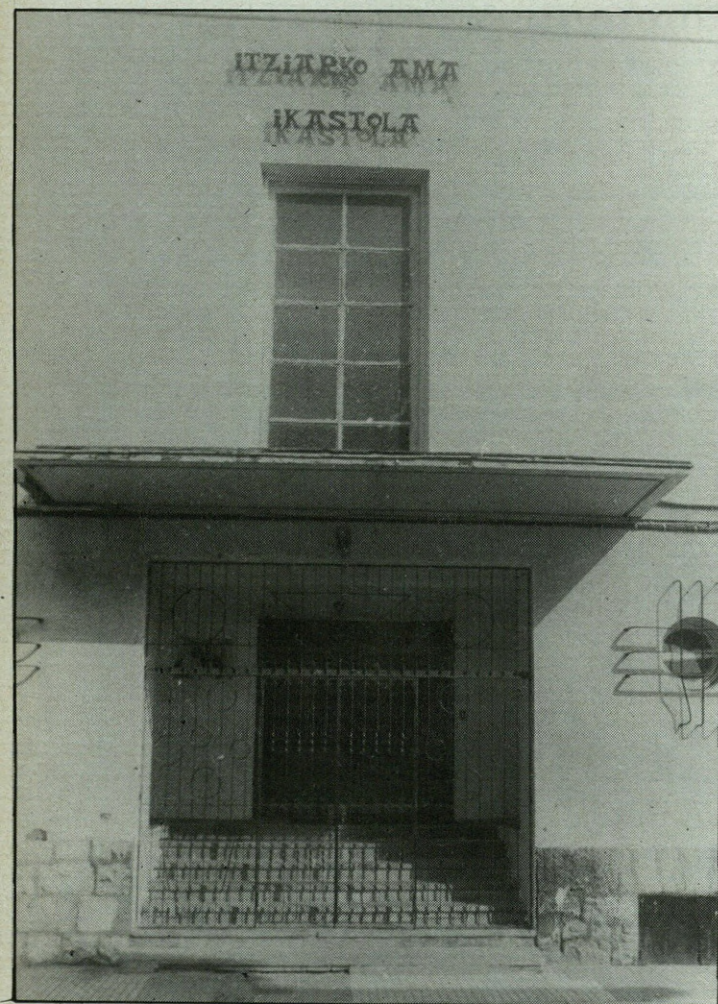
ANSORREGIN

Egun osoan ERAKUSKETAK: Lanabesak eta Zezenak: Asensio Artetxe «Saka»ren ganaduak.

Honekin batera beste zenbait ikuskizun eta alaiagarri izango dira zirkuitoan zehar, izan ere Kilometroak 86 datozen eta eskaintzen diren guztiei zabaldu baita.

Ikastolen etorkizuna, kezka bizi bat

Ikastolen aldeko azken ekitaldi guztietan nabarmendu da hauen etorkizunari buruzko kezka bizi bat, hala nola Euskal Eskola Publikoari buruzkoa. «Kilometroak» izeneko antolakizunak beti izan du bere oinarrian diru-premiak estaltzeko dirua lortzea. Azkenengotan berriz, proiektu berrietarako eskaintzen da dirua.

Aurtengo «Kilometroak»-en proposatzen diren helburuak aldaketa nabaria suposatzen dute orain dela hamar urte proposatzen zirenekin konparatzen badugu. Hamar urte luze pasa da, «Kilometroak» herri ezberdinetan ospatzen joan den bezala, bakoitzean proposaturiko helburuak ere, herri eta bailara bakoitzeko premiazko beharrei erantzuten saiatu da. Dena dela, bailara edo herri antolatzaile bakoitzak ezarritako helburu hurbiletik aparte, beti izan du konstante bezala euskararen erreibindikazioa: euskara zabaldu beharra.

Bakoitzaren beharrak ikastolaren batetako zorrak ordaintzea, etxe herri bat egiteko terrenoak erostea (82, Hernani) izatetik, ikerketa (85, Urretxu) eta eskola berezia (86, Deba) izatera pasa dira.

Dohantasuna eta publikotasuna lehen helburuak

Lehen «Kilometroak» ospatu zenetik, egun hau, festa egun haundi bat izandu da; ikastola eta euskararen aldeko egun batetan bihurtu da urteroko Kilometroak. Ikastolak asmatu izan dituen hainbat eginkizun bezalaxe, dirua biltzeko asmoz sortu zen Kilometroak. Halere, ikastolentzat diru laguntza lortzeaz gain Ikastolen Eguntzat hartzea nahi izan zen eta piskana piskana Euskararen Festa bezala ere hartua izan da, irakaskuntzaz gaindi euskara bera ikusten zuela jendeak festa horren oinarrian.

Ikastola, herriak bere diruz eraikitako irakaskuntza sarea izanik egoera legal eta ekonomiko nahiko estutatik pasa izan da eta pasatzen ari da oraindik ere erabat definitu gabe dagoelarik zertan bukatuko duten.

Azken urteotan eztabaida ugari izan da ikastolen etorkizunari buruz. Euskal Eskola Publikoaren bidean jarri nahi izan dira ikastolak, eta horretarakoan bide ezberdinak agertu dira kontrajarririk, nahiz eta denok egon Euskal Eskola Publikoaren alde.

EIKeren bidea usteldurik ez publiko ez pribatu direneko egoera batetan aurkitzen dira ikastola gehienak Komunitate Autonomoan. Nafarroan lehengo estatus bera jarraitzen dute izaten.

Eztabaida honetan agertu izan den puntuetako bat beti izan da sare publikoan sartuz gero ikastolak bere nortasua

na galtzeko arrikua zuela. Horren aurrean jartzen zena zen, EEParen filosofia horixe izan da, sare publikoan sartuz gero publikotasuna eta dohantasuna lortzeaz gain sare publikoa ere euskalduntzen joango litzatekeela Euskal Eskola Publikoaren bidean.

Baina filosofiak alde batetara utzirik eguneroko premiak behartu ditu ikastolak bide bat edo bestea hautatzera. Aurtengo prentsan argitaratutako berri batek poza ekarri zuen etxe gehienetara: Ikastolak dohainik izango dira irailetik aurrera.

Urrats ederra benetan. Haur gehiago matrikulatu ahal izango ziren ikastoletan hauetan ordaindu behar izaten dena ez ordaintzekotan.

Iraila iritsi da eta berriro ere dudak hasiak dira dohantazun horri buruz. Ez da segurua jasoko diren subentzioekin dohantasuna osoa izango den, nolakoa izango den...

Ereduak: eredu euskaldunaren beharra

Ikastolak, ugari izan arren, Euskal Herriko irakaskuntzaren parte txiki bat baino ez dira oraindik. Euskal Herriaren berreuskalduntzearen bidean karga handia izan duen eta duen parte hain zuzen.

Gasteizko gobernuak ereduak martxan jarri zituenetik irakaskuntzarako zenbait urrats eman da eskola pribatu eta transferituen euskalduntzean. Hasieratik egon dira eztabaidak eredu hauen egokitasuna dela eta.

Asko eta asko izan da ereduak eskola transferituak euskalduntzen hasteko baliagarriak izan daitezkeela esan dutenak, baina ikastoletan ez zirela ezarri behar defenditu dutenak. Ikastoletan eredu euskaldunari eutsi behar zaiola defenditu izan dute behin eta berriz.

Aurtengo ikasturtean ere eztabaidak jarraituko duela gaude. Bai ereduak buruzko eztabaidak eta bai eta ere ikastolen etorkizunari buruzkoak.

Bitartean hauteskunde berriek Gasteizko gobernura nortzuk joango diren erakutsiko digute. Horrek ere, PNV hausturak bezalaxe, izango du ondorioz ikastolen etorkizuneari.

Jardun-heziera deituriko eskola berezia

Jakina denez, urtero ospatzen den «Kilometroak», euskara arloko ekintza konkretu bat burutzerazuzenduta dago. Aurtengo honetan helburu berri bat ezarri diote antolatzaileek, jardun-heziera deituriko eskola berezi bat eraikitzea hain zuzen, eskola erregulatuan izaten den porrotaren irtenbide bezala.

Gauza nabaria da, nonnahi, neska-mutil askok eskola erregulatuan porrot egiten duela, kalean inongo irtenbiderik gabe geratuz. Hauentzat espresoki eskola berezi bat beharrezkoa dela Deba bailaran ikusirik, helburu hau lortzera zuzenduta dago «Kilometroak—86».

Jardun-heziera deituriko eskola honek bereizgarri hauek izango ditu:

- Euskal eskola bat izango da; beraz, ikasketetan erabiliko den hizkuntza euskara izango da.

- Deba-beheko Udalen babesean egongo denez, eskola publiko izan behar du.

- Ohizko eskolaren ereduak alde batera utzirik, ofizio konkreturen bat ikasi nahi duten 16tik 18 urte bitarteko neska-mutilei irekita egongo da.

- Oinarritzko ikasketak praktikoak direlarik, lan munduarekin estuki loturik joango dira.

— Eskola honek bi irtenbide posible eman nahiko litzioke ikasleari. Ikasitako ofizioan lanpostu bat lortzea lehenengo eta Formazio Profesionalera zuzentzea bigarrena.

Eskolak lau tailer-gela izango ditu. Tailer bakoitzean ofizio berezi bat irakatsiko zaie 20 neska-mutilei. Ofizioak inguruko beharren arabera eratuko dira eta urtez-urte aldakorrak izan daitezke. Eskolak guztira 80 ikasle izango ditu.

Irakaslegoari dagokionez, bost irakasle behar dira. Hauek lau ofizio konkretuak irakatsiko dituzte. Bostgarrena koordinatzailea izatez at, heziera humanistikoaz arduratuko da.

Ikastaro bakoitza bi hilabetetako delarik, urtero ikasle berriak sartuko lirateke eskolan.

Eskola-Modulo hau erdibanaturik egongo da bailaran, bi tailer-gela Deban (40 ikasle) eta beste biak Eibarren (40 ikasle), koordinatzailea berdina izango delarik.

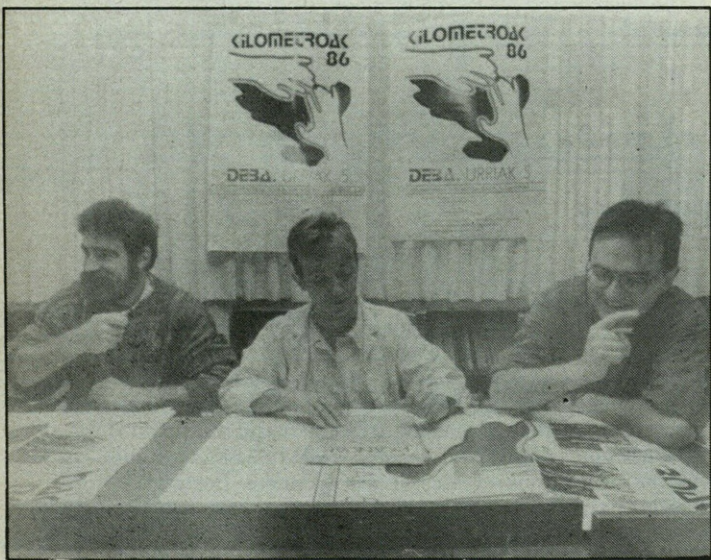
Finantziarioari dagokion heinean Jaurilaritzara, Foru Aldundira eta bailarako Udaletara jo dute diru laguntza bila. Ikastaro eta tailer-gelarako bost milioi inguruko gastuak kalkulatu daitezke, aurrekontua denera hogeitaz milioitara iritsi daitezkeelarik. «Kilometroak—86» honetan ateratako irabaziaz ere aurrekontu honi aurre egiteko erabiliko dituzte.

Antolatzaileen ustetan «bitartekoak lortzen baditugu proiektu hau errealitate bihurtzeko datarren ikastarorako». Ea bada lortzen duten!

1.300 lagunetik gora antolakizunetan

Antolatzaileak dauzkagu aurrez aurre. Presaka eta korrika. Hamabi batzorde eta ehun bat lagun otsailetik lanean. 1200 bat lagun zirkuitoan bertan egin beharrekoak egiteko. Eta azkenean, dena prest.

«Antolaketa planteatu zenean gauza bat garbi eduki genian hasieratik: «Kilometroak» nahiz eta ikastolatik etorri, herri ekintza bat zela, alegia. Herri ekintza denez gero, eta euskararekiko atxekirik dagoelako hasiera hasieratik, herri euskararekin zerikusia zuten elkarte guztiei dei bat zabaldu zitzaion. Elkarte nahiz pertsona».

Honela, hamabi batzorde eratu dituzte antolakizun lanearako: Muntaiia Batzordea, Zirkuito Batzordea, Zerbitzuetako Batzordea, Propaganda Batzordea, Publizitate Batzordea, Ekonomia Batzordea, Kultur Batzordea, Informazio Bulegoa, Idazkaritza, Prentsa Bulegoa, Helburuak Zehazteko Batzordea eta guztiak gidatuko dituen Batzorde Iraunkorra.

Otsailetik lanean

Ehun bat lagun aritu dira lanean batzorde hauetan. Antolatze lanetan zer nolako mobilizazioa eskatzen duen ideia bat hartzeko modukoa izan daiteke ikustea Kultur Antolaketetako Batzordean 22 pertsona ari direla lanean zazpi azpibatordetan. «Otsailan hasi ginen biltzen, astero astero aritu gara biltzen, eta 22 lagun horiek era batean edo bestean herriaren ordezkari izanik, efektiboena ikusi genuen programa bat prestatzea» esan digu batzorde honetako arduradunak.

Denetara 31 ekintza prestatu dituzte irailaren 13tik aurrera martxan jarri direlarik. Baina Urriaren 5ean, «Kilometroak 86» ospatzeko egunean, 1.200 lagunetik gora ari tuko da antolaketa lanetan murgilduta. Eibartik 250 lagun, Elgoibartik 200, Debatik 300, Mutrikutik 120, Zarautztik 120, Mendarotik 60... denetara 1.200 lagun osatuko dituztelarik egunerako.

6 kilometrotako zirkuitoa

Zirkuitoari dagokion heinean esan beharra dago ez dela inolako arazorik izango aparkaleku aldetik. Itziargo poligonoak milioi bat metro karratu izanik nahiko toki izango da hara joango direnak sartzeko.

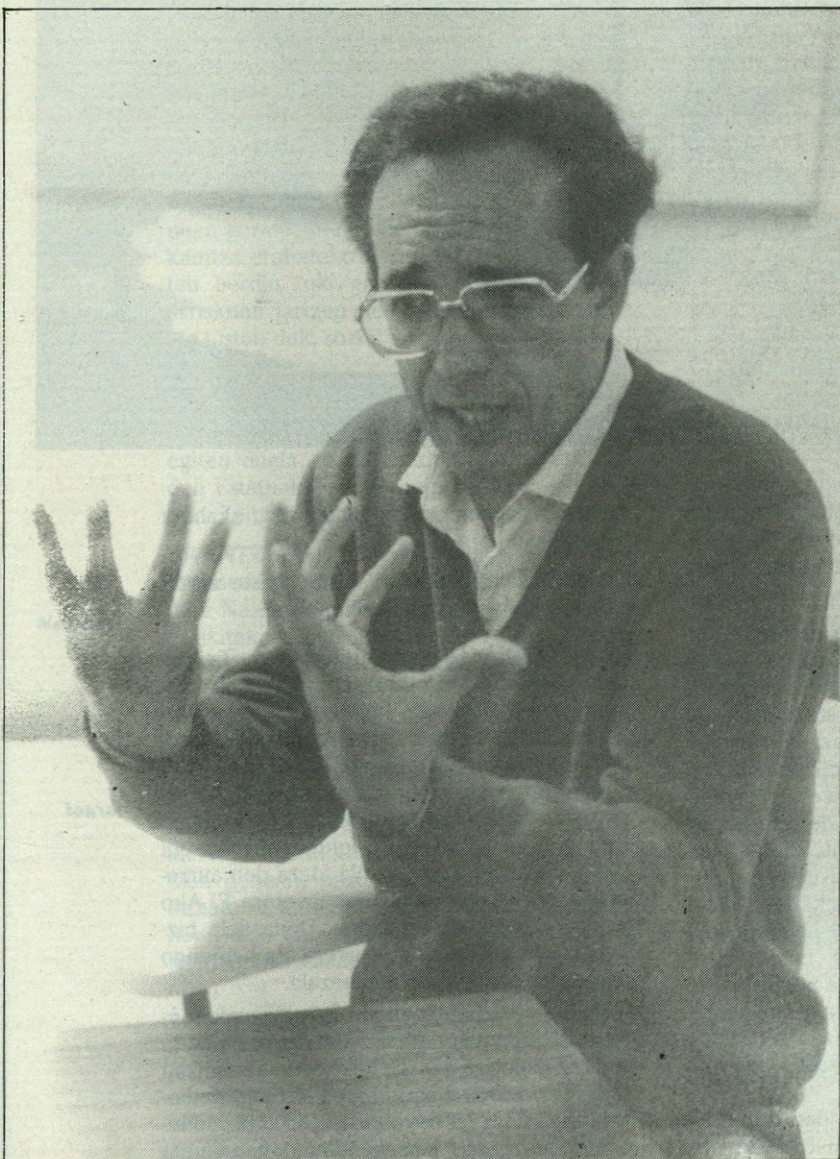
Ibilbideak berak 6 kilometrotako izango ditu horietarik bat asfaltatua izango delarik eta gainontzeko bostak «todo uno»z prestatu dituztelarik. Zirkuito laua da eta gehiengo desnibela 100 metroakoa baino ez da, bukaera aldapa behera izango delarik.

Hasiera, 0 Kma, Lastur-go kaminu zaharrean izango da, Itziargo irteera bertan dagoen gurutzebidean. Puntu berean, hornidura, ikuskizun eta zerbitzu guneak prestatu dira. Itziarren bertan, eta egun guztian barrena, Artisau eta Lan Desberdinen erakusketa bat eskainiko da; Zabalsoro pilotalekuan berriz 800 lagunentzako bazkariak prestatuko dira. Horrezaz gain, Normako Karpan, beste 1.200 bazkari prestatuko dira.

Zirkuitoan barrena izango diren ekitaldiei buruzko xehetasunak egitarauan aurki ditzakezue. Hemen gauza bat baino ez duzu gogoratuko dagoeneko, zerbitzu guztiak izan direla alde aurretik pentsatu eta prestatuak: ume jolasak, taberna, ikuskizunak, salmentak, bazkariak, oinarritzko laguntzak, ospitalea, su-hiltzaileak, informazioa, komunak...

Dena egongo da prest urriaren 5ean goizeko 9tan zirkuitoa ofizialki irekitzeko.

Jokin Apalategi: «Tentsio handiagotara goaz»

«Deskolonizazioko Mugimendu Nazionalak eta Euskal Herria» izeneko hitzaldia eskaini zuen lehengo astean Donostian GITE-IPESek antolatutako ikastaroan. Jokin Apalategi historialariak oso hurbiletik jarraitu izan du beti Euskadiko Nazio Askapen Mugimendua. Horren aztertzaile bezala aurkeztu digu bere burua eta Nazioaz eta Nazio Askapen Mugimendu ezberdinetaz aritu gara solasean, beti ere Euskal Herria jartzen genuelarik gure galderen oinarrian. Bere irudiko tentsio handiak biziko ditugu hurrengo lau urte hauetan Euskal Herriaren historiarako erabakitzaileak izango direlarik.

“Alderdi Jeltzaleak beti jakin izan du Estatuarekin konpromezuan mugitzen.

GALDERA: Nazio Askapen Mugimendu ezberdinak aipatu dituzu hitzaldian. Ze eredu jarraitu dira hemen; eta zeintzuk dira, zure ustez, gaur egun jarraitzen diren ereduak?

ERANTZUNA: Euskadi Ta Askatasunaren bilakaeran aldatzen joan duk eredu hori, ez da behin bateko bakarra izan. Aldi batzuetan ereduak egon duk, hastapen hastapenean, oso hurbil Argeliatik, gero desplazatu izan duk Txina aldera ere, frenteen eraketa egin zenean... Nazioarte mailan garatze bat, errealtate bat ageriago agertu izan denean haruntza mugitu izan dizkiagu begiak. Eredu bezala garrantzia handia izan zian Kubak ere. Nik uste askatasunaren bila gabiltzan guztiok izan dugula beti prozesu guzti hauek ezagutzeko irrika.

Irlanda bera ere beti izan da begiratua hemendik. ANVren hasieratik, Jagi-Jagi-koak... eta batez ere Iker Gallastegi izan zen ekarri zuena handik egoera haren ereduak, borroka armatuaren behar hori...

Denborarekin desplazatzen joan izan dituk poloak. Nik horregatik esaten diat argi eta

garbi ez dagoela eredu bakar bat, akabatu bat eta egin bat.

GALDERA: Hizkuntzari lotuta, beste eredu batzuk ere hartu izan dira kontutan...

ERANTZUNA: Hizkuntzaren aldetik, Txillardegi, «Branka» eta horretan aritu direnek kontutan izan dituzte Finlandiako kasua, Irlandakoa, Israelgoa... Israel gehiago Alderdi Nazionalistaren barrutik eta ez hainbeste Nazio Askapen Mugimendutik. Isralekin harreman normalak izan ditu Alderdi Jeltzaleak. Beti egon dira hauek oso lotuta Amerika eta CIARI. Bazekiagu Israel nola atera den aurrera eta nork lagunduta. Kibbutz-etara ELAko jende asko joan izandu duk. Dena dela hizkuntza atera egin zuten aurrera eta hemengo askok hartu izan du eredu bezala.

Nahiz joera batekoak nahiz bestekoak kontutan hartuak izan dituk zerbait dakartela diruditen esperientzia guztiak. Oso zabala izan duk hori. ETAren izpirituaren aztertzaile bezala esan dezaket oso izpiritu librea izan dela alde horretatik. Libroki ibili duk handik eta

Argelia

Irlanda

Israel

“Jeltzaleen zati biek pentsaera berbera dute.

hemendik interesekoa jasotzen. Yugoeslabian, Italian izandako esperientziak... oso irekia izan duk alde horretatik. Ez duk egon halako zuzendaritza estu bat esaten zuen honek honekin koadratu behar dik eta horrek horrekin. Ez duk egon.

GALDERA: Zer esan nahi dik horrek? Prozesoa, nahiz eta urte batzutan aurrera joana egon, berria dela oraindik?

ERANTZUNA: Nik uste bi gauza daudela. Alde batetik esan nahi dik ez dagoela oraindik gauza finko bat egina, hau horrela da eta aurrera! esateko modukoa. Nere irudiko ziurtasun falta bat. Baina ziurtasun hori etortzen joan denean ere nik uste diat izpiritu libre hori ere nahikoa gelditu izan dela. Egia duk geroztik zorrotzagoak direla aukerak, eta fijo-xeagoak ere bai.

Dena dela, hor ez duk hainbeste iraultza eredua, gehiago duk eskaintza hori. Hor jartzen den eta hor dagoen kontradizio hori, paregabe hori, azkeneraino hori duk azken finen goraipatzen dena eta bizitzen dena. Eskaintza erabateko hori. Eta hori ez duk ematen berdin toki guztietan. «Bizia ala hila», arriskuan jartzen dena aukeratu behar duk, eta bistan duk, sozial giro konkretu batean.

GALDERA: Aipatu duk Estatu batek Nazioa egiten duela, baina Estaturik gabe, eta dauden Estatuak baino lehen, Nazioak ere badi-rela. Zeintzuk dira Nazioaren ezaugarriak?

ERANTZUNA: Bi teoria nagusi egon dira. Rousseau, Locke eta Hobbes-ek konfiguratu dute Nazioaren kontzeptzio bat borondatean eraikitakoa, kontsentsuan, eta hori da hain zuzen Estatu-Nazioa. Azpitik egon daitezkeen egitura guztien gainetik egiten da Estatu-Nazioa. Hori da burgesiaren, Estatu-Nazioa.

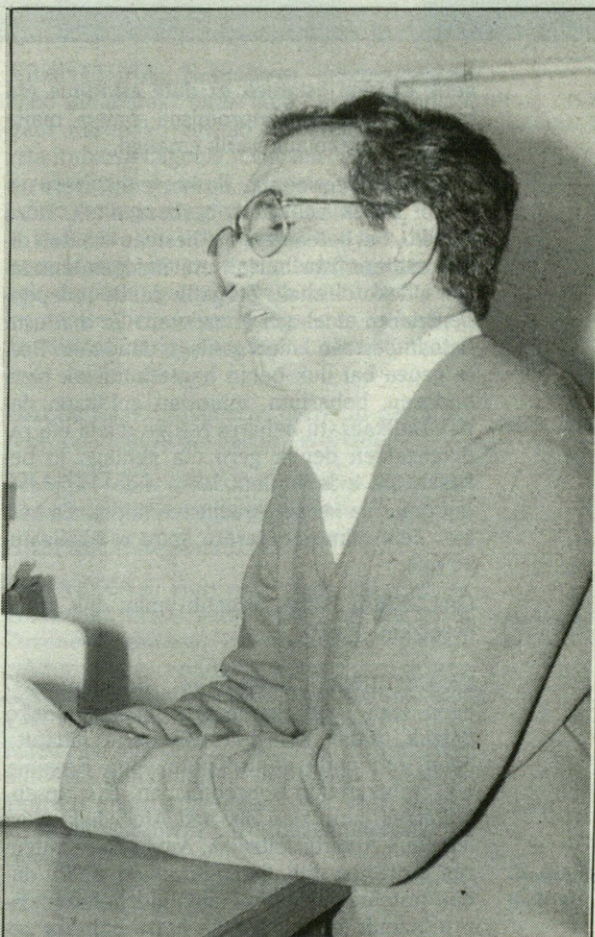
Kontzeptzio horren aurrean alemanek landu zutena dago. Bai, hori badagoela, baina horrezaz kanpo Etnien-Nazioa ere badagoela. Adibide bat, komunitate bat etniko bilakatzenean, hizkuntza, lurraldea, ohiturak finkaturik dituen komunitate bat dagoenean hor Nazio bat dagoela esan dute alemanek. Kontzeptzio esentzialista deitu izan zaio honi.

Etnia bat egon daiteke, etniaren elementu guztiak egon daitezke, baina ez baldin badago Nazio bizitza ihardunean, hau da, Nazio afirmazioa aktoan, ez dago Naziorik. Azkenean, akto horrek egon behar du. Hirugarren Munduko teorikoek landu dute hau. Nazioa,

eginaz frogatzen da. Identitatea aktoan. Ibiltzen ez den Nazioa hilda dago.

GALDERA: Kontua da identitate hori ez dela berdina ekintza ezberdinak aurrera eramanez. “Nazionalismoa”k eraman duen ekintza instituzionalak edota ENAMren ekintzak ez doaz toki berera. Nazionalismoaren familian, lehen aipatu duk nola Sabino Aranak uko egin zion bere azkenean Independentziari eta paktoen bidea ezarri zion bere alderdiari. Nola uler daiteke ikuspegi honetatik familia horretan eman den zatiketa?

ERANTZUNA: Uste diat Alderdi Jeltzalea, Sabinotik hona, Estatuarekin konpromisuan eta konpromisu bideetan neurtu izan den alderdia izan dela. Beti izan duk. Gerra zegok tartean. Baina gerra ez ziaten beraiek bilatu. Sartu beharrean aurkitu ziren eta sartu bezala atera ere. Beraiek ez ditek gerrarik probokatu sekula. Alderdi Jeltzalearen historia duk konpromisuen historia. Eta jakina, gure gai-

Estatua

Jeltzaleak

Nazioa

“*Frantzian deseginik dago ezkerreko mugimendu guztia.*”

netik dauden estatuek ez dute estatutua eta bilinguismoaren konpromisua baino maila handiagotarako aukerarik emango.

Zatiketak zer zentzu du horretan? Nere ustez bi zatiek pentsaera berbera ditek. Nere irudiko, bai batean eta bai bestean ematen dituk autonomista hutsak eta independentziaren aldeko direnak. Zergatik daude independentziaren aldekoak bi zatietan? Ez diat uste batean bestean baino gehiago daudenik. Beste gauza bat duk behin hauteskundeak pasa ondoren, behartuta, minorian gelditzen denak radikalizatu beharra izango duela eta radikalizatzen denak gero eta gehiago jo beharko dik independentziaren alde. Hipotesis bat duk. Eta berdin Arzalluzen taldea ala bestea. Zein minorian geratu, hura radikalizatuko duk.

GALDERA: Baina zergatik eman duk orain bereizketa hau?

ERANTZUNA: Alderdiaren barruan beti egon izan dituk independentziaren aldeko batzuk, nahiz eta beti oso ondo gidatuta egon, oso ondo kontrolatuta egon Espainia eta Frantziarekin konpromisuan. Hor desenbolbitzen jakin izan dik beti Alderdiak. Hori izan duk Alderdi Jeltzalea. Agian klase batzuren espresioa duk. Sabinok, lehen aipatu dudan testoa, garbi ikusi zuen independentziaren bidetik arrisku handia hartu beharra ze-

goela, bizia galdu beharra zegoela behin baino gehiagotan. Arrisku hori ikusitakoan esan zuen bizitza handiagoa dela independentzia baino, gaur egun ere Alderdi Jeltzalean askok eta askok esaten duten bezala: «lehenik bizitza, guk bizitzaren barruan jokatu nahi dugu». Nire interpretazioa da Alderdi Jeltzalearen zatiketarik ateratako ez alderdi batean ez bestean dagoela independentziarako biderik. Eta bihar ere minorian gelditzen denak hartzen badu bide hori, hori esplikatzen dela inguruan Nazio Askatasun Mugimendu indartsu bat dagoelako.

Baina zergatik berezi dira? «Pertsonala duk...» eta beste arrazoinak entzun izan dituk. Nire ustez, honelako zatiketetan, alderdia indartsua izan arren une zehatz batetan proiektuetan moztua sentitzen hasten denean, bere proiektzioan moztua hausturak zetozek. Alderdi Jeltzalean ere hori gertatu duk. Momentu batean topea egin dik. Autonomia ikusi dik mugatua dela, ez dagoela aurrerabiderik hortik... Nire iduriko zatiketa pertsonalak giro horrek probokatzen dizkik. Krisi horretan bazegok arazo pertsonalik, baina oinarrian desilusio handi bat egon duk.

GALDERA: Ipar Euskal Herrian bizi haizelarik, nola ikusten duk Frantziaren, eta Europaren eskuineratzea?

ERANTZUNA: Hain zuzen Estatu-Nazio burges horiek, XIX. mendetik aurrera sortu zu-

zatiketa

Independentzia

“Europar onarturik dago Euskadi errekonozitu beharra dagoela.

ten kolonialismoaren bidea, eta bide hori erortzen erortzen joan duk. 70etik aurrera erabat erori duk kolonialismo horren bidea eta hain zuzen gaur bizi gaituk inperialismoaren krisi sakon batean. Gaur ikusten ditek lehengo kolonia-mundu-estentsio hori gero eta zailago zaiela bai eta merkatua egiteko ere. Hau da, neokolonialismoa bera estutzen edo bukatzen ari dela, nekezten. Itotze horrek erreperkusioak zeuzkak inperialismoaren buru egiten duten herrietan: Estatu Batuetan, Frantzian, Alemanian, Ingalaterran, Japonian... Kanpokoa estutzean barruan bilatu behar dute lehengo bere neurria gordetzen. Reaganismoa izan duk Amerikak bere maskara kendu eta europarreie esatea garbiki bere legea ezarriko duela. Estatu Batuak Europa estutu du lehen fase batetan bere barruko ekonomia konpontzeko. Eta Reagan-en mensajea hain duk sartua ze Europar ere kapitalismoa Reaganizatzen ari dela. Frantzian eta Frantzian bezala Merkatu Komuneko herri guztietan. Faszistizazio hori Reaganen eredu hori jarraitzea duk.

Frantzia

GALDERA: Horren aurrean ikusten al duk mugimendurik Frantzian?

ERANTZUNA: Horren aurrean Frantzian ez duk ezer ikusten. Ezker mugimendu guztia desegina zego. Eta okerrago dena, intelektualetan ere ez duk ezker-proiektiorik bizi. Frantzia orain, umezurtz eta mutu zego. Baina topea jo behar dik eta itzuli bat egon beharko dik, aurrean lehengo mailak lortzeko eta gero aurrerago joateko. Egoera zaila ikusten diat.

GALDERA: Noraino da eredu Euskal Herria gainontzeko askatasun mugimenduentzako?

ERANTZUNA: Gure kasoa piska bat berezia duk. Euskal Herrian, Europaren pare, ematen dituk langabezia eta ekonomiaren estutze honen ondorioak. Baina Euskal Herriak frustrazio bat bezala bizi du bere gizarte aukerak mugaturik edukitzea. Deitu nazio-kontzientzia edo nahi bezala. Hemen sortu den desesperatu jokabide hori, alegia, bukaeraraino, «bizitza ala heriotza» ez da Europar estutze ekonomikotik sor zitekeen horren tankera-koa; beste desesperazio mota bat da. Asko ibili nauk Europar zehar eta benetan esango diat, oso nazio gutxi zeudek estadurik gabe bizirik. Talde asko zeudek nazionalismoaren ideien inguruan bildu nahi direnak eta, baina beren nazioak hilik zeudek, ez dituk berriz berpiztuko. Gutxi bakar batzuk irauten diagu bizirik eta zerbaitez iristeko posibilitateekin.

nazio-kontzientzia

GALDERA: Nazionalismoa ideologia zaharkitu bat bezala aurkeztu da hainbat zirkulotan...

ERANTZUNA: Badakit kolektibo batek bere proiektzioa egin dezakela ideologia erreferentzia ezberdinetatik. Euskal Herrian nazioaren planotik egiten ari da azken ehun urte hauetan. Horren aurretik foralismotik egiten zen eta bihar beste plano batetik ere egin ahal izango da. Baina gaur gaurkoz ez dago sustitutorik nere irudiko.

nazionalismoa

GALDERA: Nola ikusten duzu gaur egungo momentua?

ERANTZUNA: Nere irudiko, gauden momentuan oso gora joanda gaudek. Gure historian ez gaituk sekula hain hurbil egon gure aukerak, eta gure aukerako lanabesak gure esku edukitzeko hain hurbil. Nere irudiko, jendeak uste baino askoz ere hurbilago zego hori. Hori oso laister eman daiteke. Oso momentu kritiko batetan gaude eta oso une optimista duk niretzat.

une kritikoa

GALDERA: Zeintzuk dira lanabes horiek?

ERANTZUNA: Euskadiren independentziarako lanabesak. Inoiz baino sartuago zego gaur Europako zirkulo batzutan Euskal Herria irabazia dagoela. Onartua zego Euskadi errekonozitu beharra dagoela. Jendeak uste baino gehiago. Ez gara konturatzen.

Datozen lau urte hauek tentsioz betetakoak izango dituk. Tentsio handiagotara goazek. Irauteko gauza bagara fruitu hori eroriko da. Zenbat eta aurrerago joan orduan eta handiagoa izango da tentsioa. Dena tanbaleatuko duk hemen...

tentsioa

GALDERA: Tanbaleatze horretan gerta daiteke alde batera ala bestera erortzea...

ERANTZUNA: Hori da. Arriskua dago guk ez erresistitzeko tanbaleo horretan...

GALDERA: Negoziazioa...

ERANTZUNA: Hori esan nahi diat. Hor negoziatioak etorri behar dik. Argi eta garbi. Zuzenean gainera. Eta negoziatio batetan KAS puntuak onartzea izugarritzko urratsa duk independentziarako. Alde batetik daukak, historikoki berezirik egondako lurralde batzuk batuko direla, Nafarroa, eta bigarren, autodeterminazioaren printzipioa konstituzionalki onartua geldituko dela. Hori sekulako arma duk lortuz gero. Bazekitek ondo bereaie ere.

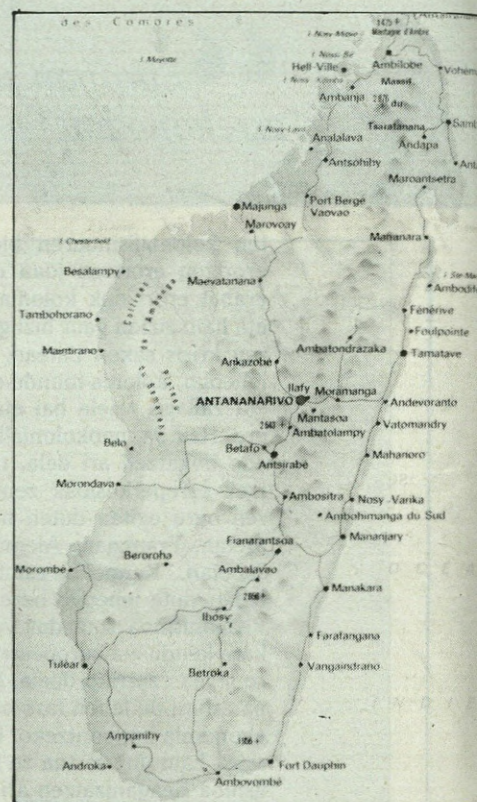
negozioak

A. LANZ

Lurralde liluragarria,
biologiaren aldetik

Madagaskar, zer hintzen eta non hago!

Afrikako Kostaldearen parean, Ozeano Irudikoan, dagoen Madagaskar ugarte bere ikur izan daitekeen aie-aie animaliarekin gonbara daiteke. Euri-ohian tropikaleko zuhaitz-adarretan dabilen aie-aie tximino-itxurako ugaztun hau, betirako galdutzat eman zen 1933-a eta 1956-aren artean. Gaur, akaso dozena bat lagun bizi dira Madagaskar-eko Nosy Mangabe uhartetxoan. Frantziaren tamaina duen ugarte honen naturak aie-aie-ren bide negargarria eraman dezake denbora gutxi barru.

Madagaskar, ekialde Afrikako Kostal-
detik 400 Km-tara dago eta tamainaren
arabera munduko laugarren ugarte
da. Hango lurra kolore gorritzakoa da,
adreiluaren kolorekoa zehazkiago, eta
horregatik maiz Ugarte Gorria deitu
izan zaio. Halere, biologiaren ikuspegi-
tik lurralde liluragarria da Madagaskar.
Eboluzioaren laborategi naturala da eta
Lurraren fauna eta landaredi preziatue-
na gordetzen du agian. Madagaskarre-
k ingurugiro fisiko oso desberdinak dauz-
ka, mendi-basamortuetatik euri-ohian
tropikaleraino, eta honen ondorioz ber-
tan bizi diren animalia eta landareak
asko eta desberdinak dira. Honetako
espezie anitz Madagaskarren soilik bizi
dira. Honen kausa isolamentua da. Az-
ken 60 milioi urtetan Madagaskar kon-
tinentetik bereiztuta egon da eta berta-
ko fauna eta landarediaren eboluzioak
bide propioak jorratu ditu. Madagaska-
rreko animalia eta landareen 10 espe-
zietatik 9 uharte honetan bakarrik aur-
ki daitezke. Kamaleoi-espezieen bi he-
ren Madagaskarren bakarrik bizi dira.
Madagaskarren 7 baobab-espezie bizi
dira, Afrikan ordea bakarra. Gainera,
Madagaskarren ugaztun plazentalen
eboluzio-lerro zaharrena bizi da, intsek-
tujalea den tenreka.

Ezin ahaztu ditugu noski, lemureak.
Lemureak, primateen (tximino-antze-
koen, gizasemea barnean dagoelarik)
eboluzioan banandutako saioa da. Pri-
mate primitibo hauek Madagaskarren

bakarrrik bizi dira eta txinpanze, gorila eta beste tximinoek Afrikan betetzen duten eremu ekologiko bera betetzen dute. Aie-aiea hauetako bat da.

Basa-bizia arrisku gorrian

Guztiok arrisku pean daude ohiana desagertzen ari den heinean. Nazio Batuen Elikadura eta Nekazaritzarako Erakundearen (FAO) datuen arabera urtero 150.000 hektarea ohian galtzen dira. Egun, Madagaskarreko azaleraren %15-ak soilik daude ohianeztaturik eta dirauen ohiana hautsia eta ugarte modukotan sakabanatuta dago. Madagaskar erdialdeko lautada aspaldititik desohianeztatuta dago, belardi bihurturik, gizasemearen lanaren ondorioz.

Ugarte gorri zaurituta dago, eta heriotz-zauria da agian. Madagaskarreko azaleraren laurden batetik heren batera erretzen da urtero lurri eusten dion landaredia hondatuz. Malgatxeek ohiana erretzen dute arroza ereiteko lurrak sortzeko, animaliak hazteko belardiak izateko eta erregaia izateko. Praktika honen ondorioz mendeetan zehar eratutako zolu emanko-mehea laupabost urteren buruan higadurak honda dezake.

1.500 urtetako historia luzea

Duela 1.500 urte, Madagaskarrera lehenengo gizasemeak iritsi zirenean, ugartearen lau bostenak basoz estalita eta basabiziaz beteta zeuden. Ugartearen megafauna suntsitzen arrakastatsu izan ziren. 11 espezie lemure erraldoi, hipopotamo nanoa, bi espezie dorotoka erraldoi eta hegan egiten ez zuten hiru hegazti espezie garbitu zituzten. Hegaz-

tien artean *Aepyornis*-a, txori elefantea, garbitu zuten. Hegazti honek 3 metroko altuera eta 450 kg-ko pisua izan zezakeen, azkenekoa XVII. mendean hil zen. Hau izan zen Madagaskarren gertatutako lehenengo estintzio-bolada, bigarrena egun jazoten ari da.

Pobrezia nagusi

Madagaskarren dirauten animaliak belardietan dauden ohian-orbanetan bizi dira. Eta sakabanakuntza honen ondorioz malgatxe askok ez dute inoiz lemurerik ikusi. Ez dira bere herriaren aberastasun naturalez jabetzen.

Hezkuntzak ezjakintasun hori gaindi zezakeen baina hezkuntza luxua da jaterik ia ez dutenentzat. Madagaskarreko *per capita* errente \$290 da, hau da,

munduko herri pobreenetakoa da. Joan den urtean nazio-errenta %24-ean behera joan zen. Mendebaldeko edozein herritan %1-2 beherapena errezesiotzat joa izango litzateke. Adibide moduan, Madagaskarreko Ura eta Ohianetarako Ordezkaritzak, zeinak baso eta ohianen zaintza bait du helburu nagusizat, langileak ordaindu ondoren \$900 urtero soilik gelditzen zaizkiona, esan daiteke. Bederatzirehun dolar galdutako mundu bat salbatzeko!

Madagaskarren egoera ekonomikoa tipikoa da hirugarren mundukoen artean. Madagaskarren esportazio nagusia, bainila, iltzekanela, kafea, pita, tabakoa, pipermina, kotoia, azukrea eta askok bezala, uza bakar batean dependatzen esportazioak egiteko. Halere, abantaila hau ahauntzaren gauerdiko eztulean gelditu da; duela hamar urte kafe-uztaren herena behar bazuten malgatxeek petrolio-inportazioak pagatzeko egun kafe-uzta osoa ez da nahiko izaten.

Hala eta guztiz ere, jendearen eta basa-biziaren bideak guztiz lotuta daude Madagaskarren. Baserritar txikiek ohiana garbituz jarraituko dute superbizipea ziurtatzeko. Baina nekazaritza malgatxeak ohianaren osasunaz hertsiki dependatzen du. Desohianeztapenek higadurara daramate. Orduan, ohian naturalei eustea ez da luxua edo bistarako edergarria zolua elikagaietan aberats mantentzeko bide bakarra baizik.

Gizasemeak ezin du naturarik gabe iraun. Malgatxeek bere pobrezia kausaz naturaren salabatzearen kostuei eutsi ezin badiote, kanpotarrei egin behar izango dute. Bada agian garaia, naturaren iraupenerako nazioarteko esfortzu serio eta sakon batena.

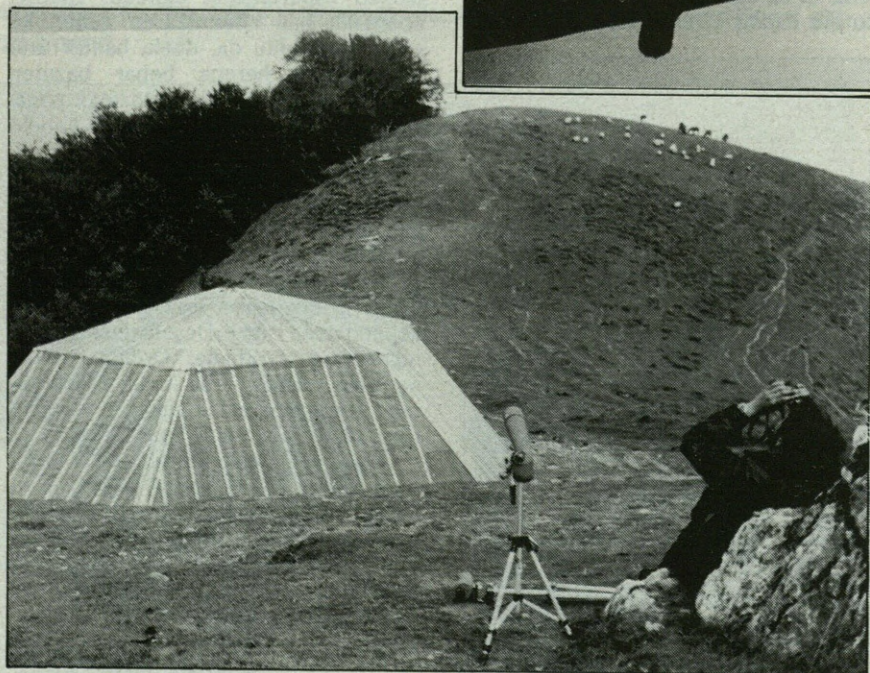
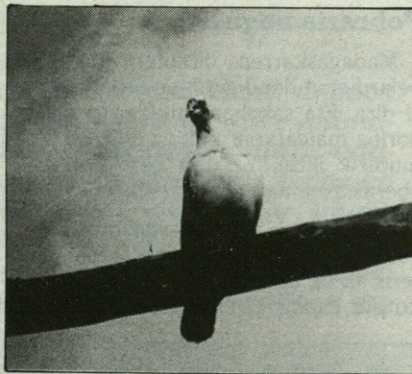

Elhuyar-eko
M.J. BARANDIARAN
Iñaki IRAZABALBEITIA

Txernobil-go usoak iritsi dira gure bortuetara

Afrikatik habiak egitera Europa zentralera datozen usoek milioika urtez Pirinioak Euskal Herri eta Biarnoko bortuetatik zeharkatu dituzte. Milioika uso horiek urritu direlako protestaka ari diren ekologistek badute aurtengoan beren aldeko arrazoin garrantzitsu bat: erradiaktibitatez kutsatuak datoz usoak.

Erradiaktibitate kutsaduraren neurri bat Suedian erabakitzen eman zen neurri honek erakusten du: orein eta orkatz talde asko hil behar zirela erabaki zen, gero hori —arrazoin ekonomikoengatik batik bat— bete ez bada ere. Agintariek diotenez, erradiaktibitate dosis ahulak jasan dituzte uso horiek, baina kontraste egiten du horrek beste abereez esan denarekin, eta batik bat

Zuberoko Organbidexkatik sartzen asmatzen duten usoak salbo dira, erradiaktibitateak akabatzen ez baditu.

barazki eta fruituekin gertatu denarekin: hilabeteak pasa ditu Europako populazioak barazkirik jan gabe.

Euskal Herrira Estatu Frantsesean barna heltzen dira usoak. Hango ingurugiroko ministrariak publikoki adierazten zuen migrazioko antzaren ikerketa egingo zutela, beren erradiaktibitate kutsadura ezagutzeko; ondorioz ez da ezagutarazi. Aldiz, esnearen datuak ditugu: litroko 1 bakeret-etako erradiaktibitatea bazen normala, Txernobilekoaren ondoren 8taraino igotzen.

Organbidexkan pasara libre dute usoak

Ondorio ekonomikoen beldurak eragotzen du usoen erradiaktibitateari buruzko azterketa. Pirinioetako udal eta ostatu askok dirutza epelak irabazten dituzte ehiztarietatik: hasi postuen enkanta edo subastetatik, eta otordu-logela eta abarretatik paseaz. Horregatik, ehiza debekatuko denaren beldurrez, agintariek diote ez dagoela arriskurik usoetan, baina ezin daitekeela frogatu.

Europa osoan famatuak dira Biarnoko eta Zuberoko usatokiak, eta horietako parada lekuak garesti kotizatzen dira. Azkenean Toulouse eta Bordeleko ehiztarietazako usatokiak oparoenak, eta eskaldunek azken hondarrekin konformatu behar.

Duela urte gutxi, eta Zuberoko Dubosc eta beste notabeen oztopen gainera ekologistek usatoki bat lortu zuten berentzako. Organbidexka «col libre» edo gailur aske bihurtu zuten, handik pasatzen ziren usoek behintzat tirorik sofritu ez zezaten, eta bide batez usoei buruzko azterketak egiteko. Aurtengoan berriro polemikaren erdian daude: usoak erradiaktibitatez gaisatuak daudela adierazi dute, eta bestalde Pirinio guztian zehar libreki ibiltzeko eskubidea defenditzen dute, ehiztarien haserrerako.

Barazkiak galerazi diren Europatik datoz usoak

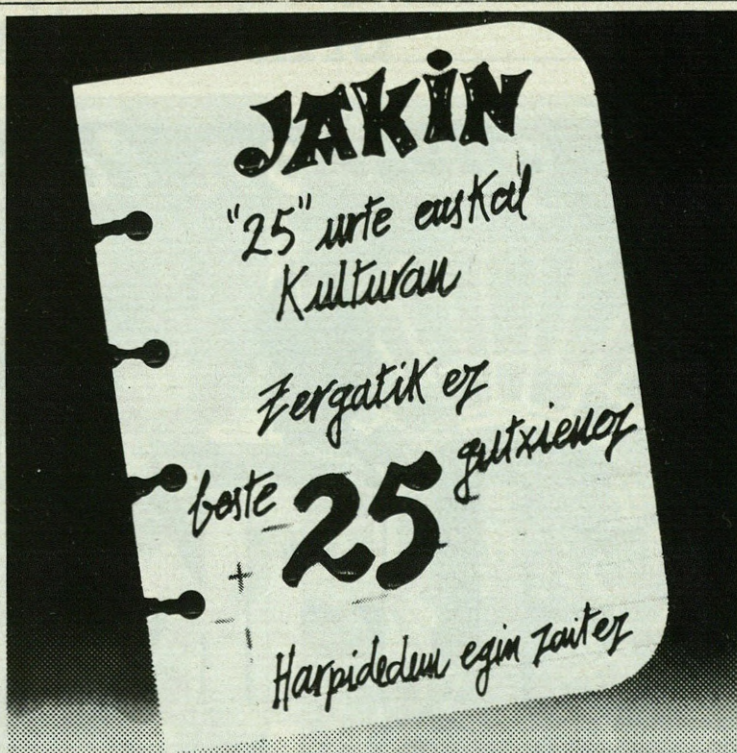
Apiril honen 26an Txernobilgo zentrala lehertu zenean, handik ihes egin-dako erradiaktibitateak gehien hunkitu zituen estatuak Alemania biak, Polonia, Suomi-Finlandia eta Suedia izan ziren. Gure bortuetatik udazkenean pasatzen diren usoak hain zuzen eskualde horietan egonak dira beren habiak egiten. Apiril hondar horretan han ziren guztiak, eta aurten jaiotako asko arraultze kutsatuetatik sortuak dira.

Uso ehiza galeraztea eskatzen dute, hain zuzen, ekologistek. Duela hogeita-mar urte 40 milioi uso pasatzen omen ziren Pirinioetatik. Organbidexkako azterketetatik eta beste batzuetatik kalkulatu ahal izan da gaur egun ez dela 3-5 milioi baino gehiago pasatzen.

Organbidexkan beren denda ipintzen duten ekologistek mehatxuak ere jasan izan dituzte. Ehiztariak esan izan diete askotan beren eskopetei tiro okerrak ateratzen zaizkiela, eta kasu emateko. Hala ere berean segitzen dute, eta aurten bi helburu lortu nahi dituzte. Bate-tik, Euskal Herriko eta Biarnoko eskole-tako haurrek Organbidexka ezagutu dezatela. Eta bestetik, jendea ibili dadila Pirinioetatik.

Egun gorria dute usoek eta euskaldun mendizaleek Pirinioetan. Lehen ehiztariak aski arrisku ez baziren, orain paraxutistak, terrorista libanotarren bila.

AGINA

Aldizkari honi lagunduz, harpidedun eginez, zeure kulturari laguntzen diozu: euskal kulturari.

Bere historia osoan JAKIN beti ahalegindu da, eta gaur are gehiago ahalegintzen da, tresna bizia izaten euskal kulturari bultz egiteko eta azterketak bizkortzeko. Arintasuna eta sendotasuna bilatuz, egune-kotasuna eta seriotasuna elkartuz, edozein arazotan sakontasuna lortu nahi du JAKINek.

Hori dena aski arrazoi da, gure ustez, zure laguntza itxaroteko, eta harpidetza txartela bete dezazula eskatzeko.

Gure hitza ematen dizugu: harpidedunen ugari-tzeak ekar lezan irabazi oro aldizkaria hobetzeko izango da oso-osorik.

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena _____ Herria _____

Kalea _____ Tel. _____

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudun eran egingo dut urteko ordainketa (1 200 pta.)

☐ txeki bidez ☐ renboltoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros _____

Banku edo Aurrezki Kutxa _____

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia _____

Sucursal / Sukurtsala _____

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea _____

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINek nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak Agur.

Sírvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea _____

Domicilio / Helpidea _____

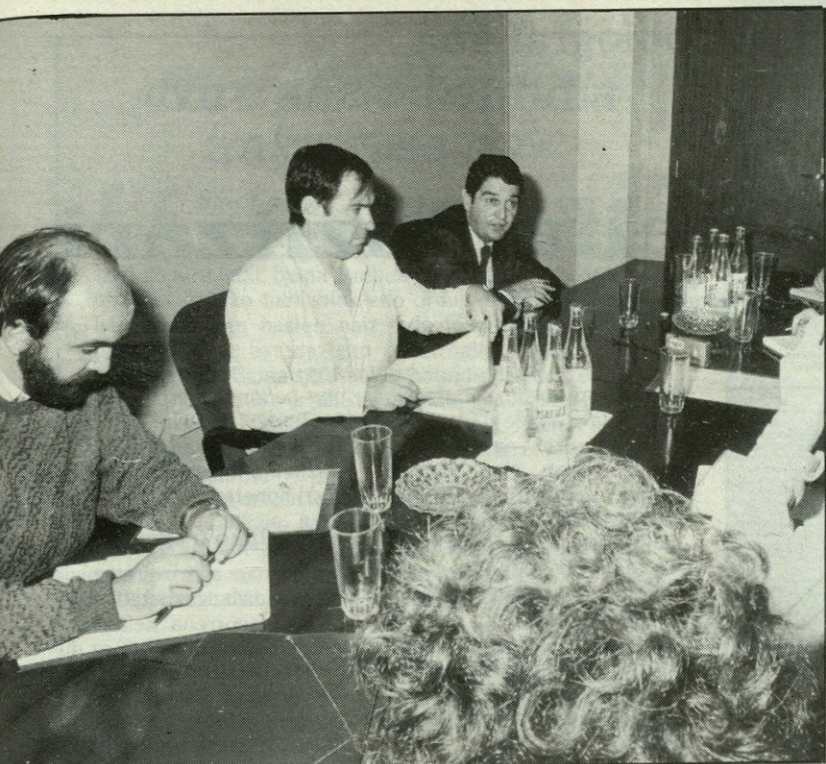
Euskararen Alternatiba Herritarra

Euskalduntze alfabetatzean lan handiena
eta HABetik subentzio kaxkarrena

AEKanoeta — AEKanoeta — Uda eta negu	— ikastaroak —	A.E.K. EUSKARA ZERBITZUAK	— AEKantuz	— Irakasleen erreziklajea — AEKbidaiak —
	<u>Euskara negu-ikastaroak</u> Egunero 2, 3, 5 ordu Maila guztiak			
	EUSKALDUNTZE . HOBEKUNTZA . ALFABETATZEA			
	<u>Material didaktikoa</u>			
	24 ziklo karpetak Funtzioak Hormirudiak Ebaluaketak	Segituan Sakontzen	Alfabetatze 400 ordu EGA Ekintzatik komunikaziora	
Urraspide ...13, Hizkuntz jokoak, Kasetak, ILDOAN erreziklaje gaiak				
Euskara txirringaz — Barnetegiak — Materialeak — KORRIKA 5				

MATRIKULA ZABALIK EUSKALERRI OSOAN

Galdetu zure herriko AEK-n eta eraman zure lagunak

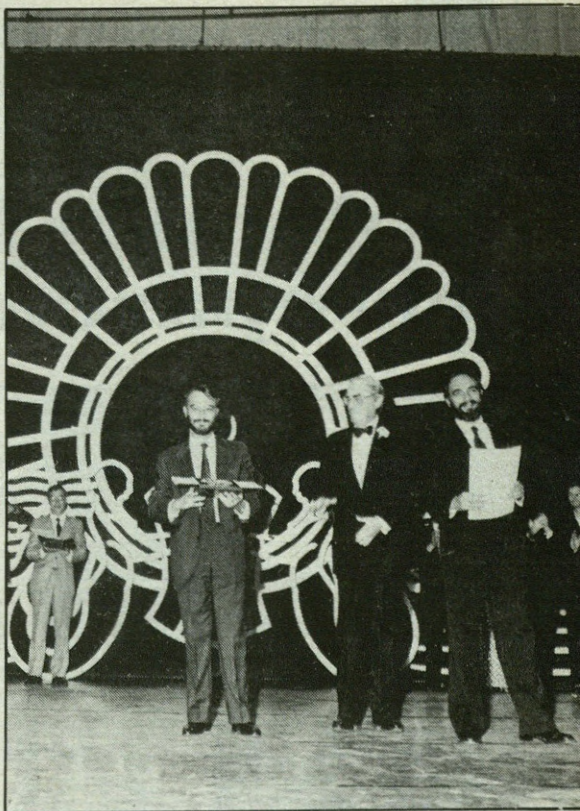
Euskadi Irratia, 24 ordutan.— Joan den astearen amaieran eman zuten ezagutzera Gorordo eta Oterminek *Euskadi Irratiaren* dutozen lan asmoak. Lehena eta honez gero despistaturik harrapatuko ez zintuena, aste honetatik aurrerako Euskadi Irratiaren hogeita lau orduko aireratzeara dugu. Horretarako Euskal Telebistako elkarriketak, programen errepikapenak, euskarazko ikastaroak nola informatiboan gehitzea ezinbestekoa izango omen dute pixkanaka sortuko diren beste programa batzuekin batera. Dirudien ez da egitaraua luzatzeagatik luzatuko, hala ere aurrenengo asteotan zailtasunak nabarmenduko diren arren, gau-ta-egun emititzen iharduteak orain arte ezagutu gabeko esfortzu korapilotsuak eragingo bait ditu. Bigarren asmoa bestalde, FMtik OMra igarotzekoa da, zeinak datorren urterarte itxaron beharko duen oraindik. Berri onak beraz irratitik datozkigunak!

«Lauaxeta» filmerako prest

Bilbon, Gernikan, Anbotoko inguruetan eta Bizkaiko beste zenbait lekutan filmatzen hasiko dira egunotan *Lauaxeta* pelikula, Angel Amigo produkzio lanetan eta J.A. Zorrillaren zuzendaritzapean. Pelikulak Esteban Urkiaga «Lauaxeta» euskal poetaren azkenengo egunak kontatuko ditu: gerra garaian euskal milizietan sartua, Gernikaren bonbaketaren birrinketa egiaztatzeko frantsez kazetari batzu laguntzera joan zen, etsaien eskuetan eroriz; bi hilabete ondoren afusilatu zuten Gasteizen. Dirulaguntzak Madriletik eta Gasteiztik poltsikoratuko omen dituzte: Kultur Ministerriak 70 eta Jaurilaritzak 65 milioi.

Nafarroako Euskararen Legea

Nafarroako Gobernuak ontzat eman du euskararen legearen proiektua eta Parlamentu Foralera igorri dute bideratua izan dadin. Legearen arauera, hiru lurralde linguistikotan sakabanatu dute Nafarroa osoa, 61 udal-leku osatzen dutelarik delako 'zona vascófono'a, 47k 'zona mixto'a eta gainontzeko 147k 'zona no vacófono'a. Banaketa honek leku ofizialetan euskara erabiltzeko parada baldintzatzen du, eta baita halaber euskal irakaskuntza. Kuriosoa benetan legearen onespina euskararen babesteko eta indartzeko helburuaren izenean aurrera eraman izana. Gora bada, erreserbetako mohikanoak!

Agur aurtengoz Donostiako Zinemaldiari.

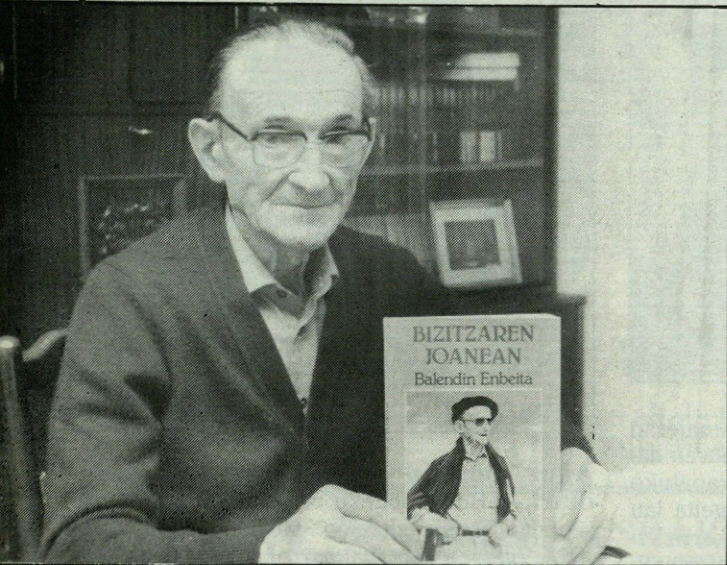
Hollyboodeko izar famatu baten presentziaz eman zitaion amaiera Donostiako XXXIVgarren Zinemaldiari, kalitatez oso distiratsua izan ez baldin bada ere, festibalak iaz bereganatutako mailaren nolabaiteko orekatzea erdietsiz. Neurri handi batean bere milioi bat dolarretik gorako aurrekontuari esker ailegatu da aurtengo normalakuntza apurra, gaur egungo zinemagintzen ikuspegi zabalago bat eskaintzeko aukera posible egin duelako, aurreko hiru urteotan ez bezala. Ostera, Madriletik ailegaturako dirulaguntzaren pisua nabarmen samar antzeman dute zenbait kritikagileek sariak banatzeko ordua heltzean, Urrezko Kontxa «La mitad del cielo» espainiarrarentzat izan bait da, halako merezimendura jasotzeko adinako beste pelikularik bazegoenean. Merkatua merkatu izan, zinemagintzaren krisi garaiotan.

Zinema Eskola Ofiziala

Telebista eta zinemarako prestatuko duen Bideo eta Zinema Eskola ofiziala zabalduko da Andoainen urriaren erdialdean. Profesional berriok, Iñaki Aizpurua zinegilearen zuzendaritzapean, hiru urtetako ikasketak jasoko dituzte, zinema eta bideo teknika kontuez aparte nobela adaptazioen azterketak eginaz, gidoiak egiten ikasiz, narratiba, egiturak eta expresabideak landuz eta zinemaren historiako makina bat filmeen atal garrantzitsuak arakatuz. Hemendik aurrera, bideoaren hedapena dela zio eta telebista pribatuak legezkatzen direlarik, teknikarien eskaerak ongi erantzunak izango direlaren esperantza erakutsi dute berden.

«Bizitzaren joanak» liburu autobiografikoa argitara eman berri du

Balendin Enbeita, bizitzari errepassoa eginez

Balendinek harro erakusten digu bere liburu berriaren ale bat.

«Elkar» argitaletxearen bitartez, Muxikako Areatzan bizi den Balendin Enbeita bertsolari mundial eta maitatuak liburu berri bat kaleratu du.

Bere larogei urte bizkarran daramatzala, Balendinek «Bizitzaren joanak» izeneko liburu eman du argitara. Bertan, batez ere bere bizitzako pasarteak kontatzen ditu, gazi-geza. Tartean ere, bertso eta erretrato ugariak ez dira falta.

Oraingo liburu honen historia kondatzeko Balendin Enbeitak bere aurreko liburuen oroitzapena ekarri digu lehenik, «Nere apurrak», hain zuzen ere Donostian omenaldia egin zitzaionean argitaratu zena. «Orduan Adolfo Areatz eta Aita Zavalak lehenengo liburu argitaratzera bultzatu ninduten. Geroago, Aita Zavalak esan zidan neure bizitzaz zerbait idatzi behar nuela. Eta hasi nintzen, baina gero gelditu! Bost urte da hasi gine-la. Eta geldirik nengoen, ahaztuta lez, baina halako

batean gogoratu nintzen». Ezponda abade idazleak, bost libururen egilea omen denak eman zion liburu idatzeko ideia: denbora guztiz berarekin koaderno eta boligrafoa eramatea. Horrela, edozein tokitara doala, zerbait gogoratu orduko, mementuan idatzi, «bestela gero ahaztu egiten dira!». Horrek urtetan asko lagundu omen zuen Balendin orain argitaratu den liburu osatuz joateko.

Arrakasta luzeko liburu

Laguntzaile taldea izan du Enbeitak bere inguruan liburu hau burutzeko orduan. Makinaz pasatzeko, ortografia eta gainerako akatsak zuzentzeko, argitalpen frogak eta detailez arduratzeko... denen artean bost izan dira. «Arrakasta haundia izan du hemen, aurkezpenaren egunean, Areatzako elizan bertan 130en bat saldu bait ziren. 'Elkar'ekin konpromisoa hartu genuen 300 geuk saltzeko eta ia ia salduta ditugu». Oso pozik ageri da Balendin liburu berriarekin, gero bera ere zati batzu irakurtzen hasia bait da. «Pentsa, dela bost urtetako kontuak ia ahaztuta nituen, eta puska batzu oso jakingarriak gertatzen dira, batez be gartzelako kontuak, eta aitaren garaiak».

Nola ez, Balendin Enbeitaz berba egitea, Enbeitatarren bertsolari-andanaz berba egitea da. «Nire aitona bertsolaria zen, eta haren aita be bertsolaria zen, beraz ehunda urtetatik honantz dator bertsozaletasuna gure familian. Aita bertsolari oso ona zen, tenor itzela eta osaba be ona zen bertsotan, baina ez zeukan ahots oso onik. Lehen ez zegoen altabozik eta ahots oso

ona behar izaten zen». Gauza horiei buruzko argibide eta jazoera ugari ageri dira «Bizitzaren joanak» liburu berri honetan.

Gartzelako tragu txarra

Liburuan ageri diren bizitza-pasadizo guztietatik berretzat gogorrena zein izan zen galdegin diogu eta ez du batera dudarik agertu: «gera gogorra izan zen baina gartzela gogorragoa». Balendinek gerra txofer lez pasa zuen eta Santoñan jauzi zen. Handik Duesora eroan zuten, inoiz bizitu duen bizimodurik gogorrena bertan ezagutu zuenarik: egunero afusilaketak, gosea, hotza, tratu txarrak nonahi... «Gauero hamarretan goardiak etorri hiru edo lau izen esan, haiekin aldegin eta ez bueltatu... hori egunero».

Urtebete Duesoko gartzelan pasa zuen eta beste hiru urte Puerto de Santa María. «Puertoko gartzela oso lasaia zen, 6.500 presotatik euskaldunak hiru mila ginen eta gartzelako mando guztiak ere (ekonomatoa, pекu-lia, ofizina) euskaldunak ziren. Bertakoek ere konfiantza haundia zuten euskaldunengan. Hori bai, gaisotasunekin eta, egunero lau bost bat hiltzen ziren bertan, baina kasik guztiak andaluzak eta horrela, janari txarregatik edo». Euskaldunek berek eraiki omen zituzten bakar-gelak, dutxak, pisinak... Euskaraz ere ikasten zen. «Galerazita zegoen euskaraz egitea be, baina geupatioan jezartzen ginen eta koadernoaren azalean 'alemán' ipintzen genuen. Tranpa horrekin, hiru urtetan askok ikasi zuten euskaraz. Goardia Zibil andaluz batek ere euskara ikasi zuen gurekin Puerton».

«Nire afizio haundia irakurtzea da»

“Nire bizitzan, lantzean behin lan apur bat egiten dut goizean, baina noizean behin, askorik ezin bait dut egin nire edadean. Goizean bederatzia inguru jeiki, baina bueltan ohera joan orduko izaten dira gaueko hamabiak edo ordubata. Egunean zehar, irakurtzen hasten naiz, edo idazten. Hementxe daukat makina bat idazteko, eskuz baino errezago egiten dela eta. Baina nire afizio haundia irakurtzea da, ARGIA, «Karmel», errebista guztiak, eta gero «Egin», hori izaten da etxeko egunkaria. Bestela, hemen base-rrian bizi gara, eta aldian behin beharrean seme-eei apur bat lagundu.

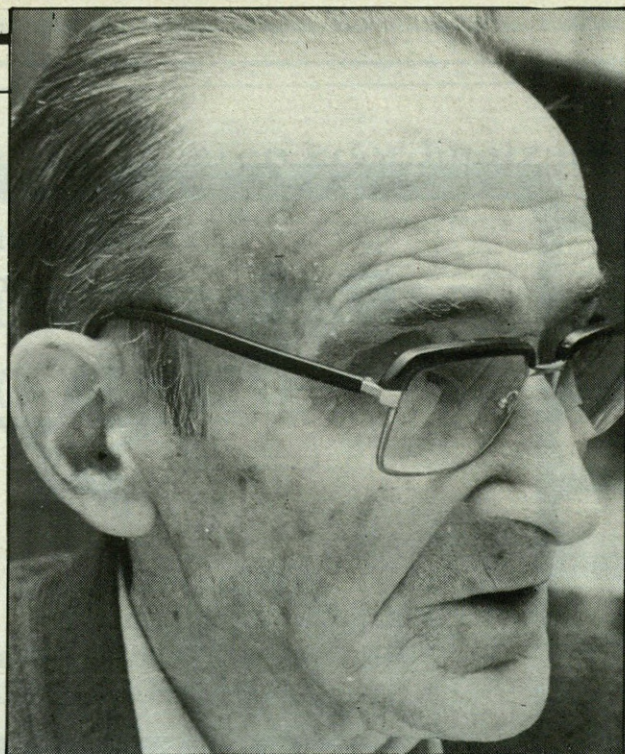
Herriz herri ere, urte asko baditugu, baina bertso batzu abesten ibiltzen gara, eta ahal dugun eran gazteei euskararen zaletasuna piztu. Gura duenak ikasten du euskara. Nik sarritan diodan lez, ogi zuria jateko eus-kara behar balitz, berehalá ikasiko luke jendeak euska-ra!

Osasunaz nahiko ondo nabil orain. Beherakoa eduki nuen orain dela hamar hilabete, zutundu gura eta zutundu ezin, baina gaixotxean begiratu eta ez nuela ezer. Ez zidaten ezer topatu, etxera joateko, eta he-men nabil.

Lo? Lantzean behin amets batzu egiten ditut buelta-ka, amets txarrak. Amets txarra haxe izaten da: ihes egin gura eta ihes egin ezin, eta arerioa zure or-poan... behingoan itzartu egiten naiz. Nire erremedioa ohean auspez ipintzea izaten da, amets txarrak buruz gora eta ahoa zabalik izaten bait dira. Buelta emanda, akabo amets txarrak”.

Balendin Enbeita, 18 urterekin, ziklista profesionalekin ba-tera lehiatuz ibili zen lasterketetan, baina aitari ez zitzaion gustatu eta hurrengo urterako utzi behar izan zuen.

80 urteek ez diote buruan argitasunik kendu Enbeita zaha-rrari.

Gartzelatik bueltan herrira

Gartzelatik urten eta gero, beti beldurrez ibili beharra ezagutu zuen Balendinek. «Etxean berton be birritan ezagutu ditugu errejistroak, seme zaharrena Madrilera gartzelara eroan hamalau hilabeteen, beste semeak eta ni neu Gernikako komisaria-tik pasatu beharra...». Ber-tso-giroa berdin, ezertarako ere libertaterik ez zegoen, 1958.an Bizkaiko Bertsolari Txapelketak hasi ziren arte.

Inguru hartako bertsolari bakarra Balendin bera zen. Aita 1942.an hil zen. Balen-din bera ere hogeitamar ur-tetan bertsorik bota gabe egon zen, eta lehen aldiz Za-rautzen Basarrik bat bota-tzea eskatu zionean, amaitu ezinean gelditu zen. Orduan hasi zen jo eta ke. «Gerora bertsolari eskola sortu ge-nuen hemen. Euskal Herriko lehen bertsolari eskola he-men sortu genuen, 1959.an. Sardi anaiak, Lopategi, Jon Enbeita, Iturri anaiak... txa-pelketak amaitu eta urte bi-tan inguru ibili ginen, ez ze-goien girorik. Guk Lopategi bertsolari urtengo zenik ez genuen inondik be sinesten, ez zeukan belarririk, motela zen, baina begira orain non dagoen. Bertsolaria jaio egi-ten dela konforme, baina egin be egiten da. Eta gure txikia Jon berdin».

Lehengo bertsoak, herrikoia

Balendinen txiki denbora-ko bertso egitea eta orain-goia alderatuz gero, Balendi-nek oraingoa askoz landua-goia ikusten du, alde haundia dagoela, «baina horregatik ez genuke esango lehengo bertsolariak txarrak zirenik, lehen bertsoak onak izan zi-ren baina herrikoia goak. Orain bertsoa konpondu egi-ten dute, lore artean ibiltzen dute, eta buelta eta buelta. Horrek bertsoa asko aberas-tu du, baina herrikoitasune-tik kanpora atera be bai, nik uste dut». Balendinen uste-tan, eskoletan dabiltzan emakume bertsolariak plaza-ra ateratzea onuragarria izango litzateke. «Elemen-tuak izango lirateke emaku-meak plazan!».

Elkarrizketa amaitutzat emanda genuenean, Balendi-nek ea bertso bat gura ge-nuen galdetu zigun, eta guk —nola ez— pozik asko jaso genuen gure magnefotoian:

Egiten danak goiz edo belu berea du ekarriko, ni ere geldi egon banintza hau ez gendun ikusiko, bakoitzak dauka bere historia nahi badu idatziteko, bakoitza bere mailan artistak guztiok garai halako, zerbait eginda utzi dagigun, ondorengoarentzako.

Josu LANDA
Edorta JIMENEZ

f^ot^o

- Argazkigintza teknikoa eta industrial
- Studio-erreportaia

denda

- Argazki-materiale
- Argazkietarako oinarri bereziak
(CIBACHROME, DURATRANS, JIRATUAK)

Puerto, 1 - 20003 DONOSTIA - TEL. (943) 422495

1986ko Ekaina

Latxun

3. zenbakia

3

**Elkarrizketa: Isidro Monzon. Abertzaletasun zaharraren porrotetik
abertzaletasun berrira. ☐ Dossiera: Hego Euskadi, bi
autonomiatan zatitua. ☐ Baskongadetako Komunitate
Autonomoaz. Koldo Gorostiaga. ☐ Nafarroako Komunitate Foralaz.
Kepa Larunbe. ☐ Irakurketa ekonomiko bat. Balere Bakaikoa. ☐ Saiakera:
Lege Antiterrorista eta komunikabideak. Iñigo Iruin. ☐ Elizaren
ofentsibak sortutako zenbait gogoeta. Markox Iraola. ☐ Nazioartekoa:
Kurdistan, Ekialde Erdiaren bizkarrezurrean. Pablo Sastre.**

Nazio proiektu bati buruz.

Joxean Agirre, «Hemen» egunkari-gaiaren koordinatzailea

«Hizkuntza informatibo soila sortzeko dago euskaraz»

Dagoeneko «Hemen» astean behineko egunkariaren lehen zenbakia kalean dago, eta zenbaki horixe eskutan zenbait eritzi jasotzeko garaia heldu da.

Irailaren 25a zen, gaueko hamaikak aldera. Orduantxe zen «Egin»eko errotatiba «Hemen» berria argitaratzearen martxan ipini beharreko ordua. Hala eta guztiz ere, orrialde batzu falta ziren eta apur bat atzeratu behar izan zen. Ostiralaren goizaldeko ordubitan irten zen lehenengo «Hemen», Eusko Jaurlaritzak astean behineko egunkariak kaleratzearen egindako deiari «Egin»ek onartu duen apostua. Horretaz lasai hitzegiteko, Joxean Agirre bertako koordinatzailearekin zita egin genuen.

ARGIA.— Dagoeneko bai zuek eta bai guk badugu «Hemen» eskutan. Zein balorazio egiten duk?

JOXEAN AGIRRE.— Oso distorsionatua ikusten duk orain. Nolabait esateko, buruan daukan pantailan oso garbi ikusten duk guztia atara baino lehen, baina gero irudi ideal horrek bere aldaketak izaten dizkik ondoren.

Guk, «Hemen»en kasuan argiena diseinua genian, bagenizkian aurremaketa batzuk, eta gero lehenengo orrialdeak ateratzen ikusi genituen argi eta garbi ikusi genian hark ez zuela erlazio haundirik guk aurretik pentsatzen genuenarekin. Hik orrialde osoko diseinua egin daukak, eta kasu honetan behintzat publizitateak guzti hori hankaz gora jarri ziguk.

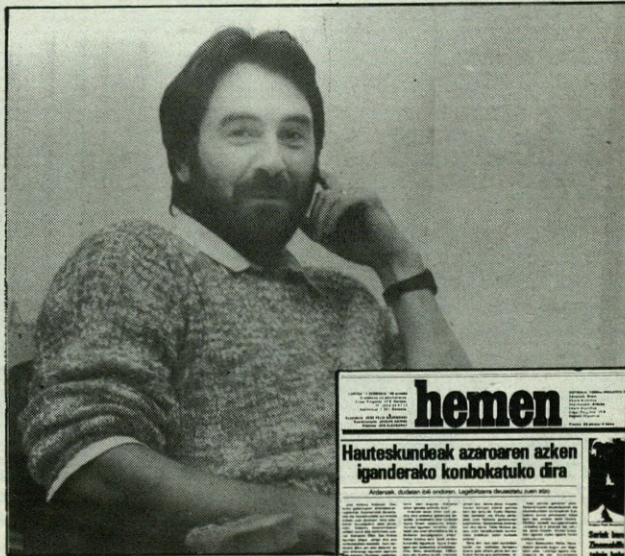
Bestaldetik, kontutan hartu behar duk ez dela benetako talde lanik egon. Parterik haundiena norberak bere kasa egindakoa duk. Presa haundiarekin ibili gaituk hain goiz kalean jartzeko. Pentsa Gobernuak noiz eman zian baietza eta denbora-tarte honetan ezin huen ere marabilarik espero. Jendeak «Hemen» izango denaren ideia jenerala hartu dik, eta nahikoa duk. Bestea iritsiko duk.

A.— Pozik jendearen lanarekin?

J.A.— Egia esateko sorpresa haundia hartu diagu jendearen nibelarekin. Azterketara bertara eliteko jendea aurkeztu huen, eta oneneko batzu kanpoan gelditu dituk kontratazio prolemengatik, baina sartu direnek ere sorpresa haundia eman zigutek nibelari dagokionez. Nibel periodistikoari buruz ari nauk noski.

A.— Lehen zenbaki honi begira, helburua bete egin dela esan liteke, beraz?

J.A.— Beno, jendearen erantzunaren aldetik zaila izaten duk jakiten. Bistan da, gure helbururik idealena zera izango huke: jendeak «Hemen» irakurtzen duenean, egunkari normal bat irakurtzen ari dela sentazioa edukitzea, osorik euskaraz idatzia dagoela ere ez ohartzea. Baina hori oso zaila duk.

horretatik, Jon Elezgararik diseinoan eta nik neuk gainerakoan, dinamika izugarri baina berri eta polit batean sarturik ibili gara. Azken aldian hortik zehar sortu diren egunkarien lerrotik jo dugu, eta zerbait modernoa eta atsegina egin nahi genuke. Baina hori oso zaila duk eta oraingoz urruti dagoela aitortu behar. Orain, piska bat atrebituagoa egin nahi genuke, sentazionalismoan erori gabe baina hortxe, mugetan.

A.— Erabilitako hizkuntzaz, eta hizkera periodistikoaz, zer gehiago esan?

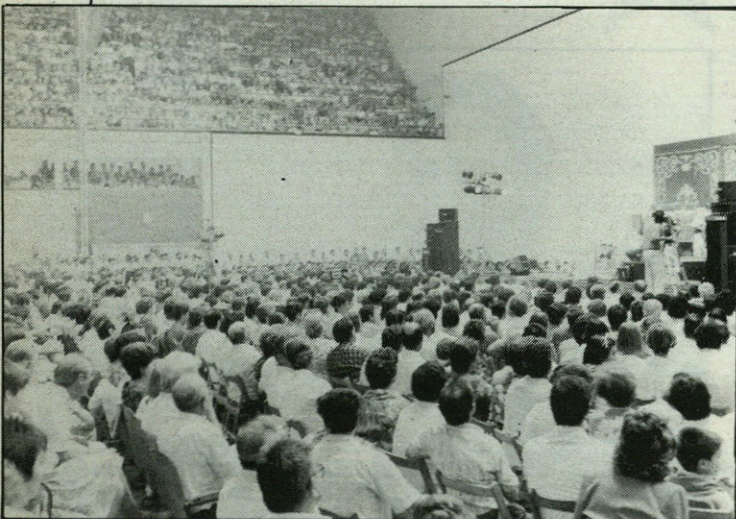
J.A.— Euskaraz hizkuntza informatibo soila sortzeko zegok oraingoz, ez zegok horretan tradizioz, eta horixe duk neurri batetan behintzat gure apostua. Garai batetan, euskal prentsa eritziak betetzen zuen, beste ezereen gainetik. Orain lortu da erreportaiak eta elkarrizketak ere hizkuntza normala izatea euskal kazetaritzan, baina berri soilak eskaintze-

ko hizkuntza periodistiko oso gutxi landu da orain arte, eta tradizio falta horren ordezkoa sortzen hasi nahi genikek geure saio honetatik.

J.L.

Leturia eta Tapia Euskal Herriko trikitixa txapelkun berriekin izan ginen

«Ez dakigu xuxen xuxen zein den trikitixaren definizioa»

Toperaino betetako frontoi ttiki honetan lortu zuten Tapia eta Leturiak goi-mailako saria.

**Ordu betean
eduki genituen
solaskide
Joseba Tapia
eta Xabier
Berasaluze
«Leturia». Hara
guztia hartatik
aukeratutakoa.**

Ez dute trikitixaren definizio garbi bat, herri batzutan «pieza hori trikitixa duk» aditzen dute, besteetan ezetz ordea. Definitzea zail diren muga batzu zainduta, soinu txikiz jo litekeena trikitixa dela diote. Ederki erakutsi zuten beren doia Anoetan. Jendearen berotasunak izugarri poztu zituen, irabazteak berak baino gehiago. Aurki disko bat ateratzekoak dira.

ARGIA.— Nolako giroa topatu duzue orain arteko erromerietan?

TAPIA.— Bizkaian ez gaituk asko ibili, baina esaten ditek diferentia dela, artista gisa tratatzen hautela. Donostia edo Lasarte batean zerbait folklorikotzat ikusten haute. Bestela, Gipuzkoan trikitixa ezagutzen duen jendeak sentitzen dik ikaragarri, juerga, euskaldun giroa e.a.

A.— Afizioa famelitik bioi?

LETURIA. Nire kasuan ez, nik eman diat aurreneko pausoa honetan famelian. Soldadutza egin eta gero sartu ninduan, aurretik ere jotzen nian kitarra edo, beti izan baitut hemengo musika-tresna zaharretarako grina handia baina soldaduska bukatu arte ez nian aukerarik izan.

A.— Hain zaila al da panderojolea aurkitzea?

T.— Bai, oso. Konpetentzia oso ttikia dago panderojoleen artean, baina hirekin fijo ibiltzeko prest dagoenik aurkitzea zaila duk, hirekin txapelketara joango dena edo hirekin diskoa egingo duena aurkitzea zaila duk. Berri bat hartzeko gaitz. Arrazoia noski, jende guztiak soinu jotzen ikasten duela, panderoari ez zeio daukan garrantzia ematen ezta gutxiago ere, bazirudik panderoa jotzea afari batean botela jotzen hastera bezalako dela.

A.— Txapelketa irabazteak ekarriko dizkizuen mesedeen artean zein da gehien ixtimatuko duzue-na?

L.— Bueno txapelketak ezer baino gehiago izena eman digu, lehen ere zerbait bagenuen, baina orain Euskal Herria mailan askoz gehiago. Horren ondorioa plazak egitea eta noski dirua. Bestalde, eta hau txapelketa hasi aurretik martxan zegoen jadanik, diskoa, Elkar etxearen bidez aterako duguna, baina hori ez da txapelketaren saria, aurretik horretan ari bait ginen. Urte atzenerako bukatua nahi genuke diskoa. Hortik aparte beti bezala jarraitzea pentsatzen dugu, gure erromeriekin eta.

Diskoan aterako diren koplak zuenak izango al dira?

T.— Asmoa dugu diskoan aterako den guztia gurea izatea. Entzuten den guztia guk jota eta guk asmatua izatea, sortze aldetik geure lana, letrak, doinuak e.a. Behar bada sartuko diagu kanpotik beste instrumenturen bat beste norbaitek jota, agian ez duk ongi aterako, auskalo, gainera hori sartzekotan kalejiraren batean, berez trikitixa doinutan geuk egin nahi diagu dena, uste diagu hori dela bidea ez gurea bakarrik baizik edozeinek egin behar duena. **A.— Erromerietan eta ibiltzen al duzue kajaritmosa?**

T.— Ez, ez diagu erabiltzen. Ez diat esango kontra nagoenik, baina kajaritmosak edo beste tresnaren batek behartzen hau leku batean egotera, eta guk ulertzen diagu trikitixa dela tabernarik taberna jotzeko, gero igoal komedore batean, eta gehien bat jendeari jarraitu, ez guk erakarri, gu jendearena joan baizik.

A.— Non ikusten duzue zuen abildadearen muga teknikaren aldetik eta?

L.— Dudarik gabe erromeria bakoitzean zerbait ikasten duk zaharrei eta gazteei begira gonez. Aurtengo txapelketan ikusi diagu mila gauza berri ateratzea, aberatsak koanto.

T.— Mugak hausten saiatzea gauza beharrezkoa duk, eta hori hein nagusi batean txapelketak zekarrek, hortik aurrerapen handia zetorrek, lehiaketak jendea gauza berriak ateratzera zeramak, sorpresak emateko e.a., hor pausorik handiena ematen duk. Muga ikusten zaila duk, ez bait dakik zer atera dezakean, orduan pruebak egingez eta, gauza berriak ateratzen bazaizkik eta jendeak ongi hartzen baditu, baliokoa da edo ez. Beti da edozein instrumentu baino muga-

Ezkerrean Joseba Tapia eta eskuinean Xabier Berasaluze «Leturia».

tuagoa, nota gutxi, bajutan eskala bat osoa ere ez zeukak, menor bat bakarra. Nota horiekin egiten diren gauzak dituk harrigarriak, soinu handia jotzen duen batek ia ezin sinisterainokoak. Muga ez zegok itxia, baina pasa beharra zegok linea batetik, eta ez duk hain zabala.

A.— Bidekoa puntutzea positiboa al da?

T.— Nik ez diat uste. Hobe duk betiko lau pieza horietan mamitzea txapelketa, kanpo zabala dagoelako horlan egiteko, berrikuntza eta aldaketa onuragarri asko egitea zegok oraindik. Gaizki ez zegok, baina ez zekiat, oraingoz ez zeidak positiboa iruditu. Bidekoan oso baju irten gara puntutan denok. Guri komenigarri gertatu zaiguk puntutzea, baina ez gaudek alde.

A.— Junkera eta Nutriku nola ikusi dituzue?

L.— Oso ongi, aberastasun handia ekarri dute trikitixarako, guk txapelketa trikiti kantuko piezetan irabazi diagu, pentsatzen diat fandango eta arin-arinean gu galtzaile ateraginela.

T.— Nik ez diat osoki hala pentsatzen, uste diat zerbait

berria aportatu genuela, uste diat trikitixa ez soinu eta ez kantu bezala ez zitzaigula gehiegi puntuatu. Puntuz Keparekin eta oso berdintsu ibilginen, gero fandangoan haiek atera ziguten puntutzea. Errua bota zitzaizen bidekoan huts bat izan zutela, nire ustez ez huen bidekoa bakarrik izan, niretzat beste erru batzu ere baziren tartean, eta hau ez duk meritua kentzeagatik, demonstratu bait zian izugarritzko digitazioaz aparte, musikoa dela eta detaile asko dituela bai trikitixan eta fandangoan sartzeko. Kepa eta oso ongi ikusi nizkian, baina esatea guk irabazi genuela kantuarengatik gehitxo duk.

A.— Solfeoarekin eta?

L.— Orain Tapia partitura batzu egiten ari da solfeo bidez, eta hurrengo kolpea hortik dator, belarria beharrezkoa den arren, belarriari pixka bat utzi, eta musikan barruan sartu. Belarri bidez ikasteak bidea moztu egiten dik ikasleak gero bere ideia propioen bidez estilo bat hartzeko. Solfeoak zerbait diferentea egiteko ahalmena ematen dik, eta hori txapel-

keta honetan demonstratutuk.

A.— Klasikoak deitu di- zute, konforme?

T.— Nik uste diat klasiko-
tasunaren barruan egin du-
dala halako berrikuntza, bai-
na linea jarraituz. Gu baino
klasikoagoak izan hituen eta
gu baino aurreratuagoak
ere. Gero gainera bazegok
arriskua fandango den ho-
rretatik irteteko, alegia, pun-
tuaziorako halako bari-
azioak eginez gero puntu as-
ko, ni gehiago saiatu nauk
fandango normal bat egiten,
bariazio batzu sartuz bai,
baina berari zegozkionak ni-
re ustez, propio egin genian
hori eta beharbada horrega-
tik deitu zigutek klasiko, bai-
na esan nahi diat guk trikiti-
xan jo genituen parteak ez
zirela hain klasikoak, bazi-
ren hor nire ustetan ritmo
eta akorde nahasketa polit
bat, eta jende askok pentsa-
tzen du hor pixka bat galdu
genuela eta jo bagenitu garai
bateko trikitixa parte klasi-
koak askoz hobeto ibiliko gi-
nela.

A.— Aurten presentatu ez diren zahar asko dago, zer gertatu da?

L.— Egia esanda ez zekiat,

pentsatzen diat norberak
bestea ikusita badakiela non
dagoen, eta ez nitek esango
beldurra, baina gazteak oso
ongi zetoze, eta akaso bada
ez bada ere, nik uste txapel-
ketari inportantzia handiegia
eman zaiola, urtean barrena
bost pieza edonork presta di-
tzake, eta oso ongi gainera.

T.— Beste interes batzu
ere bazeudek, ospea, izena,
dirua e.a. Egin ezak kontu
herri askotan ez dituztela
eramaten soinu hobeen jo-
tzen dutenak, urte horretako
txapeldunak baizik, orduan,
beharbada horren beldurrez,
ez gazteoi beldur digutelako,
interes horiek galduko lituz-
ketelako agian, horrek ez
dik esan nahi gu berak baino
hobeak garenik.

A.— Estiloak eta nola daude trikitixan?

L.— Batzuk esten diate El-
getarekin ikasitakoan estiloa
dagoela nabarmen, bestee-
nez gain, berekin ikasi ez zu-
tenenaz gain. Berekasa ikasi
zuten zaharrak, beren estilo
propioa dutenak, Zumarra-
gako trikitixa adibidez, fa-
melian ikasita daude. Berak
dira bakarrik estilo horretan
jarraitzen direnak, baina era-
kusten ez badute nahiko zai-
la aurrera jotzea. Bizkaitar
batzu ere badabilta hor be-
ren estilo propioarekin.

A.— Antolaketa eta epai-mahaiaz?

T.— Antolaketa kaskarra,
jende asko ezin sarturik ge-
ratu bait zen, berek bazeki-
ten izugarritzko jendetza eto-
rriko zela, baina hala ere
frontoi ttiki horretan egin zu-
ten. Epai-mahaia dela eta, ez
zekiat, baina epaitzea zaila
duk, ez bait dakik zer den
puntuatzen duena, esan egin
beharko liteke zer den ge-
hien puntuatzen duena, bes-
tela galduta aurkitzen haiz.
Nola erabaki dezakete ezer
partitura eta deus gabe?

Iñaki CAMINO

Haur Literaturazko Lehiaketa antolatu dute horretarako

«Bilintx» liburudendak 10 urte bete ditu

**Hamar urte
pasa dira
«Bilintx»
liburudenda
zabaldu
zenetik;
berehala
sinbolo bihurtu
zen eta ordutik
hona historia
luzea izan du.**

Francó hil eta denbora gutxi-
ra zabaldu zen Donostiako
Parte Zaharrean «Bilintx» li-
burudenda, eta dendarekin
batera «Zabaltzen» disko eta
liburuen distribuidora. «Za-
baltzen»en lan-ekinaz jendea
ez zen hainbestearino ohar-
tu, baina liburudendaren
arrakasta ikaragarria izan
zen. «Jendearen harrera izu-
garritzkoa izan huen —dios-
ku Jon Jakak—, berehala
desbordaturik aurkitu gin-
tuan. Badakik, guk aurretik
sokatzen genian euskal kul-
turak, eta euskarazko libu-
ruek bereziki, halako zerbai-
ten beharra zutela, baina ha-
lere geuretzat ere sorpresa
izan huen hasiera batetan». Hiru anaia hasi ziren lan ho-
rretan, Goio, Jon eta Joseba
Jaka, eta dendarako Balere
Bakaikoa ere lanean aritu
zen. Hiru anaietako birekin
izan ginen hizketan.

Berehalakoan txikia gertatu

Joseba Jakak azaltzen di-
gu abiapuntua zein izan zen:
«Ideia sei urte lehenagotik
zetorreen, baina praktikan

egoera politikoagatik ezin
izan genian gauzatu. Dena
dela, liburudendarekin hasi
baino lehen urtetan ibili gin-
tuan ikastolaz ikastola libu-
ruen banaketa eginez. Ge-
roago, nik Iparraldera alde-
gin beharra eduki nian, eta
hantxa «Zabal» liburudenda-
ren esperientziak asko la-
gundu ziguan gero «Bilintx»
izango zena zabaltzeko. Noski, Franco hil eta gutxira
egoera ezin aproposagoa ze-
goen halako asmo baterako.
Jonek ere beste zerbait
apuntatzen digu: «debeka-
tuak zeuden gauzekin geuk
ausart samar jokatu genian
eta horrek ere bere pisua
izango zian, Iparraldetik
ekarritako gauzak etabar».

Modu batera edo bestera,
egia da urtebetean denda
txikia gelditu zitzaizela berta-
tik zabalkundea ere egin
ahal izateko. Urte gutxitan,
lokal berria erosi zuten, eta
baita liburudenda haundia-
gotu ere. Hedapen eta haun-
diagotze horren azken adie-
razgarria, duela lau bat urte
beste «Bilintx» berria zabal-
tzea izan zen, Igaran «Zabal-
tzen»ek hartu zuen pabeiloi
erraldoia. Berrikiago, Iru-
ñeako «Xalbador» liburuden-
da. Hamar urte hauetan, be-
rrogeitamar langileren tal-
dea osatzera heldu dira.
Haunditzearen zifra aski
adierazgarria.

«Bilintx»en esperientziak
seguituan utzi zion bakarra
izateari. Urte pare batera,
Donostian bazegoen «Esna-
tu», Bilbon «Verdes», Iruñean
«Auzolan», etabar.

Euskal kultura inbertitzeko xedea

«Bilintx»ek (eta berarekin
inguruko muntaia guztiak)
hasiera batetan izan zuen
sinbolo-izaera eta euskaltza-
le-munduaren identifikazioa
neurri batetan eta zenbait
sektoretan galdu egin dela

ez da inongo sekretua. Jose-
ba Jaka ere horren jakitun
agertu zitzaigun. «Baten ba-
tek pentsa lezake geure ne-
gozio hutsa dela, liburuden-
dak direla, edo zabalkundea
dela, baina guretzat ez duk
inoiz hala izan. Diruagatik
inoiz ez genizkikek egunean
igoal hamalau ordu lanean
sartuko. Gure diru-etekin
guztia berriz ere euskal kul-
turan inbertitzen dugu. Eus-
kal kulturaren onerako ari
garela seguru ez bageunde,
gutako inor ez hukek orain-
go moduan arituko. Lehen
kanpoko jendeak ere oso
garbi zian hori, eta baziru-
dik orain jende askok ez
duela berdin pentsatzen, zer-
bait aldatu baltiz bezala
edo. Itxuran agian egongo
huen aldaketarik, baina
izaieran eta helburuetan ino-
la ere ez. Nonbait jendeak
gero eta furgoneta gehiago
eta edifizio haundiagoak
ikusteagatik zerbait aldatu
dela pentsatzen du».

«Bilintx»en 10. urteurrena
ospatzearen Haur Literatu-
razko Lehiaketa bat antolatu
dute, eta oraingoz beste as-
morik ere badute baina ez
dute ezer zehatzik. «Bada-

kik, beti gure posibilitate hu-
manoak baino harago ibil-
tzen gaituk beti, iritsi ezi-
nean», esan digu Josebak,
desenkusa modura edo, eta
Jonek ere berea bota digu:
«gu pinoi fijoan ibiltzen gai-
tuk, baina pinoi haundia». Testu-liburuen urteroko ero-
menaren erdian harrapatu
genituen Jon eta Joseba, eta
ordubeteko parentesiaren
ondoren, eromen berberera
itzuli ziren.

Peru UNZUETA

Ordezkaritza kubatarak inpresio ona utzi zuen

«La película del rey» filmeak urrezko makila erdietsi du

**Irailaren 23tik
28ra
Miarritzeko
Kasino
Munizipaleko
pantailetan
ikus genitzake
24 filme,
hamabost
herrialdeetatik
etorriak.**

**Filma kubanoen
inpresio ona**

Guri gaitzeko inpresioa egin ziguten filma kubanoek. Biga baziren konpetizioan. Bat, Jesús Díaz «Lejanía», 1959.an, exiliatu emazte baten La Habanarako itzultzea aipatzen zuen (gu Iparraldeko euskaldunok errez identifikatzen ginatezke filmeko pertsonaiei, gure etxetara opariz kargaturik etortzen diren Ameriketako osabak eta Parisera izebak kontuan harturik; horregatik hunkituak gertatu ginen agian). Eta bestea, Joan Padrunen marrazki bizidunak, «Vampiros en La Habana», 1933. urte inguruko munduaren historia zati bat erakusten ziguna; kapitalismoa, nola gauzez bizi diren banpiroen bidez, odolez xurgatzen den, aberasten, desagertzen eta bersortzen. Nazioarteko diruzainek ereiten duten amaraun hariaren salaketa bat egiten zigan Joan Padrunek.

Espainiako selekzioneko beste bi pelikulek arras itxura ona zuten gure gustoko, eta pena bat da goi mailako saririk erdietsi ez dutela. Halatan, Fernando Fernán Gómez-en «Mambrú se fue a la guerra» eta Vicente Arandaren «Tiempo de silencio», biek frankismoaren garaia agertzen zituzten. Lehenak 1936.ko gerra zibilaren pasartea betikoz desdramatizatu nahiz, kontatzen zuen berrogei urtez soto batean bere emazteak gordetzen zuen gudari errepublikano ohia- ren istorioa. Sototik ateratzen denean, gudari ohia erabat galdua sentitzen da, «demokrazia gazte berriarekin». Azkenean familiak lortzen du emeki-emeki haren igaraztea. Filme krudela, ironikoa, efikaza, Gobernuan

dagoen PSOEren helburuak zerbitzatzen dituela. Besteak, «Tiempo de silencio», frankismoaren sistema ustel- torio bitxi batean sartua zen mediku gazte bat (Imanol Arias) eta bere Madrilgo burjesia ttikiko andregaiak (Victoria Abril jeniala) kinka gaitz horretatik jalgitzen laguntzen zuela. Espainiako selekzioneko bi filmak bata bestearen osagarri bezala kontsidera daitezke.

**Urrezko Makilari
behatz**

Orain azter dezagun Urrezko Makila erdietsi duen «La película del rey» argentin- darrak. Carlos Sorín zuzen- dariak eta Jose Luis Golden- berg gidolariak nahi izan dute zinemaz eta botere poli- tikoaz pentsamen sail bat eraman. Populuaren buruza- giak eta filmeen zuzenda- riak, biek errukeria berdi- nean parte hartzen dute, ka- sik histeriaraino, baina mo- rala salbu geratzen da zeren alde batetik Araucaniako eta Patagoniako errege izango zen abenturero frantsesaren eta bestetik filmearen egile- ren saioak frakaso ohoraga- rrietan bukatzen bait dira. Hegoamerikan, fikzioan eta errealtatean ez dagoela ate- rabiderik erakutsi nahi ote zuen Carlos Sorínek, delirio

permanentetik kanpo bizi- tzea ez dela posible frogatuz. Gu azken erran zuhur hone- kin ados egin eta pentsatu genuen «La película del rey» filmak sari bat bederen lortu- ko zuela, eta halaz Urrezko Makila ukan du.

Hona gure irakurle jarrai- ki eta kritikozentzat Miarriz- tze VIII. Zinemaldiaren ondorioen segida: Zilarrezko Makila, Jorge Alí Triana co- lombiarraren «Tiempo de morir»entzat; Ohorezko Ma- kila Olegario Barrera vene- zuelarraren «Pequeña revan- cha»entzat; Dokumenta- rioen Saria Gilles Carles que- becarraren «O Picasso» obrari joan zaio; Arte eta Saio zinemako saria ukan du Vicente Arandaren «Tiempo de silencio»k; eta Publiko- aren Saria «Pequeña revan- cha»k erdietsi du (hau erants dezagun Antonio Skarmeta idazle chiletarraren gidoi ba- tean finkatua dela). Epai-ma- haiak azpimarratu du aur- keztuak ziren filmen kalitate tekniko handia, Hego Ame- rikar eta Iberiar Zinemak lortzen ari duen maila inter- resgarria ere.

Bukatzeke, ikusi genuen igande goizean Montxo Ar- mendarizen bigarren luze- metraia den «27 ordu» jada- nik famatua. Montxo Armen- darizen kamarak Urbasako mendietatik Donostiako dro- gadiktoen mundu gautiarre- ra itzuli dira. Morales bete eta aterabiderik eskaintzen ez duen filma. Interesgarria bere heinean, luzekiago aipatu behar litzatekeena.

Itxaro BORDA

Egunero hiruzpalau filma projektatuak ziren, eta saio bakoitzean sala jendez bete- rik zegoen. VIII. Miarritzeko Zinemaldi honek erakutsi du publikoak nolabait segitzen zutela eskeini ospakizunak, zinemaldia herrikoitzen ari dela. Puntu on bat daiteke hau gerorako ere.

XII AZKUE SARIKETA

ELEBERRIA, OLERKIA ETA IKERLANA

DIRU·SARIA: 1.600.000 PTA.

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE BILBAO
BILBO AURREZKI KUTXA

Informazioa: (94) 41 68 000

Helbidea: Bilbo Aurrezki Kutxa

P.K.: 505
48.000 Bilbo

Mikel Indurain: «Presto dut burua garaipenerako»

Mikel Indurainek bere bigarren urtea egin du ziklismo profesionalen artean, eta bere estrenutik gaurdainokoa ez da txantxetako izan orain arte lortu duenaz kontu egiten badugu, ezen dagoneko bere izena entzutera eman bait du bai Munduko karreratarik garrantzitsuenetako bat den Espainiako Vueltan bai orain Porvenir-aren Tour delakoan garailearen elastiko horiz amaitu duenean. Hain zuzen, Europako Ekonomi Elkarteko bira bihurtu den proba hau —Lisboan hasi eta Turinen bukatzeko luzeeraz— oso preziatua da txirrinduaren munduan, mundialki ezaguturiko Gimondi, Baroncchelli, Zoetemelk, Pascal Simon, Mottet eta Lemond bezalako haundiek irabazi bait dute beren amateur sasaitan.

PORVENIR-AREN Tour hau amateurrentzako probarik garrantzitsuenaz izandu da betidanik, nahiz eta aurreten profesionalentzako ere zabalik utzi duten. Gisa honetan badirudi batzuren eta besteen arteko aldea dextentekoa izan dela, amateurrei hiru etapa irabaztea baino laga ez zaielaz jabetzen bagara. Hala ere Mikel Indurainen garaipenari ez zaio inolako aitzakirik ipini behar, aitzitik baizik, bere gaitasunak aho bete hortzez utzi bait ditu Frantziako jurnalista espezializatuak, ziklista kritiko bilakatu den nazioarteko txirrindulari asko bezala.

Hogeita bi urteko mutil puska

Billaban 1964. urtean jaiotako 1,88 metroko gazteak aurtengo EEEko tour hau irabazi aurretik beste bi etapa irabazi zituen iazko proba honetan bertan 1984 eta 1985ean. Agian erlojuaren kontrako espezializatza jotzen den karrerista honi inork ez zion beldurrik, bira artean Estatu espainoletik irtetzeko zegoenean lideratoak eskutik alde egin zionean. «Ez nuen proba irabazteko itxaropenik Iruñeara mailotik gabe heldu nintzenean, hura bait zen nire lehen helburua. Desmoralizatu egin nintzen, jakina, zailena falta zitzaidan-eta: mendia!».

Ziklista porrokatuaren trazak erakutsi zituen ordea Mikel Indurainek, eta munduko ziklista kritiko espertua den Philippe Bouvet berari ere lumatik laudoriozko hitzak ohostutzea lortu zuen: «karrera irabazteaz gain, denetarik erregularrena eta bira osoan presentena izateaz at, erlojuaren kontrako bere maisutza ageri asko utzi du, sprintetako abilezia bezala, eta menditik beharako denbora limatzean». Egia esan, bere hogeita bi urtez ez du heldutasun makala ezagutarazi!

Nazioarteko Grand Prix-erako gonbitea

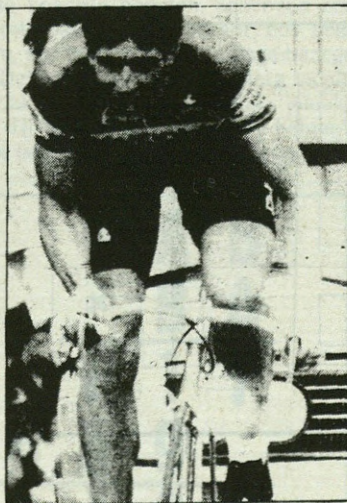
Alpesak heldu zirela Indurainek klasifikazio orokorraren puntan jarraitzen zion Knickman amerikarrari, zeinak lider tinkoa

zirudien elurraldeak begieman aurretik. Amaierarako bi etaparen faltan porrot egin zuten honen indarrek, liderraren txanda Induraini utziz. «Inork espero ez zuen sorpresa izan zen. Turinera ailegatzeko Alpesak igaro behar ziren eta mendiari ikara diot. Gizona indarrez sentitzen denean ordea ez da hain maldatsua suertatzen, eta gainera sufitzen ongi ikasia nago Espainiako Vueltan eta Frantziako Tourean».

Ihes egin zioten halajaina Frantzia Italiagandik banatzen den mugan bigarren eta hirugarren zeuzkan frantses eta amerikar batek, baina lasaitasunez itxaron zion bere erreakzioarako une aproposari ateratako alde deusera murrizteko. «Nire ziklista karrerako garaipenik preziatuena duzue hau» esan zien kazetariei.

Cannes-era gonbidatu zuten bere lorpenagatik, erlojuaren kontrako Nazioarteko Grand Prix-era. Kelly-k irabazi zuen, Fignon-en aurretik, Mikel Indurain hamalagarrarengoz postuan bukatzen zuelarik bere hezurak lurraren kontra zigortu eta gero.

G.A.

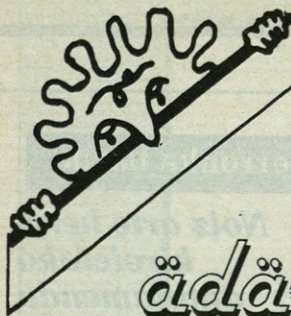
erronka barik

Noiz arte herri kiroleko antolamendu zalantzak?

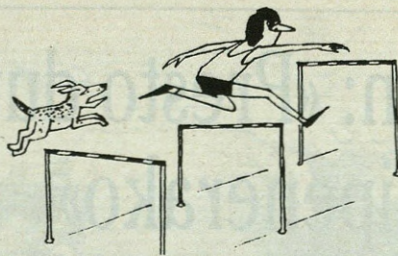
AUSKALO zein nahaspilagatik, duela hilabete bat baino gehiago Arabako Oken-don ospatu zen Euskal Herriko Harrijasotzaile Txapelketan probako lau harrietarik bat ez zen erabilia izan, eta hala eta guztiz ere jasotzaileek beren izerdi galanta bota zuten txapelak kokoteratu ahal izateko bai harri zilindrikoagaz bai kubikoaz eta esferikoaz zen beste batekin. Arauak ez betetzearen ordea epailea ezin kontent mantendu, eta baliogabetzat jo du pasatu den astean, ordurako sariak, dirutan zein txapelaz, ongi eskuratuak utzi zirenean. Irabazlea izan zen Joxean Gisasola «Zelai» honenbesteko muturrak ipiniko zituen bere indarren erreketak fruiturik erakarri ez diola ikustean —ez da harritzekoa!—. Txapelketa berriro ospatuko omen da beraz, Durango bigarrengoz honetan, tiribirarik ez badago behintzat.

ANTZEKO zerbait gerta al daiteke, baita ere, joan den igandean burutu zen Euskadiko Segalari Txapelketan suertatutakoagatik? Belauntzako Joxean Arregik irabazitako txapela ere kolokan ipini beharko bait da hasieran ordu bete iraungo zuen proba 50 minututara jeitsi zela-ta saioaren erdi aldera. Kontua bestelakoa dela esango du batekin baino gehiagok, txapeldunak dena den abantaila samurra zeramalakoa. Baina igandeko koxka ez zetzan horretan bakarrik, ze sega-saioa ordu bete baino gehiagoko atzerapenaz hasi zen, botileroei beren segalariak ezin lagunduko zituztela aditzera ematean egundoko istilua sortuta. Ohiturak aldatzeaz gain, segalarien botileroekiko beharrak ukatu zen, zeinak dudarik gabe eraginik izango zuen proba bitartean. Baliogabetzat eman beharko ote da txapelketa ala harrijasotzaileek moztuko dute belarra eta segalaiek altxatuko harriak?

Gorka ARRESE

Jö
ädärrä

KONPONTEZINA

Gozo saltzaile baten alaba mutil batetaz maitemintzen da, eta zenbait aste berarekin igaro ondoren, etxean zerbait esateko ordua dela iruditzen zaio. Biltzen ditu gurasoak eta:

—Aita. Ama. Gauza bat esan behar dizuet. Mutil batekin konpontzen naiz eta berarekin ezkondu nahi nuke.

—Mutil batekin? Eta nor da bera?

—Sorrondegi medikuaren semea.

—Hori? Ezta pentsatu ere —erantzuten dio aitak.

—Zer dela eta?

—Ezingo nuke jasan, nire alaba, nire bezero guztiak erregimenean jarri dituenaren semearekin ezkontzea!

MILITARRAK ETA TXISTEAK

Soldaduskatik itzuli berria den lagun batek —oso txistezalea bera—, bertan txistek kontatzerakoan somatu zituen desberdinatzen adierazi zizkidan. Laburrean hauek ziren: Infanteriako ofizialari txistea kontatuz gero, honek hiru aldiz egiten omen du barre: lehenengoa, kontatzen diotenean; bigarrena, berak esplikatzan duenean; eta hirugarrenean, ulertzen duenean. Zalduneriako ofizial batek bi aldiz egiten du barre: txistea kontatzen diotenean eta esplikatzan duenean (sekula ez omen du ulertzen). Artilleriako ofizialak behin bakarrik egiten du barre: ez du ulertzen, baina harroegia da esplikatu diezaio paten eskatzeko. Azkenik, Estatu Nagusiko Ofizialak ez du sekula egiten barrerik: Berak ezagutzen zuen txistea (horixe besterik ez zitaigun falta!).

DENAK BERTIN

Mutil bat aspaldiko lagun batekin aurkitzen da:

—Aizak! Jakin diat izugarritzko andregai piloa izan duala.

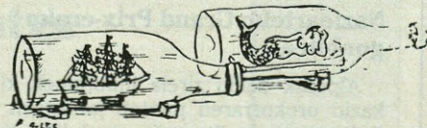
—Bai, andregai batzuk egin dizkiat, bat.

—Izenak esango al dizkiak?

—Nola ez! Zuriñe, Garbiñe, Eguzkiñe...

—Denak bertin bukatzen al diate, ala?

—Bai, motel! Nitaz nazkatu eta beste batekin joaten dituk.

osasunaren arduraz

Akupuntura buru-soil- tasunaren erremedio?

OSKU-KO Serguei Abramov medikuaren ustez ez dago erlazio zuzenik buru-soiltasunaren eta gorputzaren zahartze-prozesuaren artean. Bestalde, soileria ez da eritasun bat bere hartan, barne-organoen funtzio-namendua asaldatu dela adierazten duen sintoma bat baizik. Buru-soiltasuna eragiten duten sako-neko arrazoiengan arituz, sendatzea posible da beraz.

Abramov medikuak akupuntura defendatzen du, ilearen zaintze eta arreata egokiarekin batera, baina kasu guztietan ez duela balio ere esaten du. Metodo honen eraginkortasuna frogatua izan da ile-erorketaren arrazoia gehiegizko sego-jariaketa edo stressa direnean. Bestalde, ilea buruaren zati batzutan erortzen denean ere oso ondorio onak eman ditu metodo honek. Buru-soiltasunaren forma genetiko edo hereditarioan, ordea, orratzek ez dute hainbeste-
rainoko arrakastarik: kasu honetan prozesua geratzea besterik ez da lortzen, eta hau ere ez da makala.

Azken ikerketek diotenez faktore genetikoari zor zaizkion soilerietan hormona maskulinoen maila gehiegizkoa da eta honek sorteraizten du ilearen erorketa. Horregatik, buru-soiltasunaren arazoa bere osotasunean tratatzeko behar-beharrezkoa da Medikuntzaren alor ezberdinen Parkidetza (endokrinologia, immunologia eta neuropatologia kasu honetan).

Xabier AGIRRE

a ze flasha!

Hemen bai, hemen!

BETI berandu konturatzeraz kondentatua izaki, ez nintzen ohartu eguna heldua zenik. «Hemen dagoela, hemen» entzun nion Txumairi. Bai urduri gizona. «Hemen diagok etorkizuna, eta ez zuek antolatua daukazuen alukeria honetan», eta urduri gure mutila. «Zuekin jai zeukeat, eta hemen sartu nahi diat». Arraioa, gauzak seriotan hartzen dizkik honek. «Zuena zaharkitua diagok, ai jainkoa, hemen bai, hemen, pagotxa».

Eta ez zeukan hola jartzeko motiborik. Koño, konpetentzia pittin bat dugula, baina ez dela mundua erori. Jode, txikito, gozoa jartzen haiz, ez hago Luisito Bandresen laruan, ikusiko huke haren tokian bahengo, lau urtetarako kontratua berrituko diaten zalantza horretan. Total, zer duk bada? Hemen datorrela eguna, edo nahiago baldin baduk eguna etorri dela hemenera, barkatu, honuntza.

«Baina zuek ez dakizue zer dagoen hemen. Hemen dago, hemen». Eta nik, kaiku ahalena, keinu egiten nion Inakiri, ez zaiguk badaezpadako astazakila atera Txumai hau, hi. Ez zeukak hemen dozenerdi bat urte pasaturik. «Muinak urtuko zaizkik, motel, subentzioen afera iristen denean, dagoeneko hola hasita bahago...» Asperten hasia nintzen bai, eta bederatzia eta laurden baino ez ziren. «Subentzioak eta pitokeriak», suspiriatzen zuen, astapotro ahale horrek. «Ez zarete konturatzen zer dagoen hemen», antsia batean, zu.

Ai, zer den itsukeria. Athosko mendi honetan, emakumeek doi-doi sartu-atera duten potroso koadrila honetan, azkenean zentzuak ere moteldu egiten zaizkigula. Garaiz konturatu bagina han, edo hor, edo hemen, edo bueno, ikusten duzuen horretan, zer zegoen, hor hemen baino gehiago bazegoela, konturatu bagina hura ez zela mutil gizarajoa Debara elkarrizketak egitera bidaltzeko eguna... Baina garaiz ohartu ez, horratx nolakoak garen mundu honetara jaiok. Eta eguerdiko ordubatean deitu zigun Txumai: «Hi, hemen nagoela». «Non hemen?». «Hemen, bai, Poliklinikan. Baina kotxea ez, kotxea han gelditu duk, autopistan».

Martin ARANA

biderkaketa misteriotsua

Hizki edo letra bakoitzari beti zenbaki bera daokiola kontutan harturik frogazazue eragiketa hauetarako duzuen trebetasun falta diren zenbakiak asmatu eta osatuz.

$$\begin{array}{r}
 2 \ A \ B \\
 \times \ B \ A \\
 \hline
 B \ 1 \ 1 \\
 1 \ 6 \ 5 \ 9 \\
 \hline
 = 1 \ B \ A \ 0 \ 1
 \end{array}$$

SOLUZIOA:
A = 3
B = 7

Adio Aita Intzari, agur Amatiñori

GOIKO buruko bi aipamenek okerbideetik inor eraman ez dezaten, esan dezadan ezer baino lehen ez dudala artikulua honekin gai desberdinak nahastuz bata bestearen alde baliatzeko asmorik. Oraingo artikulua hau gai bati ematea deliberatua nuen arren, Aita Damaso Intza hil zaigula berria jasoz gero hala-beharrezkoa bait zen oroimenaren eta penaren zatitxo horrek paperean ere txoko bat kausitzea. Halere, nolaz ukatu nolabait erlazionaturik daudena!

Hain zuzen ere, euskal prentsaren prehistorian aintzindari nabarmena izandakoa dugu Aita Damaso eta askok orain dela gutxi arte ezagutu ez badugu ere, mementu horretatik bertatik lortu zuen geure oroimenean bertirako leku txiki baina iraunkor bat.

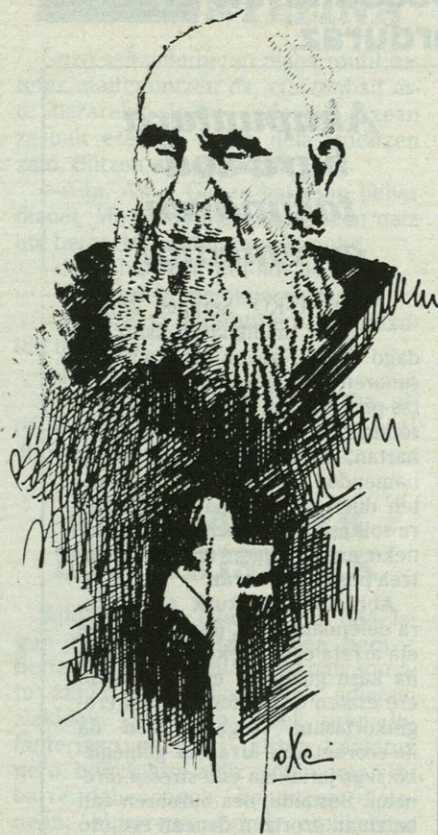
Arestian esan bezala, baina, artikulua honen asmoa ez zen Intzari buruz mintzatzea, eta bil gaitzen harira.

ESKOLETAN haurrei etxeko lanak bezala, Eusko Jaurlaritzatik Josu Legarreta jaunak udarako buru-ariketa konplikatuak agindu edo proposatu zigun uztaila partean, Agatha-ren nobeletako korapiloa baino korapilotsuagoa. «Astean behin argitaratzen den egunkaria» eta «astekaria»ren artean zein desberdintasun egon daitekeen ez da erraza nabarmentzen, baina abstrakzio esfortzu bat eginez bion arteko bereztea litekeena dela esaten badugu ere, praktikan eta planteiatua dagoen bezala de-

zente ezinezkoa suertatzen da. Ikus, bestela, Jaurlaritzatik ipinitako baldintzak: 6 pertsonetako plantila, lehentasun osoa duen beste egunkari baten estrukturaren integrazioa, e.a. Baldintza horiekin benetan zaila da egunkaririk aldunduz astekariruntz alboratzen ez hastea. Horregatik Jaurlaritzari hasieratik bertatik beren benetako asmoa agertzea eskertu geniokeen, hau da, egunkaria baino astekari berriak (orain arte daudenek baino hiru aldiz subentzio haundiagoaz jasoz) bultzatzea. Gero eta argiago ikusiko da.

Alde horretatik, orain arte ikusi dugun «Hemen»en kasuan guztiz esker-tzekoa da bertako arduradunek ahalik eta egunkariaren egiteko ageri duten in-tentzioa, baina ez dirudi gauza bera esan daitekeenik jaiotzeaz dagoen «Eguna»ri buruz. Ikusi besterik ez dago, publikitateko aleetan argitaratutako inkestaren galdetegia: «Zer derit-zoz astekari berri bat sortzeari? Eta as-tekari berri horrek «Eguna» izena ber-reskuratzeari? Erosiko al zenuke as-tekari berri hori? Badaezbadaere, balite-ke hortik despistaturen bat egotea, eta horrexegatik inoiz baino garbiago esa-ten dute: «Eguna» astekari bat izango da.

GU ez gaitu sorpresaz hartu Amatiñoren ekite berri hau. Ez dira lau urte ere pasa Ama-tiñok publikoki nahiz pribatuki AR-GIAk irautea ere ez zuela merezi alda-rrikatzen zuenetik. Botere publikoa-ren zati bat bere eskutan zeukan eta gogotik saiatu zen Amatiño bere 'ar-giamania' hori total asetzen. ETBra joan baino azken segundu lehenago artean gure gizonak ez zuen etsi AR-GIA ito eta pikutara bidaltzeko lane-tan. Garai gogorak izan ziren haiek ARGIArako, irautea ere kolokan ze-goeneakoak.

Egun, ARGIA ez da konpetentzia-ren beldur, nahiz eta Amatiñok bere obsesio zaharrekin bueltan ari den. ARGIA indartsu dago eta euskal ira-kurlegoarekin konektatu du berriro. Amatiño libre da —beti izan da, jaki-na— nahi duena egiteko, eta agian es-kertu egin beharko diogu bere klaro-tasuna bere projektua astekaria izan-go dela iragarri duenean.

Kasu honetan inplikazioak gorago daude. Geurea baino gastu gutxiago justifika ditzakeen astekari berri bati orain arte guri eman diguna baino de-zente subentzio haundiagoa ematera prest dagoen instituzioa zikin jokatzin ari da. Esan dezakete haiek ez dutela astekari bat subentzionatzen, egunka-ri bat baino. Baina «Eguna»ko ardura-dunek bere kontrakoa diote, eta hala bada ez dirudi bidezkoa iruzur horre-kin aurrera jarraitzen uztea. ARGIA ez dateke konpetentziaren beldur, berriz diot, baina leialtasun-faltak erregelak puskatzen ditu.

Josu LANDA

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU.

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekuri, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

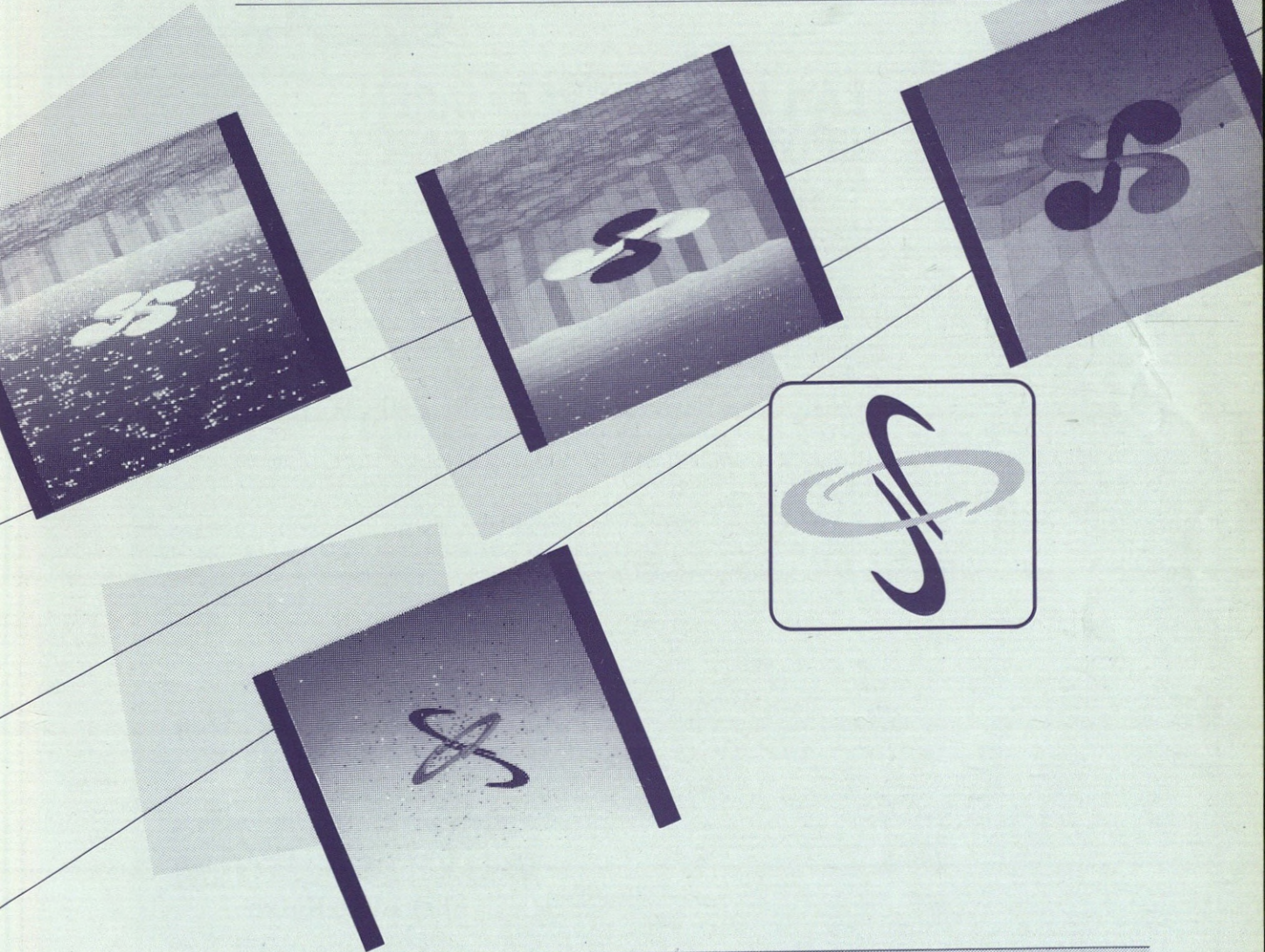
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

Eros ezazu ZEURE ETXEA

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatuko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzera eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSULTA EZAZU.